

**"СРПСКИ БОРАЦ",
лист бораца
Републике Српске**

Издавач:

Борачка организација
Републике Српске
Лист излази
једанпут мјесечно

**Главни и одговорни
уредник:**

Тихомир Милашин в.д.

Техничко уређење:

"СРПСКИ БОРАЦ"

Издавачки савјет:

Пантелија Ђургуз,
предсједник
и чланови
Радомир Граонић,
Михајло Парађина,
Горан Бабић,
Славко Ђурић,
Предраг Кнежевић и
Бранислав Божић

Штампа:

ГЛАС СРПСКЕ
Бања Лука

За штампарију:

Борис Дмитрашиновић

Сједиште Редакције:

Краља Алфонса XIII
бр. 1/II,
Бања Лука
Телефон 051/211-726
Факс 051/211-825

**Рукописе и фотографије
не враћамо**

**Рјешењем Министарства
информација Републике
Српске, бр. 01-749-1/99.**

од 14.6.1999. јавно гласило
"Српски борац"
уписан је у Регистар јавних
гласила под редним
бројем 297.

Интервју - Пантелија Ђургуз предсједник БОРС

**У НОВОМ УСТАВУ УГРАДИТИ ПРАВО НА
САМОПРЕДЈЕЉЕЊЕ ДО ОТЦЈЕПЉЕЊА**

стр. 4.

**Предсједништво БОРС захтијева бржи и ефикаснији рад и
координацију БОРС и министарства рада и борачко-инвалидске
заштите**

**ДОБРО -
МОГЛО БИ
И БОЉЕ**

стр. 5.

**СА ВЛАСТИМА ПАРТНЕРСКИ,
А НЕ ВАЗАЛСКИ ОДНОС**

Шта мисле борци о својим досадашњим активностима и односу ресорног
министарства и власти РС према борачкој популацији

стр. 6.

Са прославе Митровдана - славе БОРС

СЈЕЋАЊЕ НА СРПСКЕ ЈУНАКЕ

стр. 7-17.

Годишњице страдања и агресије

**Тринаест година од слома
хрватске агресије на
западнокрајишке општине
Костајницу, Нови Град и
Козарску Дубицу**

**ОДСУДНА БИТНА
НА КРАЈУ РАТА**

стр. 24-28.

**Обиљежена 13. годишњица
страдања Срба у Мркоњић Граду**

**ЗЛОЧИНЦИ
ЈОШ НА СЛОБОДИ**

стр. 29-32.

У Бањалуци одржан међународни симпозијум о Сребреници

ДА ИСТИНА ПОБИЈЕДИ ЛАЖИ

стр. 32-38.

Навршило се седамнаест година од страдања Срба у Пожешкој котлини

ЕТНИЧКО ЧИШЋЕЊЕ У 26 СЛИКА

стр. 52-54.

ПАНТЕЛИЈА ЂУРГУЗ, ПРЕДСЈЕДНИК БОРС О АКТУЕЛНИМ ПИТАЊИМА

- У Уставу БиХ треба бити одредба о праву народа на самоопредјељење до отцјепљења.

- Дефинисања реалног статуса демобилисаног борца ВРС и његове породице у друштву, горући проблем који тишти борачку популацију.

- Оптужнице против Бошњака које је састављало Тужилаштво БиХ, у односу на српске и хрватске, не садрже квалификацију геноцида.
- Треба објавити имена страдалих у Сребреници, али и у Сарајеву, Тузли, Сијевковцу, Купресу...

Предсједник БОРС
Пантелија Ђургуз

лацију у РС представља питање односа институција РС према ратном злочину и тражењу несталих", истакао је Ђургуз.

СУМЊИВА СУДСКА ПОСТАВКА

Предсједник БОРС је рекао да је ово питање у самом врху националних интереса РС, додајући да је тим поводом затражио састанак БОРС-а са највишим званичницима РС и представницима РС у заједничким институцијама БиХ, поготово ако се има у виду чињеница да бошњачки политичари у Федерацији БиХ већ дуже вријеме планирано раде на урушавању позиције РС и довођења у питање њеног опстанка третирајући је "геноцидном творевини".

- Харис Силаџић заједно са својим сарадницима у Тужилаштву и

У НОВОМ УСТАВУ УГРАДИТИ ПРАВО НА САМООПРЕДЈЕЉЕЊЕ ДО ОТЦЈЕПЉЕЊА

Предсједник Борачке организације Републике Српске Пантелија Ђургуз сматра да представници Српске током разговора о уставним промјенама у БиХ морају изаћи са јасним захтјевом да се у Устав угради одредба или клаузула о праву народа на самоопредјељење до отцјепљења.

- Опстанак РС загарантован је Дејтонским мировним споразумом и у свакој причи о уставним промјенама мора се поштовати Устав БиХ, који јасно обезбјеђује право постојања ентитета - рекао је Ђургуз у интервјуу Срби, поводом прославе Митровдана - крсне славе БОРС-а.

- Позиција РС у том смислу не смије ни у промилу бити слабија нити лошија у односу на садашњу и представници РС у будућим преговорима о уставним промјенама у БиХ то морају јасно дати до знања другој страни и међународној заједници - истакао је Ђургуз.

Ђургуз сматра да је РС једина гаранција опстанка српског народа на овим просторима, нарочито будућим генерацијама, "због чега је илузорно очекивати да ће њена позиција бити промијењена у односу на садашњу".

ПРОМИЈЕЊЕН КОЕФИЦИЈЕНАТ

Говорећи о положају демобилисаних бораца, ратних војних инвалида и породица погинулих бораца у РС, Ђургуз је рекао да у протеклих тринаест година није била довољно посвећена пажња борачкој популацији.

- У посљедње двије године охрабрује чињеница да власт у РС има потребан ниво разумијевања за захтјеве и проблематику борачких категорија - истакао је Ђургуз, наводећи да је Влада РС испоштвала иницијативу БОРС-а за примјену коефицијента један за обрачун личних и породичних инвалиднина, те увођења права на борачки додатак.

Испоштване су и иницијативе за Програм убрзаног стамбеног збрињавања бораца и ратних војних инвалида од прве до четврте категорије, изучавање могућности модалитета пријевременог пензионисања борачких категорија и поштивања права приоритета запошљавања демобилисаних бораца и ратних војних инвалида.

СТАТУС ДЕМОБИЛИСАНИХ

Пантелија Ђургуз је рекао да се након поменутих активности, које је Влада РС подржала, руководство БОРС-а усмјерило на питање дефинисања реалног статуса демобилисаног борца ВРС и његове породице у друштву, и изналажења могућности подршке и помоћи тој групацији.

Он је навео да је тим поводом већ имао одговарајуће разговоре у Влади РС која је формирала интерресорну радну групу која би требало да изучи методе помоћи демобилисаном борцу, који је у процесу приватизације или стечаја предузећа остао без посла иако има већи број година радног стажа.

"Осим дефинисања реалног статуса демобилисаног борца ВРС и његове породице у друштву, горући проблем који тишти борачку попу-

Суду БиХ кроз судске пресуде припадницима ВРС, које углавном имају квалификацију злочиначког удруживања ради систематског прогона и ликвидације, ствара формално-правну претпоставку за извлачење закључка о почињеном злочину геноцида - истакао је Ђургуз.

Предсједник БОРС је рекао да оптужнице против Бошњака које је састављало Тужилаштво БиХ у односу на српске и хрватске не садрже овакве квалификације, што сасвим јасно говори каква је поставка Суда БиХ према питању ратног злочина.

СПИСАК СРПСКИХ ЖРТАВА

Говорећи о ратним дешавањима у Сребреници, Ђургуз је рекао да у БОРС-у постоје размишљања да се затражи од Владе РС да анализира и стави ван снаге извјештај бивше Владе Драгана Микеревића о ратним догађајима у Сребреници.

- БОРС је објавио књигу са именима 6.635 убијених Срба у Сарајеву, док бошњачка страна не жели да објави имена убијених Бошњака у Сребреници - истакао је Ђургуз.

Он је закључио да је БОРС спреман по својим сазнањима да ради на ковертирању имена лица која се доводе у везу са догађајима у Сребреници, под условом да бошњачка страна исто тако ковертира имена њихових људи који се доводе у везу са злочинима над Србима у Добровољачкој, Тузланској колони, Сијевковцу и Купресу, јер су они последњи догађаји увели народ у БиХ у крвопролиће на овим просторима.

ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОРС ЗАХТИЈЕВА БРЖИ И ЕФИКАСНИЈИ РАД И КООРДИНАЦИЈУ БОРС И МИНИСТАРСТВА РАДА И БОРАЧКО-ИНВАЛИДСКЕ ЗАШТИТЕ

Прије самог почетка сједнице, којом је председавао Михајло Параћина председник Председништва БОРС-а, чланови БОРС-а су минутом ћутње одали почаст свим погинулим и умрлим борцима Војске Републике Српске. Поред чланова Председништва сједници су присуствовали и Бошко Томић министар рада и борачко-инвалидске заштите у Влади Републике Српске са сарадницима те директор БОРС ИНВЕСТ фонда Миленко Ђаковић.

У актуелним питањима акценат је стављен на досадашњи ток убрзаног програма стамбеног збрињавања породица погинулих бораца и ратних војних инвалида прве до четврте категорије. По овом питању

ДОБРО - МОГЛО БИ И БОЉЕ....

Председништво Борачке организације Републике Српске одржало је 28.10.2008. године редовну сједницу на којој су се наша бројна актуелна питања из живота и рада борачке организације. Прије свега разговарало се о актуелним питањима из области борачко-инвалидске заштите, разматран је извјештај о овогодишњем раду БОРС ИНВЕСТ фонда, затим фондације ПОМОЋ а разматране су и одлуке о издавању монографије борачке организација поводом 15 година њеног постојања, као и одлука о емисионању комисије за израду анализе стања популације незапослених бораца.

ставове су изјели Горан Бабић председник Одбора ратних војних инвалида и Славко Ђурић, председник Одбора породица погинулих бораца, јер су ова два одбора одржали састанке неколико дана прије Председништва и разговарали о овом проблему. Заједнички је закључак био да се овај програм не реализије планираном брзином, да процес тече споро почев од формирања листа за збрињавање па до изградње стамбених јединица. Затражено је да неке општине у РС убрзају стамбено збрињавање породица погинулих и ратних инвалида, те да ресурсно министарство појача притисак на општине у циљу убрзања програма. Као проблем је наглашена и Уредба о стамбеном збрињавању односно неке непрецизности које се јављају у њој, на примјер стање прописано Уредбом често не одговара стварном стању на терену, па је указано на потребу да се те непрецизности отколене. О овим питању отворена је и опсежна расправа па је Радомир Граонић, помоћник министра Томића указао

на одређене пропусте у БОРС-а чијим отклањањем би дошло до побољшања процеса стамбеног збрињавања.

Важно питање на сједници Председништва било је и пословање БОРС ИНВЕСТ фонда, фонда у који је велики број бораца током приватизације у РС, уложио своје ваучере. Председништво БОРС-а и директор Фонда осврнули су се на рад Фонда током ове године и заједнички закључили да је стање у области хартија од вриједности у Републици Српској данас веома тешко, па се стога и морају предузимати одређене мјере у раду Фонда, прије свега наћи начин како смањити трошкове пословања Фонда. И сам директор Ђаковић рекао је да руководство Фонда већ дуго размишља о овом питању, да је припремило одређене мјере за смањење трошкова пословања и да ће их убрзо почети примјенивати.

Извјештај о раду још једног удружења чији је оснивач Борачка организација Републике Српске, Фондације "Помоћ", поднио је Стево Топић, председник Управног

одбора ове фондације. Топић је образложио рад фонда у досадашњем дијелу године, указујући на помаке али и проблеме са којима су се сусрели у свом раду. Председништво је усвојило извјештај о раду Фондације за првих десет мјесеци ове године, али уз примједбу, на којој је посебно инсистирао Драган Гламочанин из Градишке, да се трошкови рада Фондације, као и у случају БОРС ИНВЕСТ фонда, морају свести на најмању могућу мјеру, јер је садашње функционисање Фондације скупо. Чланови Председништва нису, наравно, имали примједбе на распдјелу помоћи коју ова фондација пружа у школовању дјецe без оба родитеља, али је упозорено да се морају наћи нова средства, како би се повећао број дјецe без оба родитеља, коју ће ова фондација стипендирати током школовања.

На сједници Председништва такође је усвојена одлука да борачка организација Републике Српске, поводом 15 година свога постојања, колико се навршава ове године, објави пригодну монографију. У ту сврху именован је издавачки савјет, на чијем челу је председник Борачке организације Пантелија Ђургуз, а који ће израдити ову монографију. Председништво је, такође, усвојило одлуку да се именује комисија која ће анализирати стање у којем се налазе незапослени борци, покушати прецизно дефинисати њихов број, те на тај начин створити претпоставке за израду програма запошљавања демобилисаних бораца.

Председништво је исто тако усвојило извјештај о извршењу финансијског плана БОРС-а у досадашњем дјелу године, као и одлуке о додјели помоћи.

Т. М.

ПРЕДСТАВНИЦИ БОРС-А У РАДНОЈ ПОСЈЕТИ БО ИСТОЧНО НОВО САРАЈЕВО

СА ВЛАСТИМА ПАРТНЕРСКИ, А НЕ ВАЗАЛСКИ ОДНОС

Представници БОРС-а са представницима општинске БО и руководиоцима општине Ново Сарајево

Напоменувши да је ово његова прва посјета Борачкој организацији И. Ново Сарајево, али не и овом крају, јер је, како је навео, у протеклом рату као командант бригаде учествовао у његовој одбрани, Ђургуз је обавијестио присутне о плановима и ставовима БОРС-а и нагласио да се проблеми борачких категорија морају рјешавати заједничким снагама, односно честим консултацијама са општинским борачким организацијама-

друштву, односно да ријешити свој социјални статус - истакао је председник БОРС и подсетио да је на овом пољу, као и у вези других питања, досадашња сарадња с Владом РС, заснована на партнерском, а не на поданичком односу, донијела добре резултате. Међутим, додао је Ђургуз, та сарадња се, уз наше залагање и ефикасан рад, може још више унаприједити. На томе ће БОРС, "поимајући своје мјесто и улогу на прави начин, истрајати и неће никада

РАНЕ ЧЕСТИТЕ, НАМЈЕРЕ НЕЧИСТЕ

- Један мој познаник, борац и ратни војни инвалид, дође ми са захтјевом за додјелу стана. Добри смо пријатељи, и знам да има кућу и одличне социјалне услове. Ране му честите, али намјере нечисте. Одбијем га. Прво се наљути, али се касније покаје и призна ми да стан није хтио за себе већ да удоми своју тек удату кћерку. Рече ми да га је стид што је хтио злоупотребити своје право, и ода ми признање да сам поступио исправно. И даље се виђамо скоро сваки дан, и још већи смо пријатељи - испричао је Пантелија Ђургуз који је истакао да у свом раду сви морају да се супроставе неправилностима, малверзацијама и разним злоупотребама и да у доношењу праведне одлуке не смије бити емоција.

- Има доста проблема, које требамо рјешити. Приоритети су стабено збрињавање породица погинулих бораца и остваривање права демобилисаних бораца. Они нису само наша велика брига, него и наша савјест. Те честите људе, који су се због ратних околности нашли у незавидном положају, престари за зупослење а премлади за пензионисање, не смијемо препустити неизвјесној судбини. озбиљно се морамо позабавити тиме да ова категорија људи добије одговарајући положај у

дозвољити да, зарад личних интереса, дође до подјеле унутар БО".

Овом приликом, Михајло Парађина се осврнуо, како је истакао, на "запуштеност система борачко-инвалидске заштите и указао на потребу веће ангажованости општинских БО на сарадњи са школским установама и привредним субјектима, како право предности дјеце погинулих бораца приликом уписа на факултете, добијање стипендије и запошљавање, не би остало мртво слово на папиру.

Председник Борачке организације Републике Српске Пантелија Ђургуз и председник Предсјеништва БОРС-а Михајло Парађина посјетили су Борачку организацију општине Источно Ново Сарајево гдје су их осим представника тамошње БО угостили и председница Скупштине општине И. Сарајево Љиљана Богдановић и замјеник начелника општине Војислав Милинковић.

- Мора се строго водити рачуна и не дозволити пропусте у рангирању потражиоца код додјеле кредита, новчане помоћи и осталих погодности. Ту борац прве категорије мора имати предност у односу на остале нижерангиране учеснике у протеклом рату. Такође, пажња се мора посветити рјешавању проблема запошљавања демобилисаних бораца, и повећању мјесечних примања ратних војних инвалида. Требамо се запитати да ли смо довољно урадили како се дјеца погинулих бораца и РВИ не би осјећали заборављено и запостављено. Они заслужују пуну бригу и пажњу БО али и цијеле заједнице - поручио је Парађина.

О положају борачких категорија говорио је и председник Скупштине општинске БО Предраг Трапара, који је указао на још нерегулисана имовинска права корисника станова који су у надлежности Министарства рада и борачко-инвалидске заштите и општина и затражио што скорорије рјешавање овог проблема.

Председник Предсјеништва општинске БО Драган Перућица је, између осталог, навео да овдашња БО има добре резултате у сарадњи са локалном заједницом али да се чине додатни напори како би се она побољшала.

Према ријечима шефа Одјељења борачко - инвалидске заштите И. Ново Сарајево Борке Крешталице, постоје објективне тешкоће око састављања коначне листе потражиоца станова и неповратне новчане помоћи, јер се стално јављају нови захтјеви.

Састанку су присуствовали и секретар општинске БО Васо Елез и референт Стручне службе Далибор Џебо, као и начелник Општинских послова општине И. Ново Сарајево Мирко Митровић.

Љубиша ЛАЗИЋ

СА ЦЕНТРАЛНЕ ПРОСЛАВА МИТРОВДАНА - КРСНЕ СЛАВЕ БОРС

Као што су током отаџбинског рата од 1992 до 1995. године јуначки бранили и одбранили српски народ и Републику Српску тако и данас у миру, ратни ветерани окупуљени у својој Борачкој организацији Републике Српске настављају традицију предака и вјерно чувају православне обичаје.

Баш онако како и доликује српским јунацима они су за свој празник, односно крсну славу, одабрали Светог великомученика Димитрија, као успомену на смрт и страдање великог бораца за хришћанство. И док су широм Српске борци своју славу прослављали у својим општинама и градовима централна прослава Митровдана, славе Борачке организације Републике Српске - одржана је у Бањалуци.

Обиљежавање крсне славе почело је полагањем вијенаца на православном гробљу "Свети Пан-

Поштовање саборцима - делегација Градске борачке организације

СЈЕЋАЊЕ НА СРПСКЕ ЈУНАКЕ

Баш као Свети великомученик Димитрије, који се жртвовао за хришћанство тако су се српски борци у протеклом отаџбинском рату од 1992-1995. године жртвовали за свој народ и Републику Српску. Ми смо је створили, ми ћемо је и чувати- порука је са крсне слави БОРС - Митровдана

телија" и служењем литургије за упокојене у храму Свете Тројице у Бањалуци.

СПОМЕНИК ЗА СВА ВРЕМЕНА

Предсједник БОРС-а Пантелија Ђургуз у поздравној бесједи подсјетио је да су Републику Српску створили и оверили борци и народ РС и изразио увјерење да ће се овај дан и убудуће обиљежавати на достојанствен начин, али у организованој и јачој Српској. То је била јуначка борба у којој су борци и народ одбранили себе и своја огњишта и нема силе која часном човјеку може то отети- рекао је Ђургуз.

- Данас смо у прилици да се присјетимо наших погинулих сабораца, који су положили своје животе за темеље Републике Српске. Тај споменик - Републику Српску - нико не смије да прља преварама и лажима, страначким и било чијим другим интересима. Зато имамо људску и сваку моралну обавезу да испоштујемо њихову жртву, али имамо још већу обавезу према њиховом потомству, односно дједи - да им омогућимо реалне прет-

поставке да заврше школе и да нормално живе како би сутра били они који ће понијети терет одговорности за развој и стабилност Републике Српске. Трајно и поштено морају бити збринуте породице наших погинулих бораца, борци и инвалиди. Једном заувјек морамо се ријешити помоћи од случаја до случаја, од избора до избора - рекао је Пантелија Ђургуз.

ВЕЛИКА ЗАХВАЛНОСТ БОРЦИМА

Предсједник Републике Српске Рајко Кузмановић рекао је да је, на дан Светог великомученика Димитрија, прилика да се сви са пијететом присјете погинулих бораца који су дали своје животе за Српску, њену слободу, мир и благостање.

- Иако је борба на првој линији одавно завршена ово је и прилика да одамо почаст и да се захвалимо борцима, без чијег несобичног жртвовања, не би било оног за чим сви жудимо - опстанка и развоја РС. И поред тога што неки говоре да је РС само привремена категорија, будите увјерени да је РС данас јака, стабилна и просперитетна. РС ће се

и даље развијати и остати трајна категорија, као што је данас. Актуелно руководство Републике Српске и БОРС синхронизовано и упорно раде на побољшању материјалних и других услова борачке популације. Убијеђен сам да ће се у том смислу и наставити и да ћемо убрзо достићи онај стандард који је достојан дивљења ових људи и грађана Републике Српске - рекао је предсједник Кузмановић.

РЕСПЕКТАБИЛНА ОРГАНИЗАЦИЈА

Предсједник Народне скупштине Републике Српске Игор Радојичић рекао је да је БОРС респектабилна организација која је партнер Народној скупштини и која својим присуством у том тијелу прати законодавни рад, не само на питањима која су од интереса за борачку организацију, већ укупну законодавну активност парламента Српске.

- Ово је прилика да се сјетимо свих погинулих бораца који су заслужни за оно што данас имамо, а то је РС, као и прилика да се разговара о томе шта републичке власти могу да ураде на побољшању

ХВАЛА ВАМ ЗА РЕПУБЛИКУ СРПСКУ

Ово је прилика да поменемо живе борце, да им се захвалимо, вама овдје и онима који нису овдје и да кажемо, да без вас, ваше борбе, без вашег несегичног жртвовања, не би било оног за чим сви жудимо и желимо да опстане и развије се, не би било Републике Српске.

Са великим задовољством сам прихватио позив господина Ђургуза, председника Борачке организације, да данас присуствујем Крсној слави, дакле овом свечаном тренутку, када борци славе, када се присјећају славних дана, али и оних тешких и оних добрих дана. Ово је заиста прилика када се са пијатетом присјећамо погинулих бораца, који су дали свој живот за ово што данас имамо, за Републику Српску, за слободу, за мир, за благостање.

Хвала вам на томе и заиста сам срећан што сам председник Републике коју сте ви створили. Хвала вам.

Желим још рећи и ово. Вама је доврло познато, да је рат завршен 1995. године када су и последњи бојеви рафали испуцани са било које стране, али сасвим сигурно знамо да је рат стао, али да је борба настављена. Настављена је борба за мир, трајни мир, за самосталност, борба за наш углед, борба за просперитет, борба за оно што чини нас достојним у овом дјелу свијета, у Републици Српској и БиХ. Али и поред тога што и данас има много оних који и данас

говоре да је Република Српска привремена категорија, будите увјерени, а ви сте били и увјерени одавно у то да, Република Српска је данас, без обзира што се прича, јака, стабилна, просперитетна и да она неће стати, неће бити угашена, него ће се она развијати и постати трајна категорија, као што је и данас.

Треба још рећи и ово. Ако мало прије поменух да су последњи бојеви рафали испалиени 1995. године, ја сам увјерен да су и ових дана последњи маневарски меци испалиени, да нема више ни тих метака и тих рафала и да нам сасвим сигурно слиједи период трајног мира и стабилности и боље сигурности Републике Српске и свих нас.

На крају желим рећи још и ово. Увјерен сам да садашње руководство Републике Српске и актуелно руководство Борачке организације Републике Српске, синхронизовано, озбиљно и упорно ради на том да борачке структуре свих категорија добију своје значајно мјесто у друштву и да заузму оно мјесто које им припада. Да једноставно живот тих људи буде достојан човјека. Ја у то вјерујем и то ће бити.

положаја свих борачких категорија, које су везане за протекли отаџбински рат, а то су ратни војни инвалиди и чланови породица погинулих.

Републичке власти су у последње двије године повећали са око 180 на 300 милиона марака издвајања, која се односе на разне инвалиднине, пензија, стамбено збрињавања борачких категорија... Међутим, то још није близу ономе што је потребно и што би могло да ријеша све ове проблеме, али у овом тренутку у складу са капацитетом финансија РС, сматрам да је најважније да наставимо са овим пројектом до 2010. године и ријешимо стамбено питање за нешто више од 5.000 породица погинулих бораца и ратних војних инвалида највише категорије - рекао је Радојичић. Председник српског парламента је подсјетио да су ове године повећана издвајања за инвалиднине, те поручио да је потребно чешће се сјећати и помињати погинуле и оно што су дали за РС.

ТРАДИЦИЈА ОСЛОБОДИЛАЧКИХ РАТОВА

Драгољуб Давидовић, градоначалник града, домаћина овогодишње централне прославе крсне славе БОРС поручио је да се ова традиција не смије прекинути, јер је ово најбоља прилика да се људи окупљају.

- На овим славама, како то налажу православно обичаји одаје-

мо почаст онима који су учествовали у протеклом рату и бранили свој народ и стварали Републику Српску. Мислим да у томе сви требамо дати пуни допринос. Дакле, обиљежавање и слава Митровдана, као и обиљежавање Дана Борачке организације РС, које није уперено против било кога, то треба гајити као традицију, као што треба гајити традиције из свих ослободилачких ратова из прошлих времена - порука је Драгољуба Давидовића. Овим лијепим жељама придружио се и председник Борачке организације Града Бања Лука Горан Рогић:

- Желим подсјетити да и ако данас физички нису са нама наши погинули саборци они су стално у нашим мислима. Ми у борачкој организацији настојимо да што већу пажњу посветимо њиховим породицама, то јест према родитељима, супругама и њиховој дјечи онолико колико можемо.

Оно што је сигурно да ћемо и убудуће сваког дана све више и више да вршимо притисак на органе власти да обезбиједимо што више права за породице наших хероја, који су се жртвовали за слободу и бољи живот свију нас. Дакле, наши приоритети ће и даље остати стамбено збрињавање и запошљавање чланова подорица погинулих бораца, инвалида рата и демобилисаних бораца, као и стипендирање дјеце

погинулих бораца и свих других права која припадају борачким категоријама становника.

СВИЈЕЋЕ И ЦВИЈЕЋЕ

Вијенце на гробљу Свети Пантелија положили су изасланик председника Републике Српске, председник Народне скупштине Републике Српске Игор Радојичић, делегација БОРС-а, коју је поредводио председник Пантелија Ђургуз, и Борачке организације Града Бања Лука на челу са председником Гораном Рогићем, затим потпредседник Парламентарне скупштине БиХ Милорад Живковић, делегација Министарства рада и борачко-инвалидске заштите РС и МУП-а РС, на челу са министром Станиславом Чађом.

Вијенце су положили и делегације 3. пјешадијског пука Република Српска у саставу Оружаних снага БиХ, делегација ратних војних инвалида Србије, Републичке организације породица погинулих бораца и несталих цивила РС, Савеза несталих лица из РС у БиХ, Савеза логораша, СУБНОР-а, те делегација потомака и поштовалаца ослободилачких ратова.

Делегација БОРС-а положила је вијенце и на споменик борцима НОР-а, споменик јасеновачким жртвама, те спомен-костурницу на Новом гробљу у Бањалуци.

Р. ЈОВИЋ

**ДРАГОЉУБ ДАВИДОВИЋ,
ГРАДОНАЧЕЛНИК
БАЊА ЛУКЕ**

БЕЗ ВАС НЕ БИСМО БИЛИ ОВДЈЕ

Желим да кажем да ми је велика част, заиста, што сте ме позвали да данас у име нашег Града Бања Луке, будем оvdје са вама.

Да није било бораца Републике Српске и породица њихових које су их подржавале и свих других који су их подржавали, питање је да ли бисмо ми данас били оvdје. Ко зна шта би нам се десило. На срећу, захваљујући прије свега вама, то се није десило и ево и данас живимо у миру. Истина, као што рече господин Ђургуз, изложени смо многим искушењима. Али ја сам сигуран да ћемо их савладати и одолети им. Ми смо данас још увијек у времену када, на жалост, морамо правити велика одрицања, али ја мислим да морамо ићи ка томе да будемо прво сложни, а друго економски јаки и богати. Ако будемо такви, онда ћемо сигурно бити заштићени. Не будемо ли такви, бићемо као људски организам који је изгубио имунитет и који свака болест може савладати.

Мислим да ово вријеме које је иза нас, да нас је научило томе и мислим да требамо сви радити на томе да идемо, прије свега, економском напретку. То је сигурно болан и тежак пут, треба јако пуно одрицања, али мислим да смо сви спремни на то. Пред нама је још пуно времена, али ја не бих о томе. Ја желим на крају да вам се захвалим још један пут што сте ме позвали, да Борачкој организацији Републике Српске, свим борцима Републике Српске, породицама погинулих и несталих и свим онима који су дали свој допринос за одбрану Републике Српске, пожелим пуно среће, и да борцима Војске Републике Српске честитам крсну славу.

**ПАНТЕЛИЈА ЂУРГУЗ, ПРЕДСЈЕДНИК БОРАЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

СРПСКА ЈЕ НАША ДУША

Посебне славске честитке упућујем породицама наших погинулих сабораца са жељом да се у овој и свакој наредној години њихов матријални статус још више побољша иако им, тога смо свјесни, никакво благостање не може заљечити ране и одагнати тугу за њиховим најмилијима који своје животе положише на олтар отаџбине и нашу будућност.

На жалост, у ту смо будућност уградили двадесет хиљада живота наших најбољих синова. То јесте висока цијена, али и гаранција да више неће бити реприза из 1914. и 1941. године. То је и објашњење зашто нисмо дозволили да нас и у одбрамбено-отаџбинском рату покољу, покрсте и раселе. Избјегли смо такав сценарио, али се и даље налазимо пред разноразним изазовима и покушајима да нам се узме и отме оно што је наше. Сада се то чини на други, суптилнији начин, кроз различне реформе последице којих је унитарна Босна све јача, а Република Српска све мања. Па и кад би била још мања, најмања-опет би им сметала и опет наш драги комшилук уз помоћ својих ментора и мецена покушава да нас смањи, да нам опогани име и част, да нас уништи.

Посљедњи догађаји, посљедњи мјесеци, па ако хоћете и посљедње године, а да се и не говори о посљедњим изјавама појединих домаћих и међународних званичника међу којима предњаче Харис Силајџић и двојац Холбрук-Ешдаун-додатно нас упозоравају и упућују на опрез. Та тројка се већ годинама понаша не само антисрпски, већ и антидејтонски. Они се и не либе да кажу да се кају што је Република Српска оvjере-на у Дејтону и да ће све учинити да то избришу. Јер они су творци и поборници једног другог споразума, једног другог пројекта. То су Вашингтонски и Сплитски споразум који је резултирао геноцидом и етничким чишћењем пола милиона људи, пола милиона Срба из Републике Српске Крајине и оних дијелова Републике Српске који су окупирани и очишћени у септембру и октобру 1995. године. Срби тамо више не постоје. Не враћају се на своја огњишта јер их тамо више нема. И нико се не брине што је тако, што је све српско у Федерацији БиХ разорено и унижено урачунавајући и сва могућа људска права на која се поменути србомрзци тако радо и често позивају и призивају разне авети, разне але и немани из великог моћног свијета не би ли нам

узели и ово мало душе, ово мало поноса и наде што се зове Република Српска. Е, то неће моћи. Јер су заборавили душебрижници на једну чињеницу-да смо Републику Српску створили ми, борци Републике Српске, народ Републике Српске и својом часном борбом присилили их да ту борбу признају, да је оvjере. То је била борба у којој смо бранили себе и своја огњишта, а то кад се брани нема силе која то часном човјеку може отети. Изузетак је издаја са којом смо се у свим нашим тешким и одсудним временима суочавали од Косова до данашњих дана и само због тога смо понекад и понегдје губили.

Драга браћо и сестре. Драги саборци и пријатељи. Ми се данас у Борачкој организацији Републике Српске искључиво боримо против петоколонаша, чанколица и издајца, јер они су међу нама и они су најопаснији. А старе непријатеље држимо на оку. Знамо и шта нам мисле и шта би хтјели да ураде. Зато су нам мање опасни. Али не заборављамо ми своје славне и јуначке претке, као ни наше погинуле саборце који су смјело искористили могућност умирања и тако уградили своје животе у Републику Српску. То је темељ и то је споменик који се не смије дирати ни прљати лажима, преварама, лицемјерством, страначким и било којим другим интересима. Трајно и пошито морају бити збринуте породице наших погинулих бораца, трајно и адекватно морају бити збринуте и борци и инвалиди, јер једном заувјек морамо се ријешити милостиње, интервентних пакета помоћи и нечије добре или лоше воље и намјера од случаја до случаја, од избора до избора. Чак и лично сматрам једном од наших највећих побједа и успјеха што су инвалиднине и борачка надокнада ријешени институционално и законски и што стално унапређујемо тај процес уз разумијевање Владе Републике Српске, што се сваког дана види у свакој нашој општини, сваком нашем граду гдје ничу или су већ довршене зграде са борачким становима и гдје се усељавају незбринуте из реда борачке популације.

ТЕЛЕГРАМ - ЧЕСТИТКА МИНИСТРА БОШКА ТОМИЋА

НЕМА СТАЈАЊА

Поштовани предсједниче,

Вама и свим члановима Борачке организације Републике Српске честитам крсну славу,

Светог великомученика Димитрија са жељом да је обиљежите у здрављу, срећи и добром расположењу.

Ова година обиљежена је бројним заједничким активностима Владе Републике Српске и Борачке организације Републике Српске на побољшању материјалног положаја корисника борачко-инвалидске заштите. Разумјевањем и заједничким радом ове године успјели смо да, не први пут, по два основа значајно повећамо мјесечна примања ратних војних инвалида и породица погинулих бораца и повећањем основице за обрачун инвалиднина, али и доношењем новог Закона о правима бораца, војних инвалида и породица погинулих бораца, што је у просјеку повећање за 35 %.

Заједно смо учили и изборили се да у наредне три године буде окончан Програм стамбеног збрињавања породица из приоритетних група борачке популације, за што ће из буџета Републике Српске бити обезбијеђено

50 милиона КМ и изграђено најмање 2000 стамбених јединица. Само у овој години почела је градња више од 800 станова.

Заједно смо радили и радимо на враћању достојанства демобилисаном борцу Војске Републике Српске. Наиме, Влада Републике Српске обезбједила је пет милиона КМ за Програм запошљавања борачке популације.

Такође, уважавајући примједбе Борачке организације, Влада је приступила измјени Закона о ПИО и усаглашавању основа за обрачун пензија, али и први пут омогућила повољнији пензијски основ за све категорисане борце ВРС.

Ово је само дио активности које смо у овој години успјели да реализујемо на побољшању материјалног положаја породица из борачке популације. И, сложили смо се, то није довољно. Ту не треба да станемо.

У наредном периоду очекујем да наша сарадња буде и даље конструктивна и на добробит свих породица из борачке популације. Очекујемо и нудимо још чвршћу сарадњу са заједничким, основним циљем, очувања Републике Српске као највеће тековине Одбрамбено-отаџбинског рата за које је животе дало више од 20.000 наших сабораца и чије породице не смијемо заборавити.

ЧЕСТИТКА МИНИСТАРСТВА САОБРАЋАЈА И ВЕЗА

У своје лично име и у име Министарства саобраћаја и веза Републике Српске, честитам вам крсну славу Митровдан, са жељом да је сваке године дочекујете са више радости и поноса на нашу Републику Српску!

Министар
Недељко Чубриловић

ИЗ ПРАВОСЛАВНЕ ДУХОВНОСТИ

МИТРОВДАН

СВЕТИ ВЕЛИКОМУЧЕНИК ДИМИТРИЈЕ

Празник Светог великомученика Димитрија, успомена на смрт и страдање великог борца за хришћанство, обиљежава се као заповједни празник Српске православне цркве и крсна слава православних вјерника, а однедавно и Борачке организације Републике Српске.

На овај празник, у српском народу познат као Митровдан, помиње се погибија светитеља који је живот окончао у тамници 306. године гдје је заточен, отказавши послушност прогонитељима хришћана.

Према предању, светитељ Димитрије рођен је и живио у Солуну, а цар Максимилијан (240-310.) га је поставио за војводу, надајући се његовој оданости у прогону хришћана.

Целати су га, како је записано, затекли у молитви и из даљине гађали копљима, јер нису смјели да му приђу. Хришћани су тијело кришом сахранили, а на гробу су се, вели предање, почела дешавати чуда и исцјељења, па су одлучили да на том мјесту подигну цркву. Солунски храм је подигао великодостојник Леонтије, излијечивши се над моштима светитеља.

Према древним записима, Свети Димитрије се из кивота

јавио цару Јустинијану (483-565.), спречивши га да му мошти пренесе у Цариград, па је тако остао у Солуну, гдје и данас почива као заштитник тог града.

Свети Димитрије представљен је на фрескама средњевјековних манастира у реду светих ратника који су проповиједали и борили се за хришћанску вјеру.

Једна од најљепших фресака Светог Димитрија налази се на Косову и Метохији, у манастиру Дечани, чији су ктители Стефан Дечански (српски краљ од 1321-1331.) и Душан (1308-1355). Светитељ је осликан у ратничкој опреми са штитом и шљемом, поред Светог Ђорђа.

Светог Димитрија с великим поштовањем, поред Грка и Срба, славе и Руси. Његов култ је почео да се шири у Русији у 12. вијеку, а године 1581. изабран је за заштитника Сибира. У Српској цркви је више од 120 храмова посвећено светом Димитрију, међу којима је и недавно саграђена црква у Новом Београду.

Његов лик налази се од 1388. године у грбу Сремске Митровице гдје се, такође, веома поштује овај светитељ.

Црквени историчари нису сагласни око тога да ли живот светитеља треба везати за Солун или Сремску Митровицу, јер је, према записима из осмог вијека, погубљен у Сирмијуму, а остаји су му пренијети у Солун, послје освајања Срема од варвара.

КРСНУ СЛАВУ ПРОСЛАВИЛЕ ОПШТИНСКЕ БОРАЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Са прославе у Бањалуци

ПОЧАСТ СТВАРАОЦИМА И БРАНИОЦИМА

Уз традиционалне српске обичаје поруке са прославе крсне славе у свим општинским борачким организацијама могле би се преточити у изјаву Михајла Парађине који је у Палама подсетио да је успостављен веома повољан амбијент са Владом и да се сада Република Српска и њене институције морају до краја одужити својим ствараоцима и браниоцима

У свим општинским организацијама положени су вијенци на спомен-обилежја, приложене свијеће и служени парастоси за погинуле припаднике Војске Републике Српске чиме је на достојанствен начин по православним обичајима обилежен Митровдан - крсна слава Борачке организације Републике Српске. У храму Успења пресвете Богородице у Палама служен је парастос погинулим српским борцима. Предсједник Предсједништва Борачке организације Републике Српске Михајло Парађина честитао је славу породицама погинулих бораца, ратним инвалидима и демобилисаним борцима.

Парађина је поручио да ће Борачка организација истрајавати у захтјевима за брже рјешавање стамбених и социјалних проблема борачких категорија становника.

- У посљедње двије године снажно смо кренули у пројекат спровођења потпуног стамбеног збрињавања породица погинулих бораца и ратних инвалида. У том

смислу очекујемо још већу подршку Владе РС. Јер, створили смо такав амбијент да са Владом РС имамо партнерски однос и можемо рећи да те проблеме доста успјешно рјешавамо. То је веома сложен систем и постоји још много проблема, а оно што је порука БОРС јесте да се Република Српска и њене институције морају до краја одужити својим ствараоцима и браниоцима - рекао је Парађина.

Крсној слави у Палама присуствовао је и министар рада и борачко-инвалидске заштите РС Бошко Томић и потврдио да је Влада РС ребалансом буџета повећала издвајања за борачке категорија становника.

- Успјели смо да кроз ребаланс буџета издвојимо додатних 29 милиона марака колико је требало за повећање инвалиднина, затим 50 милиона за рјешавање стамбених проблема и надам се да ћемо у идућој години своје активности усмјерити на запошљавање демобилисаних бораца - обећао је Томић.

БРЧКО

ПОМЕН СРПСКИМ БРАНИОЦИМА

Код споменика српским браниоцима Брчког, поводом Митровдана - крсне славе Борачке организације Републике Српске, положени су вијенци и запаљене свијеће, те служен парастос српским борцима погинулим у протеклом одбрамбено-отаџбинском рату.

- Крсна слава Борачке организације РС прилика је да одамо пошту нашим погинулим саборцима и изразимо им захвалност за све што су учинили за свој народ и стварање РС. На брчанском ратишту погинуло је 580 бораца Војске РС, од којих је 437 становника предратне општине Брчко - рекао је

Обрен Марковић, предсједник Предсједништва Удружења ветерана Борачке организације РС у дистикту Брчко.

Ломљење славског колача обављено је у ресторану предузећа "Тесла".

ГРАДИШКА

СЈЕЋАЊЕ НА ЈУНАКЕ

У цркви Покрова пресвете Богородице у Брестовчини код Градишке је, поводом Митровдана - крсне славе Борачке организације Републике Српске, служен парастос погинулим српским борцима у протеклом одбрамбено-отаџбинском рату.

У спомен-соби и на спомен-чесми посвећеним

погинулим српским борцима у Брестовчини положено је цвијеће и прислужене свијеће, након чега је обављен славски обред.

Честитајући крсну славу свим борцима, ратним војним инвалидима и породицама погинулих бораца, председник Општинске борачке организације Драган Гламочанин рекао је да је слава БОРС традиција која је била и биће док су живи борци РС и њихови потомци, као и док постоји РС.

Гламочанин је нагласио да је приоритет рјешавање стамбених проблема и здравствена заштита борачке популације.

Влада РС, ресорно министарство и општина Градишка најавили су да ће наредна година бити година у којој ће доћи до значајнијег стамбеног збрињавања борачке популације.

Сјећање на саборце - спомен соба бораца Градишке

БИЈЕЉИНА

ВЕЋА БРИГА О БОРЦИМА

Митровдан је достојно прослављен и у Семберији. Честитајући саборцима крсну славу председник Борачке организације општине Бијељина Милорад Јовић је подсетио на сталну обавезу борачке организације, а то је умјесто битке на фронту борба за побољшање услова живота борачке популације.

- Ми ћемо овдје са локалном управом, то јест општином Бијељина, покушати да ове и све остале категорије у што већој могућности помогнемо око смјештаја, стипендирања дјеце погинулих бораца и ратних инвалида, бањске рахабилитације, запослења... - рекао је Јовић.

Начелник општине Бијељина и кум славе ове борачке организације Мићо Мићић поручио је да борачка организације увијек може рачунати на помоћ ове општине.

- Ове године смо планирали и утрошили више оид милион и по марака за ове категорије, а већ у наредном буџету планирамо издвајања више од милион и 700 хиљада марака.

Ту прије свега намјеравамо да завршимо започете станове који су из програма потпуног стамбеног збрињавања породица погинулих бораца и ратних инвалида од прве до четврте категорије - прецизирао је Мићо Мићић.

ДОБОЈ

ЦРКВА СПОМЕНИК

Своје погинуле саборце нису заборавили ни борци Добоја. У оквиру свечаности поводом Митровдана Председништво Борачке организације општине Добој изразило је задовољство због чињенице да су при завршетку вањски радови на цркви Рођења пресвете Богородице, која ће бити јединствен споменик за 800 погинулих бораца озренско-добојског краја. Имена свих погинулих српских бораца биће уклесана у зидне плоче будућег светог храма.

ЗВОРНИК

ГОРЧИНА ЗБОГ ХАПШЕЊА

Полагањем вијенаца на споменик 1.080 погинулих бораца у отаџбинском рату и ломљењем славског колача општинска Борачка организација Зворник обиљежила је славу Светог великомученика Димитрија - Митровдан. Председник Општинске борачке организације Зворник Драган Милошевић, подсетио је да је Република Српска створена снажном вољом српског народа која је потврђена Дејтонским мировним споразумом, али је указао и на безочну неправду која се спроводи према српским борцима. Он је упозорио и на чињеницу да је овогодишња крсна слава - Митровдан протекла у знаку срамног наставка хапшења српских бораца из ове општине.

- Иако смо указивали све ово вријеме на неправду која се чини нашим борцима и даље се настављају срамна хапшења припадника Војске Републике Српске. Зато поново тражимо да се дефинитивно изађе са списком и да тачно знамо ко је све од нас оптужен за наводни ратни злочин како не бисмо више живјели у страху већ да нормално као и сви грађани слободно живимо и радимо у средини какав је Зворник и Република Српска - рекао је Милошевић алудирајући на посљедња хапшења које су извели припадници СИПЕ по налогу тужилаштва из Сарајева.

ВИШЕГРАД - МОДРИЧА

ЦВИЈЕЋЕ ЗА САБОРЦЕ

Крсна слава је била дан сјећања и у Вишеграду и у Модричи. Иако се налазе на два сасвим различита краја Српске обичај и традиција су били исти, али и начин сјећања на пријатеље и саборце. Делегација Борачке организације општине Вишеград поводом крсне слави - Митровдана положила је вијенце и приложила свијеће на споменик браниоцима Републике Српске. Потом је обављен парастрос и чин ломљења славског колача.

Крсну славу - Светог великомученика Димитрија прославили су и чланови Борачке организације општине Модрича.

СРБАЦ

УСКОРО СПОМЕН-СОБА

Општинска борацка организација у Српцу тражи од локалне власти да што прије заврши акцију додјеле плацева и пољопривредног земљишта без накнаде породицама погинулих бораца и ратним војним инвалидима прве и друге категорије и да до 2010. године буду ријешени стамбени проблеми борацких категорија које на то имају право.

На сједници Борачке организације Србац договорено је да од локалних власти буде затражено да што прије буде ријешена трајна локација спомен-собе у којој се налазе уклесани ликови свих погинулих бораца са подручја ове општине.

- Закључили смо да од надлежног органа локалне власти затражимо да што прије видно истакне називе Трг српских бораца и Трг Прве србачке лаке бригаде - изјавио је предсједник Општинске борацке организације Свето Стојаковић.

Поводом Крсне славе Борачке организације Републике Српске у храму Покрова Пресвете Богородице у Српцу служени су помен и света литургија за 127 погинулих српских бораца. На централном спомен-обилежју положено је цвијеће и прислужене свијеће.

Начелник Одјељења за општу управу општине Србац Славко Малешевић уручио је на славском ручку предсједнику Општинске борацке организације Свети Стојаковићу икону Светог великомученика Димитрија.

ЧЕЛИНАЦ

ИСПРАВИТИ НЕПРАВДУ

У Сретењској цркви у Челинцу је поводом Митровдана, славе Борачке организације Републике Српске служена света литургија и парастос за 220 погинулих српских бораца са подручја ове општине. Вијенце у спомен-соби погинулим бораца положили су делегације локалне власти и општинске борацке организације.

Начелник општине Момчило Зељковић рекао је да се тренутно највећа пажња поклања стамбеном збрињавању породица погинулих бораца и тешких ратних војних инвалида и изразио наду да ће у наредној години бити завршена градња зграде са 15 станова намијењених овој категорији становништва.

Предсједник општинске борацке организације Славко Вучић истакао је да жртве посљедњег отаџбинског рата не смију бити заборављене и да друштвена заједница има могућности да исправи неправде које су начињене према онима који су за стварање и одбрану РС дали највеће жртве.

ШАМАЦ

ВЛАДИКА ВАСИЛИЈЕ

Шамчани су прославили свог заштитника и крсну славу ове општине, борацке организације и

црквене општине - Светог великомученика Димитрија. Чин освештања славског колача обавио је лично Његово преосвештенство епископ зворничко-тузлански господин Василије, који је том приликом позвао на заједништво и слогу у вјери и цркви Христовој

Нови начелник општине Саво Минић, досадашњи Мирко Лукић и предсједник Општинске борацке организације Лазар Благојевић положили су вијенце на спомен обилежје српским борцима погинулим у протеклом отаџбинском рату.

Славски ручак и ломљење славског колача одржано је у хотелу "Плажа".

БРАТУНАЦ

ПРИЈАТЕЉИ ИЗ ИТАЛИЈЕ

Представници Црвеног крста из италијанског града Сан Анђело Вивадо уручили су хуманитарну помоћ за 92 ратне сирочади из Братунца, те за социјално најугроженија и лица са посебним потребама из овог мјеста.

Помоћ се састоји у одјећи и обући, ортопедским помагалима за хендикепиране, а дјеци погинулих бораца уручена је једнократна новчана помоћ, коју италијански хуманитарци традиционално већ 12 година прикупљају за ратну сирочад из Братунца.

Помоћ је уручена у порти братуначке цркве, са којом италијански хуманитарци већ 12 година успјешно сарађују и обезбјеђују помоћ за најугроженију братуначку популацију.

СОКОЛАЦ

**ЈУНАЦИМА
СА РОМАНИЈЕ**

Полагањем вијенаца на централном спомен-обилежју погинулим српским борцима, служењем свете литургије за упокојене и ломљењем славског колача у Храму Светог пророка Илије у Сокоцу обилежена је крсна слава Борачке организације Републике Српске - Митровдан.

Општински одбор породица погинулих бораца при БОРС-у и нови начелник општине Соколац Душан Ковачевић положили су вијенце на централно спомен-обилежје на којем су уписана имена 1.200 погинулих бораца из протеклог одбрамбено-отаџбинског рата са простора сарајевско-романијске регије.

Након посјете спомен-обилежју, Ковачевић је положио вијенце и у спомен-соби, у којој се налазе фотографије 630 погинулих српских бораца, и на споменик 362. српска солунца.

Предсједник Скупштине Борачке организације Соколац Драгиша Делић рекао је на славској свечаности у парохијском дому да је РС сваке године чвршћа и јача институција и да је она завјет и икона српског народа.

Припремио: Р. Ј.

КОТОР ВАРОШ

Полагањем цвијећа, паљењем свијећа и служењем парастоса погинулим борцима у спомен-соби, обиљежен је свети великомученик Димитрија - крсна слава Борачке организације. Парастосу су присуствовали чланови породица погинулих бораца, ратни војни инвалиди, преставници локалне заједнице и бројни гости. Присутнима се након парастоса обратио Госто Тривуновић, председник општинске борачке организације, који је истакао да ће бити настављена брига о борачким категоријама, посебно на стамбено збрињавању породица погинулих бораца и ратних војних инвалида, као и на пружању помоћи у школовању дјеце.

ПАРАСТОС У СПОМЕН СОБИ

- У току је изградња зграде са 20 стамбених јединица за породице погинулих бораца и ратне војне инвалиде од прве до четврте категорије, недавно су додијељене 23, а планирано је до краја године још 13 новчаних помоћи за стамбено збрињавање - рекао је Госто Тривуновић.

Славски обред приређен је у Средњошколском центру "Никола Тесла". Председник општинске борачке организације Госто Тривуновић је поздравио присутне, честитао крсну славу и предао поштење протонамјеснику Миленку Нарићу.

-Свети великомученик Димитрије није случајно изабран за крсну славу борачке организације, јер је и он био велики борац за хришћанство - рекао је протонамјесник Миленко Нарић, који је упућујући честитке пожелио борцима да дуго славе своју крсну славу.

Д. Керезовић

КОЗАРСКА ДУБИЦА

НЕЗАПОСЛЕНОСТ - НАЈВЕЋИ ПРОБЛЕМ

Митровдан-крсна слава Борачке организације, пригодно је обиљежена и у Козарској Дубици. У спомен храму Свете Петке, дубички свештеници Станко Лакитић и Гојко Слијепчевић служили су заупокојену литургију и парастос за погинуле у отаџбинском рату. По завршетку литургије, обраћајући се присутнима, јереј Гојко Слијепчевић је рекао: "Нека Господ Бог подари Рајско насеље свима онима који су принијели себе на жртву како би сачували своје огњиште, своју дјецу и породице и своју земљу. Да их се увјек сјетимо у молитвама, како на данашњи дан тако и свагда, када вршимо света богослужења. То је израз вјере којој припадамо."

Испред спомен плоче са именима погинулих бораца посљедњег-отаџбинског рата, у спомен храму, вијенце су положили делегације општинске борачке организације, породица погинулих бораца и СУБНОР-а.

Прослава Митровдана, потом је настављена у Светосавском дому освећењем славског колача и кољива, те свечаним ручком.

Као и свака друга и ова прилика је искориштена да се апелује на власт у Републици Српској како би се изнашла рјешења за бољи материјални положај борачких категорија.

Душан Дрљић, председник општинске Борачке организације, по завршетку свечаног дијела обиљежавања крсне славе, изјавио је за локалне медије и "Српски борац" да се мора пронаћи рјешење како би се побољшао статус бораца." Идеја је много али, конкретне реализације још увјек нема. Ни за борце

којима се још увјек ништа не рјешава, а и лична примања за инвалиде и породице погинулих бораца су недовољна. Ако је просјечна мјесечна плата у РС 780 КМ, а породица добије 400,00. О чему причамо? Ништа не може надокнадити губитак дјетета или родитеља, али кад смо већ дошли у ту несрећну ситуацију, онда нам је задатак да тим породицама олакшамо живот."

Дрљић је овом приликом подсетио да су за одбрану Српске, погинула 223 борца из Козарске Дубице а 614 их је остварило статус ратних војних инвалида. Борачка организација улаже максималне напоре како би се побољшао материјални положај демобилисаних бораца, ратних војних инвалида и породица погинулих бораца. Тако мисли и Драгомир Драгаш, 90%-тни ратни војни инвалид из Козарске Дубице, којем је 1993. године, након рањавања на Крепшићу, ампутирана десна потколеница.

"Могу да кажем да сам свој статус донекле и ријешио, добио сам на кориштење кућу а нисам незадовољан ни личним примањима. Али, борцима 1.2. и осталих категорија је јако тешко. Најгора је незапосленост. Ту је борачка организација беспомоћна. Законе доноси држава а они се изгледа лакше донесу него проведу. Зато мислим да је борцима, у ишчекивању да остваре своја минимална права као што су запослење, право на здравствену заштиту и други неопходни услови за колико-толико нормалан живот, још увјек веома тешко.

Нада Маркуц-Раниловић

Литургијом и парастосом погинулим борцима Општине Приједор у протеклом отаџбинском рату, те полагањем вијанаца и паљењем свијећа на централном спомен-обилежју, у Приједору је, осми пут за редом, борачка организација обилежила Митровдан, своју крсну славу. Света литургија и парастос служени су у цркви Свете Тројице. Поводом крсне славе Борачкој организацији Приједора су стигле бројне честитке међу којима је била и она коју је потписао начелник општине Приједор Марко Павић.

Говорећи о активностима ове борачке организације у периоду између двије славе, њен председ-

Не заборављају ни славу ни саборце - са прославе Митровдана у Приједору

ПРИЈЕДОР

НОВА ЗГРАДА НА ТЕМЕЉИМА

ник Радован Рајлић је казао да је урађено доста тога са циљем побољшања положаја бораčkih категорија.

- Да је заиста тако примјер је и полагање камена темељца за изградњу новог објекта у коме ће кров над главом добити шездесет породица погинулих бораца те ратних војних инвалида до четврте категорије-подсјетио је Рајлић изражавајући увјерење да ће сарадњом ресорног министарства и општине Приједор програм стамбеног збрињавања бораčkih категорија, на подручју приједорске општине, у наредних двије године скоро у потпуности бити ријешен.

У склопу славских активности представници

бораčke организације у наредном периоду посјетиће двије породице погинулих бораца и ратних војних инвалида, као што су то и досад често практиковали.

-Посјетићемо породице наших сабораца, уручити им пригодне поклоне и са њима присјетити се оних који више нису са нама а уткали су животе у темеље наше Републике-рекао је Рајлић.

Борачка организација општине Приједор има близу десет хиљада чланова и спада, у ред оних бораčkih организација у Српској које, по реализованим програмима и сталним активностима заузимају високо мјесто.

Д.Б.

ПЕЛАГИЋЕВО

БОРАЧКА ЗГРАДА ДО КРАЈА ГОДИНЕ

Полагање вијанаца на споменик погинулим саборцима

Своју крсну славу, Митровдан, обилежила је и Општинска борачка организација у Пелагићеву. Уз присуство великог броја грађана, бораца, ратних војних инвалида, породица погинулих бораца, на централном спомен-обилежју погинулим борцима отаџбинског рата у

Пелагићеву, локални свештеник Драган Петровић служио је парастос за све погинуле у минулом рату.

Делегације Бораčke организације, Организације породица погинулих бораца из Пелагићева, Општине Пелагићево, политичких партија, привредних субјеката, положиле су вијенце на споменик.

- Можемо бити изузетно задовољни урађеним у протеклој години, јер смо завршили нашу активност, да у свакој мјесној заједници имамо спомен- обилежје погинулим борцима са подручја наше општине. Ових дана кренули смо и са изградњом бораčke зграде у којој ће бити смјештена спомен-соба, те канцеларије за потребе општинске бораčke организације, а планирамо да до краја године буду завршено зидање и покривање зграде, каже Јово Ђурић, секретар Општинске бораčke организације из Пелагићева.

В. С.

НЕВЕСИЊЕ И ИСТОЧНА ХЕРЦЕГОВИНА

ОДБРАНА СЛАВЕ

Стицајем околности борци Невесиња и Источне Херцеговине крсну славу Митровдан славе с посебним поносом и пијететом јер су управо на Митровдан 1992. и 1994. године одбранили своја огњишта, своје право на живот, свој образ и своју част. И част својих предака

И КРСНОГ ИМЕНА

Ратни ветерани Невесиња и Источне Херцеговине обиљежили су крсну славу Митровдан, и још једном се сјетили дана када су 1992. и 1994. године одбранили свој народ и огњишта од агресије хрватских и бошњачких снага.

Митровданске битке, које су вођене за одбрану Херцеговине, разлог су што је Борачка организација Републике Српске одлучила да Светог Димитрија обиљежава као своју крсну славу, тако да за борце овога краја она има посебно значење.

На свечаној сједници одржаној у Невесињу поводом Митровдана, који је уједно и Дан општине, члан Скупштине БОРС Војин Гушић подсјетио је на митровданске офанзиве када су Невесињци, заједно са својом браћом из цијеле Херцеговине, показали јунаштво достојно својих предака.

- Већ у првој години рата, непријатељ је покушао силом да успостави границе у Херцеговини, и припремио офанзиву у којој су учествовали припадници Армије БиХ, ХВО и Војске Хрватске. Максималну подршку пружиле су им међународне снаге, које су требале да буду неутралне у рату који се водио у БиХ - рекао је Гушић који је указао на чињеницу да је циљ непријатеља био да уништи Невесињску бригаду и заузме Источну Херцеговину, што се могло видјети и из извјештаја хрватског генерала Јанка Бобетка, који је лично командовао офанзивом 1992. године.

Војин Гушић је навео и то да су у седмодневним борбама погинула 42 борца, док је 350 лакше и теже рањено.

- И тек што смо зацијелили ране митровданске из 1992. године, они који не поштују ни Бога ни славе, поново су напали двије године касније. Уз ангажовање најелитнијих

Војин Гушић - дани поноса и славе

јединица Армије БиХ и "цихад ратника", користећи лоше временске услове и празан простор између наших јединица, у позадину Невесињске бригаде убачено је више од 1.000 терориста. Алија Изетбеговић је лично захтјевао заузимање сјеверног дјела Херцеговине, а операци-

Писмо Иване Жигон

Позната српска глумица Ивана Жигон послала је писмо у којем жали што на Митровдан није могла бити у Невесињу иако се, како је навела, "за њега спремила као на ходочашће".

ју је повјерио генералу Јовану Дивјаку, који се већ био доказао у злодјелима над Србима - присјетио се Гушић који је нагласио да је након два дана жестоких борби непријатељ поново поражен. Овог пута одбрану и слободу животом је платило 18 српских бораца, а 120 је рањено.

- Свих 486 погинулих бораца Невесињске бригаде, заједно са Светим Димитријем, спасили су Невесиње, а својом крвљу и гробовима исписали су частан ратни пут бригаде, која се прва окитила

Орденом Немањића - с поносом и тугом закључио је Војин Гушић.

Саборцима, и свим грађанима Невесиња, ратни командант Невесињске бригаде Новица Гушић упутио је писмо, које је на свечаној академији прочитао глумац Лепомир Ивковић. У њему, између осталог, стоји да се стално мора подсјећати на митровданске офанзиве, на имена и подвиге.

- То је била одбрана без повлачења, одбрана до последњег, јер су се борци заклели Богу и свом народу уочи битке - наводи се у писму пуковника Гушића који је рекао и то да је "изнад свега поносан што је био са њима, као што је то и данас, у срцу и души".

Присутне је поздравио и начелник општине Невесиње Бранислав Миковић, који је истакао да "светосавском роду може бити на понос историја овог краја, јер мало је оних који имају тако славну прошлост, као што је има Невесиње."

Он је још додао да је "ово увијек било мјесто пркосног и тешког живљења, али и слободарских традиција".

Окупљеним Невесињцима, представницима источно-херцеговачких општина, јавним радницима и другим гостима, обратили су се и председник Скупштине општине Апатин Милан Шкрбић и председник Савјета општина Источне Херцеговине Миленко Аџић.

Након литургије у Храму Вознесења Господњег, делегације Општине и борачких организације Херцеговине положили су цвијеће на централно спомен-обиљежје херцеговачким борцима на Гвозду, док је на платоу спомен-костурнице служен парастос свим погинулим српским јунацима у протеклом, отаџбинском рату.

Г. К.- З. Д.

ОТКРИВЕН СПОМЕНИК НА РОГОЈУ

Откривању споменика за 69 погинулих српских јунака присуствовали Бошко Томић, министар рада и борачко-инвалидске заштите у Влади РС и Михајло Парађина, предсједник Предсједништва БОРС

Само исправни људи никад не заборављају своје мртве другаре и њихову храброст и одважност. Срећу што су преживјели многи ратници управо дугују јунаштву својих сабораца који су свој живот дали за слободу и отаџбину. Та отаџбина је Република Српска и то не смије да се заборави, а споменици погинулим другарима биће истовремено и израз дубоког пијетета према њима и узвишена одбрана Српске. Борци Српске досад су подигли бројна спомен-обиљежја и споменике својим погинулим саборцима, а последње октобарске недеље учинили су то и борци са подручја сарајевско-романијске области из рејона Трнова и Калиновика. Споменик сабраћи подигнут је на Рогоју. За њих 69 који су погинули на Рогоју и на потезу од Доброг Поља до Трнова.

На споменику су уклесана имена 23 бораца из Калиновика, 30 бораца из Трнова, 3 бораца из Фоче, 2 бораца из Билеће, 9 бораца из Гацка, 1 бораца из Невесиња и једног бораца из Плужина.

- Ово је споменик за 69 српских витезова- рекао је у поздравном говору Милош Лаловић, предсједник Предсједништва ОБО Калиновик.

Министар Томић са дјецом погинулих бораца крај откривеног споменика

Споменик је открио министар Бошко Томић уз помоћ дјецe погинулих бораца Пухало Милоша и Ђорем Бошка.

У име Борачке организације РС присутнима се обратио Михајло Парађина, предсједник Предсједништва БОРС.

Споменик су освештали свештеници Марко Билинац из Калиновика, Зоран Јеринић из Трнова и ђакон Данило Дангубић из Гацка.

Ово је само мали дуг према ономе што су српски борци заслужили, рекао је Лаловић и нагласио да је на Рогоју убијена и медицинска сестра Стана која је, попут Косовке ђевојке, пошла у помоћ ројеној браћи да им вида и лијечи ране.

Вијенце и цвијеће положиле су породице погинулих бораца, представници општина и борачких организација.

МИЛОШ ЛАЛОВИЋ

БРАТУНАЦ

ДУГО ИШЧЕКИВАНИ СТАНОВИ

Недељко Млађеновић испред започете зграде за борачку популацију

У склопу програма трајног стамбеног збрињавања породица погинулих бораца и ратних војних инвалида од прве до четврте групе Министарство рада и борачко-инвалидске заштите почело је изградњу 21. стана који ће коштати 1.100.000КМ.

- Овим настављамо пројекат о

стамбеном збрињавању наугроженијих лица из реда борачке популације. Општина је, такође, за ову стамбену зграду из сопственог буџета издвојила још око 250.000КМ за обезбјеђивање земљишта, трафо станице и комуналија.

Сљедеће године планирамо да наставимо даљњу градњу стамбених објеката како би ријешили стамбени проблем породица погинулих и РВИ, и ми ћемо издвајати дио средстава из локалног буџета и уз финасирање ресорног министарства градити и даље станове-каже Недељко Млађеновић, начелник општине Бра-

тунац. Из приоритетних раг-листа за додјелу стамбених јединица које је урадила комисија биће ријешени захтјеви из прве и дијела друге приоритетне групе, док се сљедеће године планира рјешавање захтјева из треће приоритетне групе.

У прву и другу групу приоритета спадају родитељи са два или више погинулих синова, ратни војни инвалиди прве категорије, дјеца без оба родитеља, родитељи погинулих бораца, РВИ и њихови чланови породица.

П.Васовић

ПРИЈЕДОР

Републичка Влада финансираће изградњу 60 станова за приједорске породице погинулих бораца и ратне војне инвалиде до четврте категорије. Општина Приједор обезбјеђује инфраструктуру и локацију за нови стамбени објекат

СТАНОВИ ЗА НЕЗБРИНУТЕ

Полагање камен темеља - у наредне двије године биће изграђено 130 станова за борацке категорије

Приједор, што су показали интерес да се настави са рјешавањем стамбене проблематике породица погинулих и ратних војних инвалида-казао је Ђургуз и обећао да неће бити забрављени ни остали, демобилисани борци те инвалиди нижих група који већ годинама траже да им се обезбјеђи сигуран кров над главом.

Међу породицама погинулих бораца које ће у стамбеном објекту који се тек гради добити коначно стан је и Славица Локсимовић из Приједора, мајка четворо дјеце чији је муж погинуо на градачачком ратишту, ратне 1993. године.

- Давно сам требала ријешити стамбено питање и ево, коначно, сам дошла на ред-каже Славица и вели да се нада двособном стану те да живи искључиво од мале пензије и

У Приједору ће у наредних двије године бити изграђено 130 станова за породице погинулих бораца и ратне војне инвалиде до четврте категорије. Већ је положен камен темеља за изградњу првих шездесет стамбених јединица за ову популацију, чија се вриједност процјењује на око два милиона марака.

- Влада Српске ће, до краја календарске године додјелити и бесповратна средства за потребе 187 породица из борацке категорије-казао је у Приједору министар борацко-инвалидске заштите у републичкој Влади, Бошко Томић најављујући да је намјера да се за потребе стамбеног збрињавања ових грађана уложи 50 милиона марака у цијелој Републици.

Тиме би се, како је истакао Томић ријешило стамбено питање преко пет хиљада лица од којих би двије хиљаде добило кров над главом а преостали дио новчана средства за адаптацију постојећег стамбеног простора.

- Наравно, размишљамо и о ратним војним инвалидима са мањим степеном инвалидности и осталим демобилисаним борцима који немају ријешено стамбено питање-истакао је Томић и навео да ће таква лица на ред доћи тек након 2010. године.

Општина Приједор ће, како је најавио њен начелник Марко Павић, у изградњи прве етапе борацких

Нова "борацка" зграда биће изграђена у приједорском насељу Пећани

станова учествовати са 670 хиљада марака.

- Ова категорија грађана данас живи веома тешко. Рјешавањем стамбеног питања ублажиће се њихове муке-рекао је Павић.

Полагању камена темеља за нови стамбени објекат за потребе борацких категорија присуствовао је и предсједник Борацке организације Републике Српске, Пантелија Ђургуз.

- Ево прилике да се захвалим Влади РС, односно ресорном министарству те начелнику општине

инвалидине коју добија на име погинулог мужа.

Нова "борацка зграда", како је популарно зову, а чији ће темељи ускоро бити постављени биће изграђена у приједорском насељу Пећани.

Ово улијева наду да ће породице, чији су најближи погинули у протеклом рату, тринаест година након завршетка ратних сукоба, коначно бити смјештени на сигурно.

Д.Б.

ПРИКАЗАН ФИЛМ "КРВАВА ЗОРА У СЕРДАРИМА"

Ово је рекао председник Савеза логораша Републике Српске Бранислав Дукић на премијери документарног филма "Крвава зора у Сердарима" 1. новембра ове године у Котор Варошу.

Председник општинског Удружења логораша и продуцент филма Обрад Бубић рекао је да је "одлучено да се истина о страдању српског народа пренесе на филм, и свијету покаже да су и Срби страдали, а да је истина о Сердарима аутентична".

КОТОР ВАРОШ

Награђени гости и учесници пројекта о страдању Сердара

ЗЛОЧИН ОТРГНУТ ОД ЗАБОРАВА

За злочин у Сердарима, који су починиле муслиманско-хрватске снаге, још нико није одговарао, али имајући у виду да ратни злочин никада не застаријева, надам се да ће рука правде стићи наредбодавце и извршиоце, и да ће овај злочин бити отргнут од заборава.

Он се захвалио Влади Републике Српске, режисеру филма Ради Мутићу и свим људима добре воље, који су помогли снимање овог документарца.

У име председника Репу-

блике Српске присутнима се обратио Душко Ћетковић, који је пренио став да се не смије заборавити страдање српског народа.

На окупљене у которварошкој биоскопској дво-

рани снажан утисак је оставило казивање преживјелих, од којих већина није посјетила село од септембра 1992. године, када је убијено 16 мјештана Сердара.

Д. К.

ПОМЕН ЖРТВАМА СЕРДАРА

Представницима власти упућен позив да учине додатне напоре како би починиоци злочина били правично кажњени

Пологањем цвијећа, паљењем свијећа, одавањем поште и служењем парастоса погинулим жртвама, на

мјесном гробљу Дабовци у присуству родбине, представника локалне заједнице и Борачке организације обиљежена је 17. септембра 16. годишњица страдања Сердара.

- На данашњи дан навршава се 16 година од како су муслиманско-хрватски екстремисти починили један од најстрашнијих злочина над српским народом у протеклом одбрамбеном-отаџбинском рату на подручју которварошке општине, када је убијено 16 лица у Сердарима - рекао

је Госто Тривуновић, председник општинске Борачке организације Котор Варош.

Приликом напада екстрема из правца Билица и Плитске 17. септембра 1992 године у раним јутарњим часовима убијени су: Љубица (40), Слободанка (12) и Сњежана (4) Тепић, Бранко (56), Босиљка (53), Јеленко (31), Радмила (21), Славко (60), Данка (54), Драго (47) и Мирко Сердар (30), Никола Дукић (40). Славко (55) и Славојка Бенџуц (21) и млади брачни пар Славиша (22) и Споменка Сердар (19). Десет дана прије овог злочина у засеку Шипуре су из засједје убијени вршњаци 20-годишњи Раденко и Боривоје Сердар, а крајем октобра у Билицима је након заробљавања убијен Рајко Сердар (55).

У КОТОР ВАРОШУ ОБИЉЕЖЕНА 13-ГОДИШЊИЦА ПРОБОЈА ПОСЕБНЕ ЈЕДИНИЦЕ МУП-А РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ПОБЈЕДА ЖИВОТА

Поводом годишњице пробоја посебне јединице МУП-а РС у спомен соби служен парастос за погинуле борце

Са свечаности поводом 13 година пробоја јединице МУП-а из окружења

На Крстовдан је у присуству припадника МУП РС, представника локалне заједнице, борачке организације и свештенства Српске православне цркве, посланика у Народној скупштини РС Недељка Кнежевића, делегата у Вијећу народа РС Велимира Сакана и бројних гостију у Котор Варошу обиљежена 13-годишњица пробоја из окружења и извлачења већине преживјелих припадника посебне јединице полиције МУП-а Републике Српске.

Јединица се приликом извршења борбеног задатка у септембру 1995. године затекла у рејону Мартин Брод, гдје је остала одсјечена од осталих јединица војске и полиције Републике Српске.

На Крстовдан је јединица остварила највећу побједу - побједу

живота над смрћу и успјела, иако отписана извући из окружења. На жалост не сви припадници.

Поводом 13-годишњице пробоја јединице полиције МУП-а РС одата је пошта и положено је цвијеће на спомен обиљежје у полицијској станици, у спомен-соби гдје је служен парастос за погинуле борце и на спомен обиљежје у Рујевици, гдје су прије 16 година у засједи убијени пуковник Милан Стевиловић, начелник безбједности Првог крајишког корпуса, Стеван Марковић, помоћник начелника бањалучког Центра јавне безбједности и борац Ново Петрушић.

На славском ручку у хотелу Свети Петар учеснике је поздравио Милан Сурчић, командир посебне јединице полиције МУП-а РС, који је истакао да је циљ окупљања, да се не заборави и не

прекида оно што је свето. У име домаћина учесницима су се обратили командир которварошке полиције Самир Скопљак и начелник општине Раденко Чупић.

- Желим да истакнем вашу одлучност и храброст, не само на Мартин Броду, него и на Влашићу, Трескавици, Купресу и на осталим ратиштима, гдје сто показали како се води борба против смрти. Посебно је важно да се борба против заборава преноси на млада покољења, да им се покаже како се брани национални интерес, како се брани огњиште и како се чува морал.

Посебно сам поносан на вас што у току ратних задатака нигдје нисте упрљали руке, поштовали сте међународно ратно право - рекао је у свом обраћању Ђуро Ракита, комадант посебних јединица полиције бањалучког Центра јавне безбједности.

У име Центра јавне безбједности Бања Лука учеснике је поздравио начелник Сектора полиције Драган Ђибић, а Горан Рогић испред градске борачке организације Бања Лука. Зоран Петрушић, припадник јединице посебне намјене МУП РС, захвалио се свима који су помогли организовање сусрета.

Душко Керезовић

ШИПОВО

ДОК СМО ЖИВИ - НЕ ЗАБОРАВЉАМО

Борачка организација општине Шипово обиљежила је и ове године, пригодним програмима крсну славу борачке организације - Митровдан. Обиљежавање је почело читањем славе у мјесној цркви, а потом је код централног споменика у Шипову служен парастос за све погинуле борце из ове

општине. Руководство Борачке организације Шипово, породице погинулих бораца, ратни војни инвалиди и представници општине, положили су вијенце и цвијеће на споменик, као знак сјећања на погинуле хероје Шипова. Анђелко Вранић, председник Борачке организације ове општине

у свом обраћању честитао је славу својим саборцима и поручио:

- И данас у миру морамо градити Републику Српску и нашу општину. Сада смо ангажовани на изградњи зграде и подјели новчаних средстава како бисмо све стамбено збринули све породице погинулих бораца и све инвалиде општине Шипово који још немају кров над главом. Могу обећати да породице погинулих бораца неће бити заборављене или препуштене саме себи све док је и једног живог борца у овој општини - рекао је Вранић.

Т.М.

БРАТУНАЦ

Братунац - опроштај од Огњена Марковић у селу Факовићима

**ОПИЈЕЛО ЗА
РАДОЈКА
И ОГЊЕНА**

Чудне су и сурове понекад људске судбине. Догађа се да чак ни смрт није најгора људска мука, већ је то потрага за драгима који су најчешће страдали на фронту, или су били заробљени, па се воде као нестали. Понекад тиња нада да су живи и да ће се појавити, а онда и то нестане и све се претвори у мору како доћи до костију, до посмртних остатака да се сахране и упокоје као људи. Тако да је за многе породице, ето, и то срећна чињеница. Дапаче срећа!? Ту злехуду срећу недавно су дочекале породице Цвијић и Марковић. На братуначком војничком гробљу сахрањени су, посмрти остаци младог војника Радојка Цвијића (20) који је нестао у нападу на Трескавицу 20 јула 1995. године, а посмртни остаци Огњена Марковића-Бате (42) несталог 8. јуна 1992. године сахрањени су на породичном гробљу у Факовићима.

Родбина, пријатељи, те представници Борачке организације и Удружења несталих лица Братунца и Сребренице опростили су се од Радојка и Огњена.

- Радојко је био на одслужењу војног рока на Трескавици и приликом напада непријатеља је нестао, а касније су посмртни остаци размијењени, али се дуго чекала процедура ДНК анализе, док је Огњен Марковић-Бато дуго тражен у рејону свога села Факовића и околнине, да би му се недавно пронашли посмртни остаци захваљујући упорношћу породице. Тако су посмртни остаци Радојка и Огњена коначно нашли вјечни мир и спокој душа послје толико година од завршетка рата.

Ми још на просторима Братунца и Сребренице тражимо преко 60 несталих бораца и цивила у ратним дејствима, али веома тешко долазимо до података и самих локација гробница српских жртава у протеклом рату. Друга страна на све начине опструише наша настојања да бар породицама толико година послје рата олакшамо патњу и бол-каже Милка Ковачић председница Удружења несталих Братунца и Сребренице која и сама трага за посмртним остацима свог супруга Бошка из 1992. године у рејону села Орлице код Братунца.

Перица Васовић

**ОБИЉЕЖЕНА ГОДИШЊИЦА
ФОРМИРАЊА ШЕСНАЕСТЕ
КРАЈИШКЕ МОТОРИЗОВАНЕ
БРИГАДЕ**

" Г А Р А В А "
**СЕ НЕ
ЗАБОРАВЉА**

У градишком селу Машићи, мјесту одакле је ова јединица кренула на свој часни ратни пут, који је трајао 1.727 дана, 13. септембра је обиљежена седамнаестогодишњица од оснивања Шеснаесте крајишке моторизоване бригаде.

Саборци, родбина и пријатељи, још једном су се присјетили 434 јунака, припадника ове бригаде, којима је слобода рода свога била преча од свега, па и од властитог живота.

Ратни помоћник команданта за морал ове бригаде Недељко Маџар подсетио је да се у данима зebње, и страха о могућем понављању српског страдања, разбијања заблуда о братству и јединству народа Југославије, родила генерација српских јунака.

- На ратном путу Шеснаесте, кроз коју је прошло више од десет хиљада бораца, уписана су многа ратишта од Западне Славоније, Требаве и Озрена, преко Влашића и Грмеча, па све до Мањаче. Бригада је цијело то вријеме чврсто била уз свој народ, који ју је од миља звао внароднаг и вграваг.

Шеснаеста се окитила орденима Немањића, Карађорђевића, Обилића, Тепића, као и низом других признања. Због тога смо данас, с пуним правом, поносни на нашу бригаду, чија је борба била у потпуности чиста и часна, у оквирима међународних правила и конвенција - рекао је потпуковник Маџар који је нагласио да је иза свега само стајала жеља Срба да одбране свој животни простор у оквиру БиХ, који се данас зове Република Српска.

Обиљежавању годишњице Шеснаесте моторизоване крајишке бригаде, између осталих, присуствовали су један од њених ратних команданата генерал Новица Симић, генерал Манојло Миловановић, представници Борачке организације Републике Српске, општине Градишка, те бројни други који вграваг и данас носе у срцу, док је ове године изостало присуство представника републичке власти.

Г. К.

ШЕСНАЕСТ ГОДИНА ОД ВЕЛИКОГ ЗЛОЧИНА У ПОДРИЊСКОМ СЕЛУ ФАКОВИЋИМА

ЖИВИМА ВАДИЛИ ОЧИ

Палењем свијећа и полагањем цвијећа на хумке погинулих у српском селу Факовићи, обиљежено је шеснаест година од страдања, заправо злочина који је овдје почињен. У Факовићима, селу крај саме Дрине, тога 5. Октобра 1992. године убијено је 25 мјештана, а село је опљачкано и запаљено. Силна муслиманска армада сјурила се тог јутра у котлину, опасану планинским косама, и уништила све пред собом. Војно способних Срба у селу је било мало-оружја за одбрану још мање. Они који су имали пушке пуцали су, али више је било противника него метака. Српска војска је закаснила и Муслимани су изашли на Дрину, али само накратко. Тек да би опљачкали и попалили село. И побили што им је на путу било.

Излаза из села практично није било. Испред непријатељ, свуда околу планине, иза

Братунац - породице погинулих полагају цвијеће на гробљу у Факовићима

леђа, на десетак метара-Дрина. Да није било чамаца, многи би се подавили у ријеци. Војска је касно стигла.

- Морали смо побјећи са дјецом, а синови и мужеви су остали да бране куће. Ја сам свог супруга изгубила и још много је наших погинуло. Стојан Стјепановић је заклан на кућном прагу - каже Љубинка Ђокић.

Смрт је изненада, попут олујног облака, стигла и још брже отишла из Факовића. Мртви су лежали по улици, сеоским сокацима... У једном дворишту пушио се угљенисан леш. Испред свог дворишта лежи заклан Стојан Стјепановић. Мало даље Славко Петровић. Неке су заробили и одвели у Сребреницу-свједочи мали број преживјелих.

И Бољевићи, мјесто са преко 400 становника, нападнуто је тог истог дана. Страдало је 8 Срба, а село је опљачкано и спаљено. Све су то, углавном, били старци који су имали од 62. до 70 година. Само је један био млађи од 60 година.

Наши људи су пружали отпор, али нису могли ништа, јер је то била читава сила Муслимана. Најгоре су биле њихове жене и дјеца, који су викали:

- Хватајте живе Србе и кољите их, мајку им је...!

Ни за овај страховити злочин нико није ни приведен пред локлане судове, а камоли у Хаг.

Перица Васовић

ГРАДИШКА

КЉУЧЕВИ ЗА 13 ПОРОДИЦА

Срећа на крају - петочлана породица Гојковић чека кључеве стана

Министар рада и борачко-инвалидске заштите Бошко Томић и начелник општине Градишка Никола Крагуљ, уручили су почетком новембра кључеве 13 нових станова породицама погинулих бораца и ратним војним инвалидима у насељу Крошња, у Градишци.

Влада Републике Српске обезбиједила је за изградњу објекта 200.000 марака, а општина Градишка 230.000, као и инфраструктуру.

Крагуљ је рекао да су у току и завршни радови на ламели са 12 станова, која ће будућим станарима бити предата за три до четири мјесеца.

М.Г.

А МОГЛО ЈЕ БОЉЕ

Супруга погинулог борца Мирјана Антић са синовима Срђаном и Миланом

ја плаћам упис сваке године, смјештај у интернату 60 евра мјесечно, те купујем му гардеробу.

Није лако, вјерујте. Треба му и за џепарац. Овај млађи, Милан, он је уписао за занимање дрвног техничара овде у Градишци, у Техничкој школи.

Требам и ја живјети и плаћати обавезе - струја, вода, телефон, комунал-ије и друго. Ко те пита како ти је.

Цијене су отишле. Обраћала сам се на све стране тражећи стипендију, али ми кажу да не могу свима дати стипендије. На ту инвалиднину се све прикачило.

ДА ЈЕ ДЈЕЦУ ИЗВЕСТИ НА ПУТ...

Готово све борачке приче су исте, само је свакоме његова мука највећа. Потврђује то и ова прича о породици погинулог борца Предрага Антића из Градишке. Предраг је свој живот положио на олтар Отаџбине.

Као и многи други. То је губитак ненадокнадив и нема те државе која то може вратити. Тог 27. фебруара 1994. године на теслићком фронту је одбрањена Република Српска, али један млади живот је прекинут.

Ратни другари и људи из општине и борачке орга-

низација побринули су се да породица Антић добије кров над главом. То није мало, али стан је само дио живота. Због тога је управо и незадовољна Предрагова супруга Мирјана.

"Тачно је, каже она. Добила сам стан од 38 квадрата и хвала онима који су ми обезбједили кров над главом мени и мојим синовима Милану (15) и Срђану (18) година.

Али не живи се од зидова. Ја дјецу морам школовати. Старији син Срђан учи Богословију у Сремским Карловцима и

Требам купити и огријев за зиму. А о кредиту не могу ни да мислим. Шта ми остаје за набавку намирница? Имам осјећај како нас полако заборављају. Ко те више пита да ли си породица погинулог борца?! Није Мирјана једина огорчена супруга погинулог борца. Има их још, али то није никаква утјеха, јер живот се уистину поиграо са онима који су дали највише.

И са њиховим породицама. То мора да се зна. И да се јавно каже.

М.ГРУБЕШИЋ

ТРИНАЕСТ ГОДИНА ОД СЛОМА ХРВАТСКЕ АГРЕСИЈЕ
НА ЗАПАДНОКРАЈИШКЕ ОПШТИНЕ

ОДСУДНА БИТКА НА КРАЈУ РАТА

Захваљујући непоколебљивом моралу и неустрашивом јунаштву српски бораца у одсудној бици, 18. и 19. септембра 1995. године потпуно разбили и поразили агресора из Хрватске и тако су Нови Град, Костајница и Козарска Дубица трајно остали у територијалном и уставно-правном саставу Републике Српске

Нови Град - учесници
округлог стола

У организацији и под покровитељством Одбора за његовање традиције ослободилачких ратова Републике Српске у Новом Граду, Козарској Дубици, Костајници и Градишкој, свечано је и на достојанствен начин обиљежена 13. годишњица од дводневних борби, 18. и 19. септембра 1995. године, у којима су поражене злочиначке агресорске снаге из Хрватске. Сулуди планови агресора су већ на почетку осуђени на пропаст, а њихове злочиначке јединице су потпуно разбијене и потучене до ногу. Захваљујући неустрашивим српским јунацима у тој одсудној бици три западнокрајишке општине су остале трајно у територијалном и уставно-правном саставу Републике Српске.

Какве ли коинциденције: годишњица одсудне одбране Новог Града, Козарске Дубице и Костајнице поклапала се са најславнијим догађајем у историји српског народа, када је 13. септембра прије 90 година, војвода Живојин Мишић издао познату наредбу за пробој Солунског фронта ријечима: "Јунаци, јуриш у Отаџбину!". Наравно, ради су о различитим историјским околностима, али слободарски дух и јунаштво српског борца једнако се потврдило на Солунском фронту и током дводневних битака за одбрану поменутих општина од повампирених Туђманових бојовника и његових специјалаца из јединице "Црне мамбе"

који су остави своје кости у Поуњу. Два дана требало је српској војсци да пробију Солунски фронт и да се послје вишегодишњег избјеглиштва врате у Отаџбину, а исто толико требало је јединицама Војске Републике Српске да разбију и потуку терористичку банду која је агесијом покушала да овлада српском територијом и припоји је Хрватској.

КО СЕ СТИДИ ПОБЈЕДЕ?

Нажалост, данашња власт у Србији као да се стиди своје славне прошлости и највеће историјске побједе која је задивила читав мирољубиви свијет. Тако је готово незапажено протекло обиљежавање девет деценија од пробоја Солунског фронта у Ваљево, Чајетини и Златибору. Оно што је поражавајуће - исто је било и на свечаним дефилеима у Паризу којима су савезници из Првог свјетског рата обиљежили велику побједу, у којем је Србија дала свој немјерљив допринос. Умјесто да на величанствен начин обиљеже највећу историјску побједу 15. септембра у Народној скупштини у Београду одржан је - Дан демократије! Недостајало је још само да председник Србије Борис Тадић, како је то он већ навикао, пошаље телеграм извињења у Беч, Берлин и Софију зато што је војска Живојина Мишића и Степе

Степановића, заједно са савезницима потукле аустријско-њемачко-бугарске окупаторе.

Међутим, то што дневна политика заборавља, не значи да је из сјећања народа и бројне литературе избрисан овај свијетли период из историје српског народа. То што се тиче наше матице и односа актуелне владајуће политике према прошлости.

ДОКАЗИ У КОРИЦАМА

Уз знак сјећања и почести свим недужним жртвама које су пале у агresiји и сулудом нападу непријатељске војске из Хрватске, у Новом Граду, Козарској Дубици и Костајници одржани су парастоси и помени, положени вијенци и приложене свијеће на спомен обиљежја. Обиљежавање годишњице битке за одбрану почело је 17. септембра округлим стоком, који је одржан у Новом Граду на тему "Одбрана западнокрајишких општина од агresiје Хрватске 18. септембра 1995. године". На овом округлом столу промовисана је и публикација под називом "Агresiја Републике Хрватске на Републику Српску и њене посљедице у општинама Нови Град, Костајница и Козарска Дубица", коју је представио начелник Одјељења за прикупљање и обраду документације и истраживање ратних злочина у Републичком секретаријату за односе са Хашким трибуналом и истраживање ратних злочина Јанко Велимировић.

ЛИКВИДИРАНЕ "ЦРНЕ МАМБЕ"

Према ријечима Велимировића ова публикација је резултат вишегодишњег рада Републичког секретаријата за односе са Хашким трибуналом који је прикупио и анализирао сву документарну грађу и материјалне доказе до којих је било могуће доћи, укључујући и свједочења, детаљне описе и околности страдања, комплетну евиденцију жртава и почињене материјалне штете.

Према подацима у агresiји Хрватске војске 18. и 19. септембра

1995. године на подручју три пограничне општине РС - Козарске Дубице, Новог Града и Костајнице, на најбруталнији начин убијена су 104 цивила и војника, те причињена огромна материјална штета. Од посљедица артиљеријског напада и непосредног дејства Хрватске војске и диверзантско-терористичке групе, у Козарској Дубици су убијена 44 лица, од чега 14 цивила, међу којима и двоје дјете, и 26 припадника Војске РС, четири припадника МУП-а РС, а заробљено је седам лица.

Артиљеријом је разаран ужи центар града и срушено 1.000 цивилних-привредних и стамбених објеката. На подручју Костајнице убијена су три цивила, док је од посљедица дејства Хрватске војске на подручју општине Нови Град убијено 57 лица, од којих 37 цивила, а међу њима и петоро дјете, 18 припадника Војске Републике Српске и два припадника МУП-а Републике Српске. Два лица су заробљена и одведена у логоре у Хрватску. Најтежи злочин починили су припадници диверзантско-терористичке групе, а по бруталности у злочинима над цивилним становништвом предњачила је јединица Друге гардијске бригаде Хрватске војске, познате под називом "Црне мамбе", које су разбијене и ликвидирале.

Поред 104 људске жртве, док се један војник води као нестао, процједњује се да је причињена материјална штета од 628 милиона марака. Велимировић је подсетио да постоји проблем пред којим ће се судом поднијети тај документ, јер би у случају надлежности међународних судова држава БиХ требало да тужи Хрватску за почињене злочине.

- Убијеђени смо да је врх БиХ заједно са Хрватском планирао и извео овај напад и јако тешко је

очекивати да ће БиХ стати на страну ове три страдале општине - рекао је Велимировић.

ОДБРАНИЛИ СВОЈА ОГЊИШТА

Учествујући у раду округлог стола министар рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске Бошко Томић изјавио је да је књига о одбрани западно-крајишких општина у долини Уне од хрватске агресије 17. и 18. септембра 1995. године "вјеродостојан доказ који говори да је наш рат био одбрамбени и отаџбински".

- Била је ово прилика да чујемо историчаре који су прикупљали грађу и издали књигу којом се говори да је наш рат био одбрамбени и отаџбински, да нисмо никога освајали, него смо се само борили за своју дјецу, свој простор, за своја огњишта - рекао је Томић и додао да Срби у том рату на овим просторима нису починили злочине.

Предсједник Борачке организације Републике Српске и тадашњи командант одбране Козарске Дубице Пантелија Ђургуз рекао је да је ово била једна од величанствених битака којом су нанесени губици хрватској војсци и тадашњој хрватској политици битака, а српски

народ овом побједом одбранио, не само ове просторе, већ и Републику Српску.

БОРБЕНА ГРУПА "БАЉ"

Душан Ђенадија, који је у септембру 1995. године био командант борбене групе "Баљ" и одбране Костајнице, рекао је да је поносан на одлучност народа Костајница да остане на овим просторима што је мотивисало борце под његовом

ПОЧЕСТ НЕВИНИМ ЖРТВАМА

Централна манифестација обиљежавања 13. годишњице одбране западнокрајишких општина у Новом Граду, поред одржавања округлог стола о агресији Хрватске на западни дио Републике Српске, одржан је служењем парастоса страдалима на спомен-обиљежју у Туњицама. Истог дана положено је цвијеће на централном спомен-обиљежју страдалим цивилима и војницима у Новом Граду.

У Костајници су делегације општинске борачке организације, породица погинулих и општине положили вијенце и цвијеће на спомен-обиљежја у градском парку у знак сјећања на погинуле цивиле и борце. У храму Свете Тројице након тога одржан је парастос и проложене су свијеће.

Парастос свим невиним жртвама служени су у Козарској Дубици и Градишци.

командом да дају максимум и одбране Костајницу.

- Био сам на свим ратиштима у Републици Српској, али ови дани одбране Костајнице из 1995. су јединствен примјер гдје је руководство општине, извршна власт, свештенство и представници политичких партија ту ноћ било у команди - рекао је Ђенадија.

Према његовим ријечима, одлучност народа да не напусти своја огњишта и присуство великог броја дјете у граду, која нису кренули у егзодус, дало је велики мотив и одговорност борцима да не дозволе прелазак непријатеља преко ријеке Уне.

Представници Борачке организације општине Козарска Дубица наводе да су у само два дана трајања хрватске агресије, 18. и 19. септембра 1995. године, у Козарској Дубици од дејства непријатељске артиљерије и у непосредним борбама на подручју града погинуле 44 жртве - 32 припадника Дубичке бригаде Војске РС, али и 12 цивила, који су се случајно затекли на путу уз ријеку Уну.

Агресија Хрватске војске на западнокрајишке општине у септембру 1995. године у хрватској јавности позната је као операција "Уна 95", а акцију је лично наредио тадашњи хрватски предсједник Фрањо Туђман, на приједлог министра обране Гојка Шушка.

Р. ЈОВИЋ

КОЗАРСКА ДУБИЦА, 18. СЕПТЕМБАР 1995. ГОДИНЕ

ДАНИ ОДБРАНЕ

Тог кобног дана, у миру јесењег пријеподнева, у акцији названој "Уна", хрватска армада жестоко је напала западнокрајишке општине: Нови Град, Костајницу и Козарску Дубицу. Био је то судбоносан дан за српски народ овог краја и Републику Српску.

За само неколико часова, хрватска машинерија смрти, претворила је ове питоме градиће у мјеста страдања. Немилосрдно су гађани пројектилама свих врста и калибара школе, вртићи, домови здравља, стамбени објекти и други цивилни циљеви.

Хиљаде и хиљаде пројектила пало је на ове пограничне општине, а убачене терористичке групе починиле су стравичне злочине, посебно на цивилном становништву.

Ипак, несаломљиви дух Козарчана ништа није могло поколебати. Рањени градови започели су своју до тада највећу борбу за опстанак рода и народа. Овдје је брањена отаџбина, овдје је одбрањена Република Српска, из ове битке наша војска и наш народ изашли су као побједници! Наизглед обични људи у та два дана прерасли су у див- јунаке, надмашујући херојске подвиге својих предака. Као што не рађа свака мајка Немањића, Обилића ни Тепића, тако ни свака земља не

може да има овакав народ!

Многи јунаци остаће вјечно у памћењу ових градова и покољења која долазе.

Из тих септембарских дана, сваки борац, сваки човјек, свако дијете, сваки мјештанин ових општина има своју причу и своје успомене. Неке су болне и трагичне, испуњене тугом, страхом, неизвесношћу, бригама за своје ближње, дјецу, родитеље... оне друге пак, луне су препознатљивог козарског поноса и пркоса... А заједничко свима њима је да алтернативе за опстанак и опстанак на својим огњистима није било ни тада а неће је никада ни бити.

**"ТВРД ЈЕ ОРАХ ВОЂКА
ЧУДНОВАТА, НЕ СЛОМИ ГА,
АЛ' ЗУБЕ ПОЛОМИ"**

Драган Шкорић из Козарске Дубице био је, у то вријеме, командант 3. батаљона 11. дубичке бригаде. Након краћег одмора, 18. септембра ујутро, спремао се да за повратак у свој батаљон који је био смјештен у Посавини. Оно што је тада услиједило, накратко је одложило његов повратак.

"Иза 10 сати, зачула се пучњава. Прво лаганије а онда све јаче. Већ око 11 часова чуле су се јаке

детонације по цијелом граду. Изашао сам напоље. Народ је у паници, почео да одвози дјецу из града у аутима, тракторима... одмах сам и ја ставио жену и дијете у један трактор и послао у село, вратио се у кућу и назвао команданта одбране града, Пантелију Ђургуза. Рекао ми је да се јавим у команду. Кад сам отишао, сазнао сам да су наше минобацачлије, којима је командовао Младен Ватреш, дојавиле да су усташе пробиле једну линију наше одбране код фабрике "Кнежополка", и ушле у град. Добио сам задатак и кренуо са Ђурицом Бувачем ка фабрици да видимо шта се дешава. Гранате су падале, детонације су се чуле са свих страна... на 300-400 метара прије фабрике, наишли смо на оклопно борбено возило полиције, спремно за покрет ка мјесту гдје су се налазиле непријатељске снаге.

Успут смо се нашли и са командантом батаљона, Милутином Ковачевићем тако да смо се, заједно, приближавали фабрици. У непосредној близини, затекли смо наше војнике, ту смо се састали са војном и цивилном полицијом, распоредили људе, кренули уз ограду Текстилене како бисмо увезали линију одбране све до котловнице у старој фабрици гдје су усташе већ биле.

У међувремену нам је јављено да су нам у помоћ стигли и из војне школе "Рајко Балаћ"-њих је преузео командант 2. батаљона-Цицан. Потом нам се придружио и резервни вод 3. батаљона којим је командовао Предраг Гајић и тако смо затварали обруч све до Вриоца.

Пуцало се са обје стране. Усташе су из фабрике кренуле према старом школском центру и даље уз подршку артиљерије са друге стране Уне. Падала је ноћ. Линија је била затворена, стање сигурно, усташе даље не могу, само смо им, како бисмо спријечили евентуалне наше жртве, оставили пролаз за повлачење.

Уз помоћ минобацача 120 мм, током ноћи, направили смо коректуру артиљеријске ватре, тако да смо били спремни, да у случају надирања јачих непријатељских снага на нашу територију, отворимо ватру на све евентуалне правце напада. Тако је протекла ноћ. О усташким звјер-

ствима до јутра нисмо ништа знали. Кад је свануло кренули смо из свих праваца обруча који смо направили ка Уни, на чишћење терена. На мосту смо нашли наше дан раније, погинуле војнике и цивиле... свирепо убијене, спаљене...призор је био ужасан.

Усташе су се током ноћи повукле и вратиле преко ријеке, остављајући за собом своје погинуле. Били су то млади, добро наоружани и опремљени припадници групе "Црне мамбе" - тако им је писало на униформама. Из докумената које смо пронашли код њих (планови веза, скице, цртежи, мапе) било је јасно да су њихови апетити били огромни и планови велики-ал ето, наишли на љуте Козарчане па зубе поломили....

"ЧИКО, МОЛИМО ВАС, НЕМОЈТЕ НАС УБИТИ"

Међу многим потресним причама о страдању мјештана Козарске Дубице тог 18. септембра 1995. године најпотреснија је прича Љубице Милиновић, коју су хрватски војници држали заробљену заједно са двије кћерке и кћеркама Милана Црљенице-свирепо убијеног пред очима своје дјеце.

"Рекло би се отпочео је још један уобичајени дан. Освануо понедељак, први радни дан у још једној ратној седмици, без посебних очекивања, само са надом да ће рат ускоро престати, да ће се људи са фронта вратити кући и да ће коначно моћи нормално да се живи"-присјећа се

Љубица која је тај дан отпочела као и сваки други прије њега: спремање ручка, брига о дјечи која су се у суседној соби играла са својим другарицама из комшилука. У мислима јој је био и одлазак на посао у поподневну смјену... затим крупско ратиште гдје јој је супруг био са јединицом .... Кад ли ће више ово зло престати, питала се, па да дође кући да живимо ко људи?... Баш такву једну мисао, прекинули су звуци детонација.

"Драги Боже,шта је ово?" - помислила је и отрчала дјечи у собу, не слутећи да ће јој сати који долазе бити највећа и најстрашнија мора:

"Њих четири од којих је најмлађа имала 4 и по а најстарија 9 година, шћућуриле су се у ћошак собе, уплашене. Пуцало је. Тукло. Након неких петнаестак минута, у кућу је ушао отац двију дјевојчица, Милан Црљеница, комшија и рекао нам да сиђемо у приземље. Сједио је мало, све у неком ишчекивању, а потом ми је рекао: "Љубо, није ми никако јасно, меци пролазе кроз кућу, идем напоље да видим шта се дешава". У кућу се вратио кржаве сљепоочице-метак га је погодио. Погледа дјецу и рече: "Ја се морам предати"!

Изашао је напоље и рекао им : "Немојте пуцати у кући су жена и дјеца".

Наредили су му да баца пушку што је и учинио. Полегли су га на траву у дворишту, а онда је један усташа довикнуо да изађу жена и дјеца напоље. Ишашле смо, газиле босе по стаклу расутом по цијелом

дворишту-пала је граната, не сећам се кад и полупала све: врата, прозоре... двориште је било пуно стакла а ни једна од нас није се убола... и нас су натерали да легнемо у траву са рукама изнад главе. Милан с једне стране, ја с друге а дјеца између нас. Онда су Милану рекли да устане и пође с њима, а он је одговорио да не може, рањен је.

Тад му је пришао један од њих, шутнуо га ногом пола метра и испуцао му у главу. Дјеца су избезумљено дрхтала, а његова млађа кћерка, која је у том тренутку подигла главу и видјела усташу како јој убија оца, окренула се према мени и кроз јецај шапнула: "Убили су нашег тату"!? Мислила сам да смо сад ми на реду. Тај осјећај не могу да објасним, тај стравичан, надљудски, најгори могући страх који ме тад обузео, страх да ће ми побити дјецу... неописиво је. Један од њих ме питао гдје ми је муж. Ја рекла да је далеко.

"Да, -вели онву четницима!"

"Српкињу и дјецу преведите код бабе" - огласио се други.

Баба Деса је била комшиница, прва кућа до моје и у њеном дворишту је такође било десетак хрватских војника. Кад су нас увели у двориште, њих четири су пришле једном од њих и рекле му: "Чико, молимо Вас, немојте нас убити!" А он им каже: "Ништа се не сикирајте, кад се ваши предају, бићете слободне".

Цијелу ту ноћ провели смо у љетњој кухињи бабе Десе у страху и неизвјесности шта ће донијети јутро. И цијелу ноћ смо ослушкивале гласове и покушавале да схватимо шта се дешава. Дјеца се нису чула, као и да не дишу, а онда ме најстарија, деветогодишња Стојанка упитала: "Љубо, вјерујеш ли ти у живот послје смрти?" Рекла сам да вјерујем, а она мени каже: "Вјерујем и ја". Говорила сам им да се не плаше, да нас неће убити, да ћемо живјети опет лијепо и да ће се играти... покушала сам да их мало утјешим, али изгледа да ми нису вјеровале. Као што ни сама нисам вјеровала у своју причу. Чинило ми са да је цијелу ноћ пуцало. Колико је та ноћ трајала-вјечност! Баба Деса је хтјела да кренемо према Шпиљи, али ја нисам мјела. Рекла сам, остаћемо овдје, ваљда ће нас неко пронаћи.

Гледала сам кроз прозор и видјела да су се ускомешали, ходали, вукли су рањене у ћебадима, превијали их, одвлачили... Кад је свануло и сунце се указало, у двориште је слетјело јато голубова. Кад сам их угледала, неки оптимизам ме обузео па сам рекла: "Баба, ми ћемо преживјети". Три пута су ти голубови слијетали. А онда се чуо ход...

Минобацачка чета 120 мм - Младен Ватреш (први с лијева)

неко је ушао у двориште... баба Деса каже: "Ово су муслимани, сад ће нас они побити".

Изађем да видим-наша војна полиција. Кад сам угледала Зорана Кривду, сунце ме обасјало. Спасена су дјеца! Спасене смо и ми! Хвала ти, Боже!- само сам то мислила!"

Љубица се нерадо сјећа тих дана, каже покушава да их потисне, избјегава и новинаре и сликање, тешко јој је да прича о страхоти коју су преживјеле. Само понекад, баба Деса, којој су сада 94 године, запали цигарету и почне причу: "Сјећаш се ти Љубо, како су нас заробиле усташе, мислила сам нећемо зоре дочекати... ал за дјецу ми било најгоре..."

АРТИЉЕРИЈСКА ДЕМОКРАТИЈА

Козарска Дубица је током посљедњег одбрамбено-отаџбинског рата, преживјела не један него два "црна септембра" -13. септембар 1991. и 18. септембар 1995. године. Тринаестог септембра 1991. године, на име, хрватска војска гранатирала је мост на ријеци Уни који је спајао Козарску са једне и Хрватску Дубицу са друге стране ријеке. Граната није био поштеђен ни град. Као ни жртава. Четири године након тога, регуларна хрватска војска, незајажљивих апетита, поново се острвила на народ и земљу који јој не припадају у жељи да оствари умоболне снове својих вођа о хрватској држави и Бања Луци као хрватском граду у коме би се шепурило њихово

пучанство. Пут ка остварењу тих циљева водио их је поново преко Козарске Дубице. Али, мало сутра.

Дио минобацачке чете 120 мм (исте чете која се налазила у Козарској Дубици и 13. септембра 1991.), након 4. августа 1995. године и хрватске акције "Олуја" враћен је из Орашја и стационаран на положај у Козарској Дубици. Ту их је и затекло јутро 18. септембра, а њихову причу, испричао нам је тадашњи командир те јединице, Младен Ватреш.

"Како сам тог дана био слободан, изашао сам у град да се нађем с пријатељима, обавим неке ситне послове и сличнов-присјећа се Ватреш.

"Одједном, као гром из ведрога неба, почело је да се пуца. Прво слабије а онда све јаче. Падале су гранате по читавом граду. Вратио сам се кући, обукао униформу и брже-боље отишао до команде. Од команданта одбране града, Пантелије Ђургуза, сазнао сам да је у мојој чети, већ у том првом нападу, један борац погинуо а један рањен. Са неколико војника кренуо сам према положају, до старог школског центра. Доље је био пакао у правом смислу ријечи! Горјела је земља! Буквално-није било метра на који није пала граната. Кад сам стигао на положај, моји људи су оставили минобацаче и прихватили пјешадијску борбу, јер је непријатељ био преблизу па је дејствоваће из минобацача било немогуће. Увезао сам линије лијево и десно и дао задатак да се ископају ровови на главном правцу напада.

Усташе су, кроз фабрику па кукуруз, а све уз артиљеријску подршку са друге стране Уне, успјели да без већих проблема дођу до старог школског центра, дакле испод нашег положаја. Формирали смо линију одбране и онемогућили њихово даље продирање.

У међувремену сам допремио муницију за пјешадијску борбу, јер нам је нестало и подијелили смо је са противавионцима. Један минобацач одвукли смо даље како бисмо могли да га користимо, а потом и остале, један по један. Када су стигли припадници Центра војних школа "Рајко Балаћ" заузели су наш тадашњи положај, а ми смо извезли остале минобацаче у правцу села Верија, одакле смо могли да дејствујемо по непријатељу. Гађали смо њихову обалу Уне, одакле је и тукла артиљерија, тако све до 10 сати навече. Тад је престало гранатирање. Кад је свануло, са осталима смо прочишћавали терен.

За сво то вријеме напада, нико од мојих људи није знао шта му је с породицом, а неки од њих су живјели у непосредној близини мјеста на којем су усташе пробиле линију наше одбране. И нико од њих није ни покушао да напусти положај. Знали смо да је то била одсудна битка за наш град, за наша огњишта, за нашу отаџбину!"

Пошто јој није успјео план да освоји град, хрватска војска је суτραдан покушала пробој у Доњој Градини гдје су такође потучени до кољена. Да ли због тоталног неуспјеха, огромних губитака које су претрпјели у та два дана или нечег другог за хрватску државу по завршетку рата акција "Уна" није ни постојала. Нашли су тамо неког официра-коллатералца, оптужили га да је самовољно, без ичијих наредби, дигао војску на западнокрајишке општине, ражаловали га или шта већ и праве се људи. Неизвјесно је и да ли ће свијет-та многогласно-правдежељна међународна заједница са својим трибуналом утврдити овај хрватски злочин и показати вољу да се објелодани истина и кривци казне.

Али, српски народ неће заборавити септембарске дане одбране ових градова!

Неће то урадити зато што је херојски одбранио своје огњиште! Неће заборавити погинуле борце и цивиле! Неће заборавити младост угашену на бранику отаџбине!

За нас су оба "септембра", на жалост, и те како постојала!

ОБИЈЕЖЕНИ ДАНИ ОДБРАНЕ У КОЗАРСКОЈ ДУБИЦИ

Иако је централна манифестација поводом одбране западнокрајишких општина од хрватске агресије ове године одржана у Новом Граду општинска борачка организација у Козарској Дубици пригодно је обиљежила овај значајан, можда и најзначајнији, датум за одбрану ових општина и Републике Српске.

У спомен храму Свете Петке служен је парастос за све погинуле борце и цивилне жртве, а потом су, у присуству више стотина грађана, породица, родбине и пријатеља погинулих бораца и цивила, положени вијенци и упаљене свијеће на мјесту усташког злочина код Крста, у непосредној близини фабрике "Кнежпољка".

Тринаест година заредом, ово је прилика када се грађани Козарске Дубице присјећају тих септембарских дана јуначке одбране ових општина од стравичног напада регуларне хрватске војске.

У одбрани Козарске Дубице, 18. и 19. септембра 1995. године погинуло је 30 бораца и 14 цивила, те двојица бораца из Козарске Дубице који су учествовали у одбрани других западнокрајишких општина.

Нада Маркуц Раниловић

ОБИЉЕЖЕНА 13. ГОДИШЊИЦА СТРАДАЊА СРБА У МРКОЊИЋ ГРАДУ

погинулих бораца, заробљених и несталих цивила Републике Српске Недјелко Митровић. Он је додао да се и даље као нестали води 25 лица.

Представник Секретаријата Владе Републике Српске за односе са Хашким трибуналом и истраживање ратних злочина Јанко Велимировић изјавио је да је на овом простору било близу 400 жртава, цивила и војника, а да су материјална разарања била готово стопроцентна.

ТУЖБА ПРОТИВ ХРВАТСКЕ

- Наш секретаријат је обрадио податке са терена и из документације којом смо располагали утврдили смо последице напада Хрватске војске и ХВО-а у Мркоњић Граду и околним општинама средином септембра и почетком октобра 1995. године - рекао је Велимировић, говорећи о теми "Агресија Хрватске у Републику Српску и последице у општини Мркоњић Град". Он је, међутим, упозорио на "компликовану ситуацију", јер су починиоци злочина из друге државе, али се нада да ће Тужилаштво БиХ ипак покренути поступак на основу

ЗЛОЧИНЦИ ЈОШ НА СЛОБОДИ

Према прикупљеним подацима у љето и јесен 1995. године на простору 13 западнокрајишких општина страдало 824. Срба, али процјене говоре да би тај број могао бити већи и од 1.000 жртава

Што се тиче очекивања са прошлогодишњег у поређењу са овогодишњим обиљежавањем 13. годишњице страдања Срба у тринаест западнокрајишких општина ништа се битније није промијенило. Упркос сталним најавама о покретању судских поступака одговорних за овај најтежи ратни злочин у коме је убијен велики број цивила и заробљеника, почињена огромна материјална разарања и масован прогон српског становништва са вјековних огњишта још није подигнута ниједна оптужница.

Хашки трибунал одавно је завршио истражне радње на те-

рену и ускоро слиједи његово затварање, када се окончају сви покренути поступци, а Тужилаштво и Суд БиХ на недопустиво игнорантан и сраман начин просто занемарује српске жртве.

КОМПЛИКОВАНА СИТУАЦИЈА

Припадници Хрватске војске и Армије БиХ у злочиначком походу на 13 западнокрајишких општина 1995. године спалили су и уништили многа села и градове и протјерали више од 120.000 Срба са ових простора - рекао је предсједник Удружења породица

материјала који су му достављени.

- Према прикупљеним подацима у љето и јесен 1995. године страдало је 824. Срба на подручју 13 западнокрајишких општина, али наше процјене говоре да би тај број могао бити већи и од 1.000 жртава. У војним операцијама у јесен 1995. године страдало је и 156 цивила, од чега је 138 погинуло или убијено, а 18 нестало, као и 240 припадника Војске Републике Српске од којих је 223 погинуло или убијено, а 17 нестало.

- Конкретно на овом подручју уупно је евидентирано 399 жртава, од чега се као нестали води још 35

лица. Заиста је невјероватно да се у оптужници хрватском генералу Анти Готовини, којем се заједно са Младеном Маркачом и Иваном Чермаком суди у Хашком трибуналу суди за злочине у "Олуји", а ниједном ријечју се не помињу злочини са овог подручја за које је веома одговорани - тврди Велимировић.

Он је подсјетио да је из масовне гробнице у Мркоњић Граду ексхумирано 181. тијело, од чега су 42 цивилне жртве, 136 припадници Војске Републике Српске и три припадника МУП-а. До сада је идентификовано 176 тијела. Велимировић је рекао да ће општина Мркоњић Град поднијети тужбу против Хрватске због људских жртава и материјалне штете на овом подручју која је процијењена на 679.960.362 марака.

Са округлог стола у Мркоњић Граду

ИНСТИТУТ ЗА ПОДВАЛЕ

Овогодишње обиљежавање великог страдања Срба у 13 западнокрајинских општина почело је одржавањем округлог стола у сали Скупштине општине Мркоњић Град, на коме је члан Тима за истраживање ратних злочина Министарства унутрашњих послова Републике Српске Слободанка Будиша потврдила да је Тужилаштву БиХ до сада прослијеђено много материјала, али да конкретних одговора и покретања поступака још нема.

Руководилац Оперативног тима Владе Републике Српске за тражење несталих Горан Крчмар прецизирао је да су на подручју Мркоњић Града пронађена 243 посмртна остатка, од којих 14 још није идентификовано. Он је подсјетио да је ове године почео са радом Институт за нестала лица БиХ који је идентификовао посм-

ртне остатке више од 600 Бошњака и само шест Срба.

- Као што су раније неколико десетина пута преувеличали бројке убијених Бошњака сада се примјењује принцип грађанске опције, тако што се нестали Србе преводе у грађане БиХ.

Тако ћемо ускоро имати нестале и убијене грађане а не Србе - упозорио је Крчмар.

ТАПКАЊЕ У МЈЕСТУ

Предсједник Савеза логораша Републике Српске Бранислав Дукић приговорио је, прије свега, властима Републике Српске, који пред судом БиХ и међународном заједницом нису енергичнији.

- Нажалост, и послје 13 година ми одржавамо само округле столове и не мичемо с мјеста - констатовао је Дукић.

Послије завршетка округлог стола положени су вијенци и приложене свијеће на спомен-обилежје масовне гробнице у српском православном гробљу и на споменик погинулим борцима одбрамбено-отаџбинског рата у центру Мркоњић Града. Служен је

и парастос за све погинуле борце од Косова до данашњих дана. Увече је у сали позоришта одржана духовна академија са пригодним културним програмом.

Обиљежавању 13. годишњице страдања Срба у 13 западнокрајинских општина присуствовали су и предсједник Борачке организације Републике Српске Пантелија Ђургуз, помоћник министра рада и борачко-инвалидске заштите Радомир Граонић, шеф Службе тражења у Црвеном крсту Републике Српске Момир Шкиљевић, начелник општине Мркоњић Град Зоран Тегелтија и представници општинских организација које се баве овом тематиком.

И овогодишње обиљежавање годишњице страдања Срба у Мркоњић Граду организовао је Одбор Владе Републике Српске за његовање традиције ослободи-

ХРВАТСКА ВОЈСКА

Здружене снаге Хрватске војске и Хрватског вијећа одбране починиле су најтежи ратни злочин над великим бројем српских цивила и ратних заробљеника из Мркоњић Града који прије окупације, 10. октобра 1995. године, нису успјели да на вријеме избјегну из родног града.

Истражни органи Републике Српске прикупили су и доставили бројне доказе о гнусним ратним злочинима, као и имена оних за које се сумња да су одговорни за најсвирипија убиства 181. становника Мркоњић Града. Први на том подужем списку налази се име пензионисаног хрватског генерала Дамира Крстичевића, бившег команданта Четврте гардијске бригаде чији су припадници први на тенковима ушли у град. Поред Крстичевића на списку одговорних за злочине налазе се имена и других хрватски командана који су учествовали у акцији званој "Јужни потез".

ЗЛОЧИНИ ПОСЛИЈЕ "ОЛУЈЕ"

Иначе, "Јужни потез" је послје "Олује" била трећа акција коју су хрватске снаге извела на територији друге државе, односно Босне и Херцеговине. Прва је била "Уна 95", а друга "Маестрал" током које је окупирано Јајце и његова шира околина. У то вријеме у Мркоњић Граду се већ налазио велики број избјеглица из Грахова, Гламоча, Дрвара, Шипова, Петровца и Јајца. Ако је вјеровати наводима из књиге Анте Готовине "Нападајни бојеви и операције ХВ и ХВО", која је објављена 1996. године, али је веома брзо повучена из продаје јер је њен садржај представљао тешко компромитивао аутора што је Тужилаштву хашког трибунала помогло да подигне оптужницу против самозваног хрватског генерала. Само један фрагмент из те књиге објављен је у сплитском "Ферал трибууну" према којем Готовина тврди да је акција "Јужни потез" испланирана у команди Оперативне групе Исток у Шипову којом је командовао Жељко Гласновић.

Акцију је водио штаб у којем су били Анте Готовина, Рахим Адеми и Љубо Ђесић Ројс, а главне снаге за напад сачињавале су Четврта и Седма гардијска бригада Хрватске војске чији су команданти били Дамир Крстичевић и Иван Кораче, затим Први хрватски гардијски здруг под командом генерала

ПОЧИНИЛА НАЈСТРАВИЧНИЈЕ ЗЛОЧИНЕ У МРКОЊИЋ ГРАДУ

ОДМАЗДА НАД СРПСКИМ ЦИВИЛИМА

Поред војника одговорност за тежак ратни злочин у Мркоњић Граду сноси новинар Анте Иванковић и др Борис Здилар који су грубо обмањивали јавност да се у масовну гробницу сахрањују убијени вербочетнички војници" иако се радило о цивилима, па чак и деведесетгодишњим старцима и старицама

Мркоњић Град: Ексхумација и идентификација жртва

Миленка Филиповића. Резервне снаге, према наводима из поменуте књиге Анте Готовинине, биле су састављене од трију гардијских бригада ХВО-а, чији су команданти били Анте Лубурић, Станко Сопта и Илија Накић, 126. домобранске пуковније ХВ-а под командом Анте Подруга, 60. гардијско-десантне бојне ХВО-а под командом Давора Додига, 22. диверзантског одреда ХВО-а под командом Предрага Мандића, Извиђачко-диверзантског одреда Главног штаба ХВ-а под заповиједањем Ивице Декалића и Специјалних јединица МУП-а ХР ХБ на челу са Златаном Мијом Јелићем.

ОДГОВОРНОСТ ДАМИРА КРСТИЧЕВИЋА

Према хрватским изворима акција почела у зору 8. октобра, а два дана касније тенкови Четврте гардијске бригаде ушли су у Мркоњић Град. Десетог октобра 1995. на улазу у град погинуо је Андрија Матијаш Паук, замјеник команданта Четврте гардијске бригаде ХВ-а. Да би оправдали најтеже ратне злочине који су почињени над недужним цивилима и ратним заробљеницима многи хрватски медији па и поменути "Ферал трибунал", који се поносио етикетом "независног тједника", покушали су да погибију Матијаша прикажу као наводни додатни мотив

хрватским војницима, чији је командант био Дамир Крстичевић, да крену у крваву одмазду која је трајала данима, а тај крвави и злочиначки пир нико није покушао да спречи, а камо ли да казни околине злочинце.

Средином октобра 1995. у централном дневнику ХРТ објављен је прилог новинара Анте Иванковића, који је обмањивао гледаоце тако што је измасакриране српске цивиле и ратне заробљенике представљао као велику ратну побједу хрватских бојовника. Иначе, Анте Иванковић је родом из Дувна (Томиславград), а прије рата био је новинар Радио Сарајева да би се због екстремних националистичких и проуштакских ставова преселио у дописништво ХРТ-а у Сплиту. Током протеклог рата био је "ексклузивац" Четврте гардијске бригаде чије је "ратне подвиге" величао па је тако телевизијска камера забиљежила наводну сахрану на православном гробљу у Мркоњић Граду убијених "србочетника" у окршају са "хрватским бојовницима", а радило се о тијелима цивила и ратних заробљеника.

РАТНОХУШКАЧ ИЗ ДУВНА

Телевизијском преваранту Анти Иванковићу придружио се и др . Борис Здилар, који је тешко злоупотребљен или је можда свјесно

на најгрубљи начин прекршио Хипократову заклетву тако што је као шеф ратног санитета хрватских снага тврдио пред телевизијском камером да се у масовну гробницу сахрањују искључиво "припадници противничке војске" и да Хрвати "врше обраду лешева по свим предвиђеним међународним прописима".

Да је имало права и правде новинар Анте Иванковић и др. Борис Здилар морали би да у судници објасне како то да припадник "противничке, србочетничке војске" може бити угледни мркоњићки адвокат Нико Марић, који је рођен 1924. године, а у његовом дневнику као задњи датум је уписан 10. октобар 1995. и ова реченице: "Гранатирање од јуче се наставља. Цијелу ноћ су испаливали по неку гранату. Ујутру око 06.30 часова читава канонада граната сручила се на Мркоњић и околину". Нико Марић је на најсвирепији начин убијен као и осталих 180 цивила и ратних заробљеника. Иван Ловреновић у књизи "Босански Хрвати" о Ники Марићу пише: "Међу тим побијеним Србима опет једно познато лице: остарјели Нико Марић, угледни мркоњићки адвокат и судија, узоран домаћин и отац двојице синова, човјек изразите грађанске мирноће и општепознате људске честитости".

Такође, новинар Иванковић и доктор Здилар требали би да појасне како "противнички војник" може да буде старац Јован Лазендић (91) из села Подбрдо, или бака Љубица Ороз (90) из Боцца, или старица Милка Рукић (88) из Врбљана... Ексхумација свирепе убијених и масакрираних српских цивила и ратних заробљеника из масоване гробница на православном гробљу у Мркоњић Граду обављена је у априлу 1996. године, односно два мјесеца након што је тај град на основу такозваног трансфера власти по Дејтонском споразуму ушао у територијални састав Републике Српске.

Радован ЈОВИЋ

У БАЊАЛУЦИ ОДРЖАН МЕЂУНАРОДНИ СИМПОЗИЈУМ О СРЕБРЕНИЦИ

ДА ИСТИНА ПОБИЈЕДИ ЛАЖИ

Учесници симпозијума сложили се да је у Сребреници почињен ратни злочин, али да не постоји ниједан доказ да су оружане снаге РС прекршиле Конвенцију о спречавању и кажњавању злочина геноцида. Циљ "Историјског пројекта Сребреница" је доказивање да је број бошњачких жртава увећан, а да се српске жртве умањују

Новоформирана невладин организација "Историјски пројекат "Сребреница", са сједиштем у Холандији, организовала је 4. октобра у просторијама Бањалука колеџ један изузетно значајан и досад најбољи научни скуп - међународни симпозијум о догађајима на подручју Сребренице од 1992. до 1995. године, на којем су учествовали еминентни свјетски и домаћи стручњаци из различитих области.

Нажалост, из потпуно несхватљивих разлога овај скуп није добио заслужени третман у медијима Републике Српске, али је зато покренуо праву лавину и жестоке критике у федералној штампи и електронским медијима. Дозвољавамо да скуп можда није на вријеме најављен нити се организатор потрудио да на адекватан начин обавијести јавност, али то нимало не амнестира бањалучке интелектуалце, а посебно универзитетске професоре који се нису појавили на симпозијуму, а камо ли да ангажују америчку професорку Дајану Џонстон и њемачког политичког аналитичара Јиргена Елзесера да одрже предавање за студенте.

Вјерујемо да ће читаоци схватити да овај критички увод није без основа, а поготово кад се зна да је Бањалуку посјетила Дајана Џонстон чија је књига "Сулуди крсташи", разоткрила како је вођена ратна пропаганда против Срба почетком деведесетих година прошлог вијека. Иначе, Дајана Џонстон припада кругу свјетских интелектуалаца које предводи познати амерички лингвиста Ноам Чомски и који на аргументован начин одбацују сваку помисао да је у Сребреници почињен геноцид.

ГЕНОЦИД БЕЗ ДОКАЗА

Иначе, према најави председника "Историјског пројекта Сребреница", америчког адвоката Стефана Каргановића ова невладин организација ће поднијети тужбу против УН и Холандије због стра-

Учесници симпозијума

дања српских цивила у и око Сребренице током рата у БиХ. Каргановић је на међународном симпозијуму о Сребреници, рекао да ће тужба бити поднијета због тога што холандски војници у саставу мировних снага УН-а нису предузели потребне мјере и радње да би заштитили Србе на подручју Сребренице и спријечили њихово страдање. Он је најавио да ће тужба бити поднијета за мјесец до мјесец и по дана.

- Циљ НВО "Историјски пројекат Сребреница" је прикупљање архивске грађе и истраживање злочина над српским цивилима јер су српске жртве игнорисане пошто у свијету кружи само прича о ономе што се у Сребреници десило у јулу 1995. године. Нема никаквог спора да је у Сребреници у јулу 1995. године почињен масакр и то ми не оспоравамо. Желимо да се тај догађај стави у одговарајућу правну и моралну перспективу, што би искључило назив геноцид, а циљ нам је да се, такође, отвори питање страдање неколико хиљада невиних Срба које су побиле снаге Насера Орића.

Дакле, ми не оспоравамо да је у Сребреници почињен ратни злочин, али нема ниједног доказа да је тај злочин почињен на основу наредбе цивилног или војног врха Републике Српске. Такође, нема доказа да је

тамо убијено око осам хиљада Бошњака. И док је број страдалих Бошњака преувеличан, српске жртве на овом подручју су умањене, да не кажем потцјењене.

Иначе, тужба против Холандије и УН ће бити поднесена због тога што нису предузели потребне мјере и радње како би спријечили страдање Срба на сребреничком подручју, нити су предузели мјере да их заштите, и то ће бити учињено вјероватно за мјесец до мјесец и по дана - рекао Стефан Каргановић.

КОНВЕНЦИЈА НИЈЕ ПРЕКРШЕНА

Иако поменута тужба, коју је пред почетак симпозијума у краткој изјави новинарима најавио Стефан Каргановић, није била примаран циљ овог скупа скоро сви медији су томе дали посебан значај, а да ниједном ријечју нису ни поменули оно о чему се заиста говорило на овом скупу. Уствари послје краће изјаве Каргановића новинске екипе су напустиле просторије гдје се одржавао симпозијум и тако своје читаоце, гледаоце и слушаоце ускратили за значајне информације. Управо због тога "Српски борац" ће овим прилогом настојати да вјерно пренесе поруке које су упућене са овог научног скупа, којег су многи ко зна из којих разлога настојали да

заобићу ваљда плашећи се реакција из Сарајева.

Иља Гарачов са московског Словенског института на овом симпозијуму подвукао је да се не може порицати злочин над сребреничким Бошњацима у јулу 1995. године, али да то није био геноцид, а то значи да није прекршена Конвенције УН о спречавању и кажњавању злочина геноцида. Гарачов тврди да је прикупљено низ чврстих доказа и аргумената који побијају тврдњу о геноциду у Сребреници.

- Постоји недвосмислена наредба генерала Здравка Толимира официрима Дринског корпуса да се професионално понашају и поштују међународно право и Женевску конвенцију, као и наредба тадашњег председника Републике Српске Радована Караџића, којом се цивилима гарантује безбједност и слобода кретања - рекао је Гарачов.

Он је навео да је процес евакуације муслиманског становништва обављао УНПРОФОР и да током тог процеса није било никаквих инцидената, што је видљиво из њихових докумената.

- Не може се порицати да је у јулу 1995. године почињен злочин, али се не може говорити о геноциду, јер је у овом случају тај појам лишен свог значења, а број жртава масакра је прилично повећан - истакао је Гарачов. Он је навео да је на листу

потребе Хашког трибунала сачинили тимови експерата из САД и Европе. Симић је на стручан и веома аргументован начин указао на грубе пропусте и озбиљне недостатке форензичара и патолога у тим извјештајима, односно картонима страдалих Бошњака.

Он је навео да су у одређеном броју тих извјештаја, на основу само фрагмента тијела - стопала, доње вилице, надлактице, донесени закључци да су жртве стријељане.

Симић је као еклатантан случај навео гробницу у Глогови, гдје форензички налази тимова говоре о томе да од 500 скелетних остатака 337 нису тијела већ дјелови и фрагменти, а да у 313 таквих случајева није уопште утврђен узрок смрти.

- Од њих, шрапнел је пронађен у 35 тијела, а на 35 тјела пронађене су бластер повреде (од детонације или слично), што упућује да су та лица страдала током борби, а не да су стријељана. Морам подсетити да је медицина наука, која се заснива на јасним чињеницама, а не на претпоставкама како је то најчешће урађено са сребреничким жртвама. Од документације, односно картона жртава које смо добили од Хашког трибунала до сада смо обрадили 2.211 случајева, и дошли до закључка да су само 584 жртве стријељане. За око хиљаду случајева није се могао утврдити узрок смрти, а 421

200 костију. Није тешко извести закључак како се дошло до бројке жртава - нагласио је др Симић приликом презентације картона жртава на "повер поинту".

ФРАГМЕНТИ НАМИРУЈУ БРОЈКЕ

- Постоји више фактора од којих зависи процес труљења и распада леша, као што су стање фрактуре, конституција леша, узрок смрти, околина, органска и неорганска метода, одијело... Веома је симптоматично да су уз непотпуне дијелове тијела, без ДНК анализе у картоне жртава уписиване претпоставке о узроку смрти, а као што сам рекао медицина не почива на претпоставкама него на јасним чињеницама - рекао је др Симић.

Он је потом, на основу расположиве документације Хашког трибунала, приказао графиконе о броју жртава и узроку страдања.

Из масовне гробнице Глогова сличну анализу Симић је презентовао и о жртвама у Козлуку, Новој Касаби, Пилицама, Зеленом Јадру, Равницама и Сребреници.

- Анализом картона жртава није тешко установити да се узрок смрти заснивао на претпоставкама, а што је у читавом случају најпроблематичније једна кост или један фрагмент кости сматран је за једну жртву чиме је прикривена истина о стварном броју жртава - рекао је др Симић и најавио да ће се наставити са детаљном анализом свих картона сребреничких жртава које су на непрописан и недопустив начин сачинили форензичари.

ОБОРИТИ ТЕЗУ О ГЕНОЦИДУ

Нико на међународном симпозијуму у Бањалуци није негирао да је у јулу 1995. године у Сребреници почињен ратни злочин над заробљеним Бошњацима, али исто тако сви су се сложили да то није био геноцид. На основу расположивих доказа са сигурношћу се може тврдити да је број страдалих знатно увећан.

Једино је Анри Леви упозорио да се одлуке о свему, па и броју страдалих, доносе у Вашингтону, и да нема шанси да се број страдалих Бошњака и званично умањи. Према Левију Срби једино могу покушати да се обори теза о геноциду у Сребреници.

Политички аналитичар из Русије Михаил Чернов подвукао је паралелу између Сребренице и Јужне Осетије, истичући да, као што се ствара стереотип о дешавања у Сребреници, истим начином "Запад покушава да наметне своје виђење дешавања у Јужној Осетији, с циљем остваривања својих интереса".

Анри Леви и Иља Гарачов - у Сребреници није било геноцида

жртва стављен и одређен број тијела побијених Срба, да дио жртава чине и Орићеви војници погинули приликом покушаја пробоја према Тузли, као и да је више стотина лица која се воде као страдали било на списку бирача за изборе из 1996. године.

ПРЕТПОСТАВКЕ НИСУ ДОКАЗИ

Вриједило је чути стручну медицинску експертизу младог патолога из Београда др. Љубише Симића, односно његову анализу форензичких резултата, које су за

жртва је настрадала од последица артиљеријске ватре. Логична претпоставка је да су они страдали у борбама, а не да су стријељани. Када кажем случајева, желим рећи да то све нису били комплетни скелетни остаци, већ, врло често, само дијелови скелета или фрагменти. Понекад се радило само о једној кости и на тај начин је број жртава увећаван. Дакле, патолози и форензичари су на основу једне кости, па чак и фрагмента једне кости пронађене у гробници, третирали као да се ради о једном страдалом човјеку. Као што је познато човјечији организам се састоји од

На симпозијуму су још говорили њемачки новинар и публициста Јирген Елзесер, новинар Никола Живковић из Берлина и амерички професор Дајана Џонстон, ауторка књиге "Сулуди крсташа".

ЗЛОЧИНЦИ ИЗ ЕНГЛАВЕ

Учеснике међународног симпозијума о Сребреници дан раније примио је предсједник Републике Српске Рајко Кузмановић и премијер РС Милорад Додик. У саопштењу, које је 2. октобра прослијеђено медијима невладине организација "Историјски пројекат

Сребреница" наведено је да они не оспоравају догађају из јула 1995. године, али да жели да се тај догађај стави у одговарајућу правну и моралну перспективу, што би, вјероватно, искључило назив "геноцид" или да је српски народ одговоран за њега или да буде искоришћен као основа за оспоравање постојања Републике Српске.

- Циљ је да се отвори питање неколико хиљада невиних српских цивила из села око наводно демилитаризоване зоне Сребреница које су честим упадима из те енклаве побиле снаге Насера Орића. Скуп се одржава у складу са критеријумом

да, прије него што почне искрени процес помирења, истина мора бити утврђена у потпуности и објективно. НВО "Историјски пројекат Сребреница", који је формиран у Холандији, бави се прикупљањем података о Сребреници за вријеме рата од 1992. до 1995. године. Основни циљ пројекта је уздизање изнад политике и пропаганде и стварања контекстуалне евиденције о сребреничкој трагедији у јулу 1995. године, која може послужити као коректив слике која је владала протеклих година и као искрен допринос будућем миру.

Радован ЈОВИЋ

ЈИРГЕН ЕЛЗЕСЕР, ЊЕМАЧКИ ПУБЛИЦИСТА О ХОЛАНДСКОМ ИЗВЈЕШТАЈУ И АМЕРИЧКОМ "ЕКСПЕРТУ" РИЧАРДУ БАТЛАРУ

ЕКСПЕРТ ЗА МАСОВНЕ ЛАЖИ

Јирген Елзесер, познати њемачки новинар, публициста и политички аналитичар

Јирген Елзесер, познати њемачки новинар, публициста и политички аналитичар као врсни познавалац политичких прилика на Балкану и аутор двадесет књига о ратним сукобима везаних за државе настале на тлу бивше Југославије, сматра да је недопустиво да ни шест године после објављивања извјештаја холандског Института за ратну документацију о догађајима у Сребреници, није преведен на српски јазик, а што је још трагичније овај досад најпотпунији и најобјективнији извјештај не користи се ни у судским поступцима пред Хашким трибуналом.

- Свакоме ко прочита и анализира оно што пише у извјештају биће јасно да у Сребреници није

Након што је као "експерт" Хашког трибунала вјештачио у предмету Радослава Крстића и "дешифровао" снимак разговора у коме се помиње "3.500 пакета", Ричард Батлар из Америке пронашао у Ираку Садамово "оружје за масовно уништење". Над монструозним лажима "експерта Батлара" данас се згражава читав свијет

почињен никакав геноцид, већ ратни злочин, који је починила једна група од осам плаћеника 10. диверзантског одреда. Њихова имена на суђењу генералу Радославу Крстићу пред Хашким трибуналом, 20. маја 2000. године, саопштио је Дражен Ердемовић, који је признао да је лично стријелчао 120 Бошњака и осуђен је на минималну казну. Ни против једног од преостале седморице који су, како наводи Ердемовић, стријелчали 1.200 Бошњака, није подигнута оптужница нити су против њих истражиоци Хашког трибунала водили било какву истрагу. Поред Ердемовића који је прво био припадник ХВО, заатим Армије БиХ у масакр је учествовао још један Хрват - Марко Бокшић, који данас живи у Америци, а тамошњи судски органи све то знају и ни против њега не подижу оптужницу.

"ПАУК" ОД СРЕБРЕНИЦЕ ДО ЗАИРА

Ова група из 10. диверзантског одреда, за коју се тврди да је дјеловала и починила злочин по инструкцијама једне тајне француске службе, је самоиницијативно без знања надређених команданата (Салапура, Пећанац, Пелемиш, Кременовић) под вођством Франца Коса - Словенца стријелчала заробљенике у Пилицама.

Иста група којом су командовали Милорад Пелемиш и Југослав Петрушић под називом "Паук", такође, по налогу француске обавјештајне службе ухапшена је у новембру 1999. године када су спремали атентат на тадашњег предсједника СР Југославије Слободана Милошевића.

Обавјештајац Југослав Петрушић Доминик учествовао је у регрутовању плаћеника за рат у Заиру, на страни Мобута Сесесека, којег је подржавала Француска - тврди Елзесер.

На наше питање на основу чега то закључује њемачки публициста каже:

- Нису то само моји закључци него резултат истраге до којих је дошао холандски институт и података које сам лично прикупио. Заиста је тешко разумјети да се у поступцима пред Хашким трибуналом не користе докази из тог извјештаја, већ су та суђења постала једнострана и по унапријед утврђеном шаблону. Подсећам да је овај извјештај доступан свакоме и налази се на Интернет страници www.srebrenica.nl. Истрага о догађајима у Сребреници трајала је од 1996. до 2002. године и садржи 3.900 страница. Прикупљене су изјаве од преко 900 свједока, а треба нагласити да су истраживачи током прикупљања података имали приступ свим тајним архивима НАТО и могућност

да разговарају са званичницима УН и других међународних организација, те војних и цивилних структура власти - рекао је Елзесер.

ОРУЖЈЕ ЗА ДЕМИЛИТАРИЗОВАНУ ЗОНУ

Он је подсетио да је извјештај објављен 2002. године и да је његова појава у јавности изазвала прави скандал, што је резултирало падом холандске владе јер је наводно у извјештају стајало да је њихов батаљон затајио у Сребреници.

- Проблем је што су после објављивања тог обимног извјештаја новинари прочитали само његов предговор у коме су дате политичке оцјене, а преосталих 3.890 страница нико се није потрудио да детаљно проучи и анализира. Дакле, у питању свега је политичка позадина. Међутим, ако је нека влада трабала да поднесе оставку због онога што се догађало у Сребреници у лето 1995. онда је то америчка влада. У извјештају су детаљно описане три фазе у којима су америчке приватне форме хеликоптерима тајно допремали оружје у Сребреницу, то јест у заштићену и демилитаризовану зону, и то у вријеме када је била на снази забрана летова.

Вјерујем да ће се овај извјештај користити на суђењу Радовану Караџићу, али оно што је најважније у извјештају се наводи да није постојао никакав план и наредба од стране Републике Српске, односно војске и цивилног вођства да се тамо почини било какав злочин. Све што се догађало мимо знања и наредби војних структура одвијало се по сценарију страних обавјештајних служби - сматра Елзесер.

Послије књиге "Како је цихад стигао на Балкан", "Ратне лажи" и "Ратни злочини" које су преведене на српски, француски, италијански и јапански језик Јирген Елзесер припрема нову књигу под насловом "Једини свједок", у којој је "главни јунак" Дражен Ердемовић.

"РУЖИЧАСТЕ" ОБМАНЕ

Из опширног излагања које је Јирген Елзесер поднио на Симпозијуму о догађајима у Сребреници од 1992. до 1995. године преносимо један интересантан додавај који се почетком августа

1995. године збио у Загребу, а који на недвосмислен начин открива нечесну улогу Америке у ратовима на тлу бивше Југославије.

Наиме, Елзесер нас је само подсетио на оно чега се иоле озбиљнији хроничар веома добро сјећа. Послије злочиначке акције "Олуја" у којој је насилно протјерано преко 220 хиљада Срба из западног дијела Републике Српске Крајине (Сјеверне Далмације, Лике, Кордуна и Баније) међународне мировне снаге УНКРО, које су се у вријеме отпочињања акције склониле у такозване "ружичасте" зоне заказале су конференцију за новинаре, на којој су требали да означе крај "мировне операције".

- На аеродрому Плесо гдје је заказана прес-конференција стигао је велики број новинара из готово свих свјетских агенције и телевизијских кућа. Сала је била препуна, а новинари су нестрпљиво очекивали да се са лица мјеста јаве својим редакцијама и пренесу исцрпне извјештаје о ратним злочинима које је починила Хрватска војска над српским цивилима.

Међутим, само неколико тренутака прије него што ће представници УН почети са прес-конференцијом у салу сав задихан упада службеник из америчке амбасаде у Загребу и саопштава сензационалну вијест која је управо стигла из Америке.

ПИТЕР ГАЛБРАЈТ И МАДЛЕН ОЛБРАЈТ

Као што је познато у то вријеме амерички амбасадор у Хрватској био је Питер Галбрајт, који је сједио на трактору док је "испраћао" српске избјеглице са Баније. Службеник из његове амбасаде обавијестио је новинаре да су управо сада добили снимак о масовним гробницама у подручју Сребренице. И одједном новинари су похрлили на нову прес-конференцију у америчкој амбасади. Тако је сва медијска пажња са највећег етничког чишћења у Европи у двадесетом вијеку и ратног злочина над српским цивилима током "Олује" преокренула у пажњу на злочин у Сребреници којег је објавила тадашњи амерички државни секретар Медлајн Олбрајт.

Међутим, све те фотографије, које су подијелили новинарима Американци су имали прије "Олује", али су чекали погодан

тренутак да их објаве. Али, има ту још много загонетки и тајни које се скривају. Американци су објавили снимке на почетку и на крају онога што се догађало у Сребреници. А, гдје су снимци о догађајима између тога то јест стријељања, односно гдје су снимци о којима се питају у холандском Институту за период између 13. и 27. јула 1995. године. Американци су на четири различита нивоа имали обавјештајне службе, а за тих 14 дана нема ниједног снимка.

Бошњаци су презентовали пред судом разговор генерала Крстића са највишим војним врхом да су наредили извршавање масовних убистава. Поставља се питање зашто је бошњачко вођство те снимке презентовало тек 2001. зашто нису одмах реаговали и алармирали јавност непосредно у вријеме догађаја у Сребреници? Зашто нису реаговали и да спријече тај злочин? Дакле ту је нешто веома мутно. У холандском извјештају сумња се да су Бошњаци уопште посједовали техничке могућности и да су били у стању да прислушкују разговоре војног врха Републике Српске са цивилним руководством.

ШИФРОВАНИ ЗЛОЧИН

Проблематично је и то што су ти разговори вођени шифрама и да се говори о некаквих "3.500 пакета", а сумња се да је то био глас Радослава Крстића. На његовом суђењу главни вјештак који је све то наводно дешифровао био је наводни експерт Ричард Батлар.

То је онај исти Батлар, који се помиње у холандском извјештају, а који је двије године касније у Ираку "нашао оружје за масовна уништења". Он је био одлучујући човјек у тој причи кад је Америка напала Ирак и убила Садама Хусеина, јер је наводно посједовао оружје за масовно уништење. Данас сви у свијету знају да је то била велика лаж. Садам Хусеин је био жртва тог наводног експерта, као што је осуђен и Радослав Крстић на дугогодишњу робију јер је наводно Батлар препознао његов глас и "дешифровао" шта значи 3.500 пакета.

Толико о том холандском извјештају, а највећи дио од тога објављено је у мојој књизи "Како је цихад стигао на Балкан", коју је издао "Јасен" из Београда - закључио је Јирген.

Р. ЈОВИЋ

ДАЈАНА ЦОНСТОН, ПОЛИТИЧКИ АНАЛИТИЧАР ИЗ ПАРИЗА

ЛАЖНИ МИТ О "СРЕБРЕНИЧКОМ ГЕНОЦИДУ"

Нема ни говора о геноциду упркос чињеници да се о томе ствара мит. Жртве у Сребреници се грубо злоупотребавају, а усмене на те жртве постале су морални и политички капитал од велике важности за политичаре и њихове насљеднике

Угледна професорка Дајана Цонстон, која је 1971. године због отвореног противљења рату у Вијетнаму емигрирала из Америке у Париз, поновила је на симпозијуму у Бањој Луци јасан став којег заступа од почетка заједно с познатим америчким лингвистом Ноамом Чомским и многим свјетским научницима и интелектуалцима да у Сребреници 1995. године није почињен геноцид већ да се радило о ратном злочину и масакру током протеклог рата у БиХ.

Многим у Републици Српској није познато да је Дајана Цонстон, која је рођена у Минесоти, али је дјетињство провела у Вашингтону, гдје су јој родитељи радили у америчкој влади, написала књигу "Сулуди крсташи" у којој је разоткрила како је гнусним лажима и најцрњом пропагандом вођена сатанизација Срба уочи и за вријеме разбијања бивше СФРЈ. Наиме, Цонсонову су као врсног новинара и дописника Асошијетед преса из Париза, затим поузданог сарадника многих листова и часописа укључујући "Ле монд дипломатик" и чикашки "Ин тис тајмс" ангажовали Зелени као њиховог представника за штампу у Европском парламенту 1989. године. На тој функцији остала је све до 1996. године и имала је прилику да се увјери како је вођена бјесомучна сатанизација Срба и како су Зелени постали најокорјелија ратнохушкачка странка. Да би разобличила све те лажи, обмане и самообмане настале је и њена поменута књига. Нажалост, због погубних политичких предрасуда и трвене ова књига се још не може купити у Бањалуци само зато што је издавач предузеће

Дајана Цонстон

ИГАМ из Београда, а чији је власник Мирослав Тохол. Иначе, ова књига на српском изашла је из штампе 2005. године. Толико о томе, али се надамо да ћемо вам у неком од наредних бројева пренијети интересантне детаље из ове веома драгоцјене књиге.

ЗАЛУЂИВАЊЕ СЛОБОДНОГ УМА

Изненадни и кратак боравак Дајане Цонстон у Бањалуци искористили смо за овај интервју "Српском борцу".

- Сматрам да је невладина организација "Историјски пројекат Сребреница" из Холандије покренула веома користан пројекат чији је приоритет помирење међу народима који су били у ужасном грађанском рату. Историја је једна велика и најбоља прилика да се ради на помирењу - каже у интервјуу за "Српски борац" професорка Цонстон.

СБ: Да ли послје вишегодишње пропаганде вјерујете да је могуће доћи до пуне истине о рату у БиХ и оном што се стварно догодило у Сребреници?

ЦОНСТОН: Задатак "Историјског пројекта Сребреница" је утолико тежи што се данас сматра да Сребреница није догађај који се треба проучавати и ставити у историјски контекст, него је то свети код, којем се ритуално прилази као геноциду и највећем масакру у Европи послје Другог свјетског рата. Кад се поведе расправа о Сребреници то се одмах сматра као увреда жртава, па чак и ревизионизам и негација. Међутим, ревизионизам се сматра као порицање холокауста и том аналогijом не може се говорити о недавним догађајима у БиХ већ су то само тужна сјећања.

Трансформацијом тих сјећања у свети код настоји се осујетити намјера и спријечити слободни људски ум, односно истраживање недавних догађаја у БиХ и њиховог контекста. На Балкану су се више пута догађали злочини великих размјера, али у стварности мртве жртве не би смјеле да се користе и злоупотребавају из таквих усмена. Нажалост, данас изгледа да су усмене на жртве постале морални и политички капитал од велике важности за њихове насљеднике.

СТРАШНИ ЗЛОЧИНИ

СБ: Представници Републике Српске су показали спремност да се отворено говори о свим догађајима па и злочинима у БиХ?

ЦОНСТОН: Чула сам много о

српској вољи да признају ове страшне злочине који су почињени. То, међутим, може бити само воља да се признају злочини који су се стварно десили у замјену за признање да су злочини исте врсте почињени и над Србима, односно на свим странама у трагичном сукобу који се догодио у БиХ. Стални притисак споља да Срби признају више него што они сматрају да су урадили не помаже даљем помирењу. Јер, то као да још више мотивише бошњачку страну да Србе етикетирају као геноцидни народ. Бошњачки лидери и даље траже савезнике по свијету и настављају са пропагандом да би добили поправке у Дејтонском споразуму и да етикетирају Републику Српску као један нелегалан ентитет.

ЗЛОЧИН ИЗ НАМЈЕРЕ

СБ: Да би се промовисало истинско помирење у БиХ шта би требало урадити?

ЏОНСТОН: Више историје и мање сјећања. Наравно колективна сјећања и митови морају бити препознати као важни фактори у понашању, али не смију бити прихваћени као нешто свето и узвишено већ се сви догађаји морају критички испитивати. Историја је много више од бројања злочина. Број тијела нам говори само дио резултата и не говори нам ништа о узроцима рата. Акценат је на геноциду, који је по Конвенцији УН злочин из намјере. Он трансформише смрт великог броја људи у узрок рата. Зато нико не тврди да је Велика Британија ушла у Други свјетски рат, кад је објавила рат Њемачкој, да би бомбардовала Дрезден.

Нико, такође, не тврди сада да су САД ушле у Други свјетски рат да би испустила атомске бомбе на Хирошиму и Нагасаки. Ови гигантски масакри настали су из самог рата. Рат је стање које води до масакра. И овај посљедњи рат на Балкану има своје дубоке узроке. Прије свега Њемачка је малтретирали чланице ЕУ да без преговора признају одвајање Словеније и Хрватске од СФР Југославије. Сваком је тада било јасно да је ово пријетило постојању БиХ.

РАТНИ ХУШКАЧИ

СБ: Дакле, по Вама, рат у БиХ се могао на вријеме избјегити?

ЏОНСТОН: Компромисни споразуми који су могли спријечити рат први је одбацио муслимански вођа **Алија Изетбеговић**. Да Изетбеговић није одбио Лисабонски споразум, по наговору Америке, односно њеног амбасадора **Ворена Цимермана** и сваког европског мировног плана, односно да није било мијешања САД не би било никаквог сребреничког масакра који се појавио у задњим седмицама троипогодишњег рата.

Вјероватно је то била главна препрека историјском помирењу. Активности НАТО и моћних институционалних и пропагандних мрежа приписује се сва кривица за југословенске ратове на једну, односно српску страну. Хашки трибунал је дезинтеграцију Југославије настојао да прикаже као заједнички злочиначки подухват како би се створила Велика Србија. Тај Трибунал је толико далеко отишао да би ставио етикету геноцида на Сребреници. Овом етикетом настоји се избрисати било каква политичка одговорност Фрање Туђмана и Алије Изетбеговића за ратове и дезинтеграцију Југославије. Западни медији и политичари наставили су да оптужују само Србе како би оправдали НАТО нелегално бомбардовање Југославије 1999. године. Теорија о "удруженом злочиначком подухвату" брише сваку одговорност Европе у спонзорисању распада Југославије и стварање мини државица међу којима влада нетрпељивост и ратно расположење.

Према томе, не може доћи до прокламованог помирење на основу једностраног и пристрашног сагледања ствари.

НАТО БОМБЕ - КРЕДИТ ГЕНОЦИДУ

Како то објашњаваате?

ЏОНСТОН: Једноставно потребно је убиједити да је постојао српски геноцид како би се оправдало НАТО бомбардовање Србије. То је битно САД и њеним европским сателитима да не може постојати никаква шанса у догледној будућности да се може постићи озбиљна дебата на Западу. Ово чини помирење веома тешким, јер западни став потврђује да су муслимани жртве. Требаће много мудрости у

будућности да би се муслимани могли одупријети да живе у вјечној зависности од запада. Оно што сам читала о ставу бошњачких вођа, заиста сам запањена са оним што могу да назовем нездравом подвојеношћу.

Да би то поједноставили ове вође траже и очекују безграничну подршку од међународне заједнице у коју, уствари, немају никаквог повјерења. Што се тиче исламских бораца који су дошли из исламских и арапских земаља они су били добро чувана тајна све до потписивања Дејтонског споразума.

Ови покушаји су подривани од стране америчке политике која је била да тајно обезбјеђују војну помоћ муслиманима. Иронија је да је у циљу оправдања НАТО бомбардовања Србије Европа дала кредит миту геноцида. Тај мит, уствари, ради против Европе, јер подржавајући оптужбе о српском геноциду Запад је неповратни проморитор, јер спремно прихвата мелодраматична тумачења страних сукоба. Клинтонова администрација је прихватила мелодраматично тумачење о БиХ што је охрабрило Изетбеговића да се понаша онако како се понашао.

ИСТОРИЈСКИ САВЕЗНИЦИ

Америка није била неутрална већ се активно умјешала у догађаје у БиХ и то од момента кад је амбасадор Цимерман рекао Изетбеговићу да не прихвати Лисабонски компромис којег су претходно прихватиле све три конститутивне народне заједнице и то је могло спријечити рат у БиХ. Они су обећали Изетбеговићу бољи договор, али видите Бошњаци ни данас нису задовољни са Дејтонским споразумом.

Забрињава лакоћа са којом су Француска, а потом и САД заборавиле Србе, као своје историјске савезнике. И Бошњаци могу бити напуштени једног дана не само зато што ће се хришћански Запад пробудити већ једноставно зато што се интерес великих може промијентити. Према томе у добро и у злу морате живјети једни поред других. Ужасан грађански рат вас је подсетио на историју и окренуо од стране доминације.

Р. ЈОВИЋ

АКТИВНОСТИ ВОЗУЋАНА ПОВОДОМ 10. СЕПТЕМБРА 1995. ГОДИНЕ

Подручје бивше општине Возуће је обухватало простор од 270 км, омеђено сливовима ријека Криваје и Турије од Коњуха на истоку и Волујака на западу.

На том простору је живјело преко 80 посто Срба. Међутим, демографска структура становништва је, током и после Отаџбинског рата тотално измијењена на штету српског народа. Повратак у ранија мјеста живљења је, такође, симболичан, те се често завршава на обећањима и вербалним позивима на суживот.

ПОХОДОМ ДО ИСТИНЕ

Организатор и учесници овог марша су планирали остварити увид на терену, код бивших комшија о приликама и суживоту, те

Учесници марша у Тумарама

кућа у Присјекама, Врчевцу, Стогу, Калајишима, Гојчанском Пољу, Предразима, Турчиновићима, Стошници, Подволујаку,

цем, уз обезбјеђење припадника полиције Кантона Тузла и сусједних општина. Колона се кретала мирно, у мањим групама, уз

МАРШ МИРА "СТАЗАМА ЕГЗОДУСА"

Обиљежавајући 13. годишњицу прогона из предратног завичаја завичајна удружења Завидовићана из Добоја и Модриче 10. септембра ове године су организовала поход Возућана и Озренца овим просторима.

сазнати бар дио истине о гробницама својих несталих. Учесници су се кретали путевима које је одобрио и обезбјеђивао МУП Тузланског кантона, са четири аутобуса од Добоја - Маглаја - Жепча до Завидовића.

У Стогу, код Завидовића је посећена црква "Светог Ђорђа", гдје је јереј Зоран Живковић служио парастос погинулим Србима. Вијенце и цвијеће код спомен плоче за 54 погинула су положили Новослав Николић, Зоран Благојевић и Владимир Петровић - Чича, команданти озренских бригада и батаљона.

Послије парастоса учесници марша су кренули пјешнице одобреним правцем : Стог - Прокоп - Лозна - Кврге - Малчићи - Горња Бријесница - Тумаре. Путовање је отежавала висока септембарска температура, брдовити терени и макадамски путеви, али више од тога бол и туга за огњиштима и утисци о приликама мањине људи, који су се вратили у своја села.

У Возући и Спасојевићима је обновљено испод пет процената предратних српских кућа, те око 25

Поткочарину. Обнове ових кућа је финансирала Влада Републике Српске по 3.500 КМ и Влада Шведске у материјалу у истом износу.

Врло мало обновљених кућа има и у озренским селима: Горњој Бријесници, Пањику, Врби, Росулама, а ниједна није обновљена у Тумарама. Црква у Тумарама је обновљена, али су већ са ње скинути и отуђени бакарни олуци. Све куће и викендице овдје, гдје је била и ратна болница, су темељито и "квалитетно" девастиране, без иједне цигле, крова, грађе, столарије, металних ограда. Само стоје бетонски стубови, које нико није могао срушити.

У Тумарама смо забиљежили и срушени споменик партизанском борцу Предрагу Алимпијевићу, рођеном 1910. год. а погинуо 1941. год.

ПРОВОКАЦИЈЕ ТЕЖЕ ОД НАПОРА

Учесници овог марша мира су се кретали одобреним прав-

повремене одморе, у близини својих ранијих имања. Возућани и Озренци су, заиста, мирно учествовали у овом походу, без провокација и иритирања ранијих комшија.

Провокације су упућиване, ипак, од неколицине присутних Бошњака. То је било теже подносити од присутних напора, дугог пјешачења, макадамских путева и врелог септембарског сунца. Забијежени су неприлични текстови, исписани поред трасе, који су на интервенције полицајаца уклоњени. У засеоку Алковићи жене су викале:

- Џаба ви Срби ходате овуда, Босна је сада јача од Ваше Републике Српске.

Дакле од коректног дочека бивших комшија, фер понашања према ојађеним мајкама, браћи и сестрама несталих није било ништа. Тако вербално пролазе и фразе о прокламованом суживоту, јер искрене воље и акција у том правцу још нема.

Разочарани су у такав концепт ранији Завидовићани: бивши просвјетни радник Мирко Грабов-

ичкић, социолог и одборник у општини, сада становник Брчког. Истог мишљења је и Урош Лазић, ранији функционер, Славко Илић, настањени у Модричи. Милутин Вулин је радио дуго година у

ту, а посебно у септембарској офанзиви '95. Армије БиХ, НАТО пакта и Одред Ел Муџахид, названој "УРАГАН '95", потпуно је опустјело око 75 села Возућког и Озренског краја, а ра-

Петрову, гдје их је дочекало доста мјештана, свештенство манастира, представници војног и државног живота Републике Српске и начелник Општине Петрово. У манастиру је одржан парастос за погинуле цивиле и борце ових крајева. Вијенце код манастирског крста испред завичајног удружења Завидовићана су положили Раденко Лукић и Зоран Благојевић, представници општине Петрово и кабинета предсједника Републике Српске.

Том приликом Зоран Благојевић је присутним мјештанима рекао:

- Овакви походи до Возуће ће се наставити и идућих година, а ми се не можемо смирити, све док не пронађемо тјела 159 наших цивила и бораца. Датум егзодуса из Возуће 10.09.1995. године треба се уврстити у календар значајних датума Републике Српске.

Савјетник предсједника републике Душко Ђетковић, је поздрављајући учеснике марша, нагласио:

- Ово је напор Возућана и Озренаца за сазнање стварне истине о страдању и егзодусу Срба из

Учесници марша испред цркве Светог Ђорђа

Завидовићима, тренутно је у Добоју. Инвалид I групе Зоран Панић је рањен на коти Брадињ, остао без ноге. Живи у Добоју, члан је Одбојкашког клуба инвалида. Саво Цвјетковић животиари у Добоју, без запослења. Приликом посјете завичају није видио никог од својих познаника фудбалера. Југослав Мркаљевић живи у Которском, а у завичају му је било љепше. И др. Милорад Божичковић из Акрона у Охају - САД, чезне за својом Возућом, кроз пјесму покојном брату Богољубу ...

... Да ми је, Боже, само још једном да цикнем увече испред куће, да одјек радосно Кривајом оде и врати ми се у свануће....

СТРАДАЊЕ КРОЗ ВИЈЕКОВЕ

Становништво ових простора је страдало кроз вијекове и у свим претходним ратовима. Већ '42. године Францетићеве усташе су побиле око 2000 Срба из Возуће. Ухапшене су одводили у Јасеновац, а народу су говорили да их возе на рад у Њемачку, ради лакшег живота. У том егзодусу је побијено 426 дјеце од 14 до 16 година.

У протеклом отаџбинском ра-

сељено је око 60 хиљада становника. У поменутој офанзиви је нестало близу 470 цивила и војника, а и даље се трага за 159 несталих, Возућана и припадника Србачке и Прњаворске бригаде.

Најсвирепије злочине су чинили припадници Одред Ел Муџахид. Заробљеним цивилима и војницима су одрезивали главе, урезивали полумјесеци и звијезде на челу, а главе шутали путем, пред дјецом и одраслим. Светили су и тако своје команданте из Египта Абу Табита Ал Муџахира и Абу Ел Хариса погинуле око Паљеника и Стошнице.

Све је то рађено уз знање и одобрење војног и политичког врха БиХ, за које још нико није одговарао. Ових дана је у Хагу Расим Делић, напротив, осуђен само на 3 године затвора?

На крају овог септембарског марша, учесници су посјетили и Манастир "Светог Николе" у

Петрово - представници РС полагају вијенце испред крста у манастиру "Свети Никола"

Возуће и са Озрена... Начелник општине Петрово др. Зоран Благојевић, у свом обраћању присутнима је истакао:

- У овом маршу мира је показано самопоштовање и љубав према несталим цивилима и борцима. Ти људи су доживотно нападени, а учесници марша су издржали напоре тражећи своје најмилије, саборце и комшије. Са подручја Возуће и Озрена је протјерано око 60 хиљада Срба. Ови простори, ипак, нису изгубљени и вратиће се Србима, ако буде овакве љубави према дједовини.

Живко Ђедовац

Витомир и Светозар Илић

рат. Дошао је из студенских клуба заједно са својим другаром Драгом Живковићем, који је погинуо само седам дана од Витиног рањавања, 12. јула 1992. године. Ја сам му савјетовала да се врати на студије, а он ми одбрусио као никад дотад рече: "Биће времена за учење. Треба да се брани српство и отаџбина". Био је и остао патриота и сада када је на постели. Није хтио да остави своје другове, породицу... А Светозар ми је био официр, па њему нисам ништа говорила.. Ех, зашто страдаше и за кога-оте се дубоки и тешки уздах Србе, мајке челичног срца и племените душе.

ТУЖНА МЛАДОСТ БРАЋЕ ИЛИЋ

Породици Илић из Братунца рат је потпуно растурио и унаказио живот. Браћа Витомир и Светозар живе данас као тешки инвалиди заборављени готово од свих. Једина помоћ стигла од Борачке организације и Министарства за питање Бораца РС

Дане и ноћи Радивоје и Срба Илић из Братунца дочекују у патњи и болу.... А како и не би. Син Витомир (37) тежак ратни војни инвалид, прве категорије. Прије тринаест година, 5. јула 1995. године, младом студенту друге године Шумарског факултета у Београду, који је мобилисан у Војску Републике Српске, снајпер је прекинуо младалачке снове. Хитац је био кобан. "Дум-дум" распрскавајући метак закачио је кичму овом младом човјеку. Остали су недосањани снови, неостварене младалачке жеље, љубави... Борба за Витин живот трајала је мјесецима по болницама од Милића, до Земуна и Друге београдске клинике... Вити су извадили слезену, дио цријева, бубрег, оштећена му је јетра, али најтеже му је било са кичмом. Други пршљан, искочио, мождина у кичми оштећена. Онда почињу дугогодишњи путеви за рехабилитацију од Меленаца до Игала...

Други син, Светозар, у рату је био артиљерац. Свршени војни академац. На Великом Жепу 2. јула 1995. године, налето је на потезну мину. Остао је

и он тежак инвалид четврте групе, без десног ока са гелером од осам милиметара којег љекари нису смјели да изваде из

У скромној Витиној соби, плакари са мноштвом књига, часописа. Воли да чита сву литературу. У једном углу двије

Мајка Срба са синовима

главе у предјелу носа, да не би остао без вида. Млади поручник Светозар проводи сваки дан и ноћ помажући мајци Срби и оцу Радивоју око свог брата Вите.

- Младићи као јабуке, тек стасали. Вито одличан студент у Београду, пун животних планова и амбиција. И дође тај проклети

гитаре. Једну електричну поклонили стари другови. Није клонуо духом. Смијешак са мршаваг и блиједог лица не силази ни трена.

- Дођу ми другови из школских дана, саборци, наврате. Подсећамо се на успомене, прошла времена, свирке на ги-

тарама и пјевања под старим четинарима у братуначким парковима. И сада одсвирам по неку мелодију на гитари. Тек да не заборавим-каже Витомир, који још гаји наду да ће побиједити ратне ране и проhodати. Идеја о завршетку факултета и даље му је присутна у мислима. Породица, отац Радивоје, мајка Срба, сестре Рада и Цвијета га подржавају у тим настојањима и охрабрују!

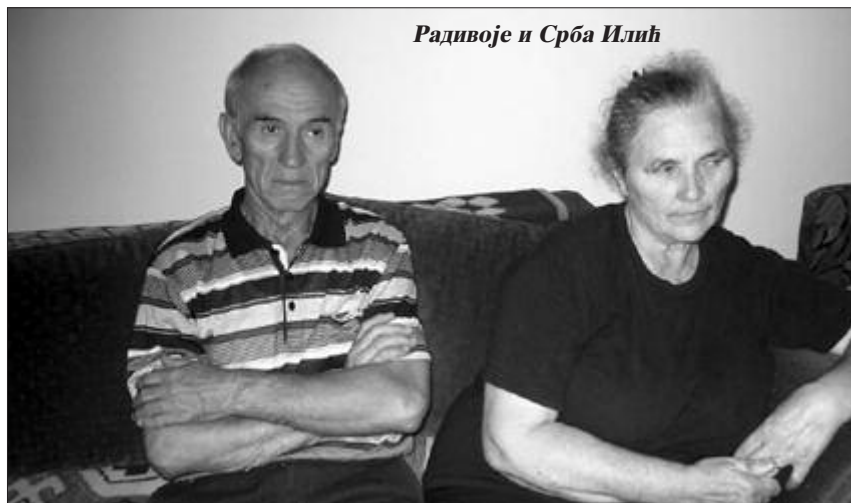
Највише времена с њим проводи Свето и мајка Срба. Отац Радивоје, иако болестан, дјевојка је за све. Стиже да све послове

ОЧАЈ МАЈКЕ СРБЕ

- Немам ријечи ни снаге да говорим о ратној несрећи мојих синова-каже сјетно мајка Срба, која је и сама тешко болесна.

Коса дуга низ леђа, бијела као божићни снјег краси лице ове мајке пуну поноса и пркоса. Низ изборано лице клизе сузе! Пред својим синовима Витом и Светозарем, успијева да увијек буде расположена. Њено мајчино срце, неће ни трена да покаже колику патњу, само њој знану, трпи ова несрећна мајка.

уради. Али, све то не може Вити да врати здравље. Тешко спава, иако узима љекове и седативе.

Радивоје и Срба Илић

Болови не престају. Мишићи на рукама и ногама атрофирали, контрактуре кољена, декубитис по читавом тијелу прате овог невољника и паћеника. Једини свјетли тренутак у свој овој причи је тај што је борацка организација уз помоћ надлежног министарств за питање бораца у Влади РС обезбједила већи део новца за куповину стана.

Остао је дуг од десетак хиљада марака. Радивоје је због Вите морао да уради сопственим средствима лифт са првог спрата на приземље. Ако овој породици не помогну надлежни у Влади РС и општина Братунац, сами неће моћи да отплате дио дуга за стан.

- Ех, јада и чемера и са мном и са мојим синовима и њиховим мукама. Тешко то разумију они који нису нокат изгубили у рату.

Па зар су их сви надлежни из власти тако брзо заборавили, заборавили гробове наших погинулих синова и ове тужне паћенике, рањенике. Не знам шта да више кажем, јасно је то свима као бијели дан-каже Радивоје огорчено, јер зна да је породица Илић само једна од више стотина ратом унакажених породица које издају ратне ране и лијече своју несрећу само њима знану.

Перица Васовић

СПОМЕНИЦИ ТЕШКИХ ВРЕМЕНА

Папраћа код Шековића

ПЕТОКРАКА И ДВА КРСТА

Три споменика, два рата и једна голгота. На једном петокрака а на два мер-

мерна крста стоје гордо издигнути у центру села Папраћа код Шековића као опомена о једној

голготи и страдању једног српског народа из два временска периода протеклог вијека. Споменик партизанским жртвама из времена комунистичке идеологије и братоубилачког рата. До њега споменик посљедњег отаџбинског рата са сликама и именима страдалих браниоца Папраће. Страдање српског народа није никада заобишло Папраћу па и споменик посљедњих ратних збивања дјелује између два споменика из протеклих времена као нијеме помирилељ свих српских неслога у овоземаљском животу, које су, на жалост, увијек присутне у српском народу кроз историју.

П.Васовић

3 споменика из два времена о страдању српског народа

Недимовићи у туђој кући

Избјегличка породица Недимовић, која је тренутно смјештена у Турјаку код Градишке, једва саставља крај са крајем. Дара и Маринко Недимовић изродили су шесторо дјете, четири сина, Данијел (11), Дарко (10), Илија (8), Јован (2) и двије кћерке Марија (7) и Јована (1).

Недимовићи су избјегли са подручја општине Босанска Крупа, из села Ивањска, и после силних потуцања од Јање, Братунца, Кравица, Дервенте, Прњавора, Поткозарја, Шимића и Мичија напоскон су смјештај пронашли у напуштеној неусловној кући-викендици у Турјаку. А и то је привремено.

"Супруга ми не ради, а и када би добила посао не би могла да ради неби од дјете, Треба их пазити и нахранити, а и веш опрати. И то на руке, јер живимо у доста неусловном објекту без елементарних кућанских апарата, па тако немамо ни веш машину" - каже Маринко, који ради као надничар.

"Идем да радим на дневници кад има посла, а од државе добивамо 160 марака материн-

ског додатка. То је мало, није лако тако живјети, треба гладна уста нахранити. Њих четворо иде у оближњу школу у Турјаку.

Сваки дан треба обезбједити за топли оброк. Зато радим све што ми се понуди на грађевини, на њиви, у шуми. Љети се тако и заради која пара, али када дођу дуги зимски дани, друга је прича.

Да све буде теже треба удуплати огрјев, јер је ово кућа са двије пуне бетонске плоче, хладна, поткровље недовршено па је стално промаја. Тешко је такву кућу угријати иако има камин."

"Питање је и колико ћемо овдје остати, каже Маринкова супруга Дара. Наш газда је

у Аустралији али када је долазио прошле године каже да ће спремати викендицу, а тада ћемо морати вани и куда даље? Немамо ни своје земље, а радо би се бавили пољопривредом и сточарством."

Недимовићи су многочлана породица, а таквим породицама је тешко наћи рјешење без државне воље и помоћи, без законских промјена.

Још теже је све то објаснити несрећницима као што је Маринко Недимовић, борац 11. Крупске бригаде, коме је дозлогрдило стално потуцања по туђим кућама и који би желио да се скраси у властитом дому.

"Да ли ћу дочекати тај дан - пита се Маринко. У рату

ТРЕБА НАХРАНИТИ ГЛАДНА УСТА

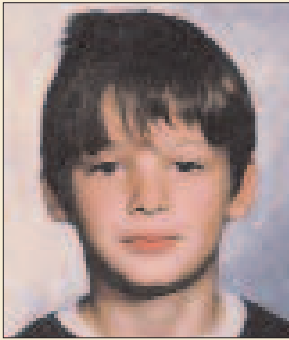
сам се борио да сачувам главу, а у миру се борим да имам кору хљеба. Када би добио нешто механизације и да ми Општина Градишка поклони нешто земље на селу, а има је, фала Богу, напуштене колико ти воља, па да саградим кућу да бар дјети остане нешто - био бих најсрећнији на свијету."

Нису то велике и неостварљиве људске жеље, али кад су Недимовићи у питању све изгледа и тешко и немогуће. И тужно.

А таква туга би се са мало добре воље могла промијенити. Кад би у држави и општини било само мало више слуша и разумијевања.

Милутин Грубишић

Срђан Шубара као дјечак

ПОГИНУО У ЦВИЈЕТУ МЛАДОСТИ

Срђана Шубару из Горажда мајка је одбацила одмах послје рођења, а бригу о њему преузели су стриц Милош и стрина Костадинка. Када је је навршио осамнаест година и стекао пунољетство, ступио је у Војску Републике Српске и убрзо положио свој млади живот за отаџбину. Судбина се сурово поиграла и са његовим хранитељима, који данас као избјеглице живе у Градишкој.

Тужна је прича Милоша и Костадинке Шубара из Градишке који су као расељена лица стигли у овај град. Као и са многим другим Србима у овом рату и са њим а се судбина сурово поиграла. Остали су без свог огњишта, без завичаја, без својих најмилијих. А нису пристјели нигдје. Нигдје нису нашли мира и спокоја. Многи се и данас боре за голу егзистенцију.

"Када су нас истјерале муслиманске потурице, из Горажда смо побјегли у Чајнице, а затим у Нови Сад. Све се то догађало 1992. године. Тако смо се потуцали од немила до недрага да би на крају дошли код зета Момчила и кћерке Драгане у њихову неопремљену кућу. Своје смо продали у бесцјење, каже Милош, за 15 хиљада марака стан од 67 квадрата. А морао сам, знали су да сам неко вријеме био у Фочанској бригади тако да се у Горажде нисам могао вратити. Пријетили су ми још 1996. године, када је завладао мир."

Све је то старина некако преживио и прекабулио, али једна му је непроболна рана остала на срцу. То је синовац Срђан, дјечак којег су Костадинка и Милош преузели од снахе којој ни име не желе да помену.

"Она је дошла, добро се сјећам, радио сам у Суду у Горажду, и каже судији: Дијете сам родила али га нећу хранити само га могу убити. Мој брат је тада отишао у Легију странаца. А ја сам рекао преузећу бригу о дјетету, ја и супруга. И преузели смо. Одхрањили, школовали, и завршио за машинбравара..."

Показује нам потврду којом доказује да је водио бригу о напуштеном дјетету издату од Центра за социјални рад. "Када су се сви момци прихватили пушке да бране

Милош Шубара у друштву кћерке Драгане и супруге Костадинке

своју вјеру и своју отаџбину, и да се боре за слободу, и наш Срђан одлази у Београд на обуку за радиовезисту и након шест мјесеци се враћа и ступа у редове Војске Републике Српске. Вољели смо га као своје дијете, није му ништа недостајало. Што смо могли пружити својој дјечи, то смо и Срђану. Али не би дуго, дође нам црна вијест. Сави нам се туга око срца, сазнадосмо о његовој погибији. Било је то 08. августа 1992. године. У засједи су аутомобил којим се возио сачекале комшије потурице, браћа Мурат и Хасиб Пезо, и изрешетали их. Убили су Срђана, те његове саборце Мачар Драгана и Пљеваљчић Драгу. Злочин се догодио код села Храњен на мјесту Крива Драга код Горажда - кроз сузе прича Милош.

И стрина Костадинка је тешко поднијела Срђанову погибију. Завољела га је као као своју дјецу Драгана и Драгану.

"Његову смрт не можемо пребољети, кад знамо да су га родитељи заборавили, а и живот га није ште-

дио. Отишао је у цвијету младости, а да није ни осјетио сласт живота. Био је сахрањен у шуми, да би касније његови посмртни остаци били пребачени у Сопотницу код Горажда. Ево, и данас чувам Срђаново одијело, које сам покупила кад сам кренула у избјеглиштво - додаје Костадинка. Имамо још слику из дјетињства. Данас живимо са 290 марака пензије. Инвалиднину примају биолошки родитељи они који су га заборавили кад се родио.

"Има ли ту правде"- питају се Милош и Костадинка Шубара, којима је и данас Срђан на срцу. Он им је говорио тата и мама, и то им се урезало у срце. А ни тако велико срце, као што је срце Милоша и Костадинке, не може да преболи дјечака којег су завољели као своје дијете и спремали га за живот, за свадбу и весеље, за унучиће...Онда се, ко то може разумјети, живот сурово поиграо...

Милутин Грубешић

У ПОСЈЕТИ МИРЈАНИ ЖИВКОВИЋ, МАЈЦИ ПОГИНУЛОГ БОРЦА ДРАГОМИРА

Мирјана Живковић у Борачкој организацији Братунац

Српске, и бивши потпредседник је Републичког Одбора породица погинулих бораца, те активан члан председништва Општинске Борачке организације Братунац.

Једноставна жена, мајка из народа, спремна да са сваким поразговара на улици, посавјетује га, ако је икако могуће и да помогне, што веома радо чини. Њена врата у кући увијек су отворена широм за борачку популацију а посебно за Драгине саборце.

- Некада сам веома огорчена и љута на све ове политичаре, који крчме нашу Републику Српску, а натопљена је крвљу младића који су је бранили и створили је. Нажалост, међу тим политичарима су они који су били у рату разни спекуланти и профитери, стекли иметак док је младост гинула и трнула у рову, и за њих смо ми сада најљући непријатељи-каже Мирјана и додаје: Како неборац да

омаловажавају борачку популацију. Да човјеку срце препукне. Чини ми се да нико никада у историји није брже заборавио жртве него ми сада послје овог рата. Ј а јесам за толеранцију, али нисам да олако пређемо преко гробова наших најмилијих. Да једноставно заборавимо жртве и оно што нам је учинила друга страна. Нико се не осврће на шпалире гробова на војничком гробљу, почев од међународних организација, штампе и осталих. Као да су они шпалире споменика постављени на празно земљиште. Не, не омаловажавам ни жртве са друге стране, али било је покоља и на нашој страни. Ко је попалио 136 српских села од Склана до Сребренице и Братунца? Ко је поубијао преко хиљаду цивила, углавном нејачи и поплачкао имовину недужних Срба? Како ствари стоје, испаде да смо то ми сами учинили

МАЈКА ЧЕЛИЧНОГ СРЦА

Мирјана Живковић, мајка погинулог борца Драгомира, живот је поред својег бола за сином посветила сународницима које је задесила слична или иста судбина. Иако оронолог здравља активна је и даље у раду Борачке организације Братунца. Једноставно је ту да помогне колико је у моћи сваком добронајерном човјеку. Једна је од оснивача Удружења бораца 1993. године у Братунцу заједно са Драгиним саборцима, рањеницима и мајкама и очевима који су у том ратном вихору изгубили своје најмилије. Одлучност и одважност Мирјане, или како је из милоште Драгини саборци зову, тетка Мире, дали су резултате на свим пољима. Захваљујући њеној пожртвованости и упорности урађено је војничко гробље у Братунцу гдје је сахрањено преко хиљаду бораца и цивила који су погинули током протеклог рата. О другим активностима ове мајке погинулог борца сувише је причати. Има их на хиљаде, као и њених добрих дјела. Активни је члан председништва Борачке организације Републике

Мирјана Живковић поред споменичне плоче гдје јој је погинуо син Драгомир у селу Биљачи на Петровдан 1992. године

разумије борца, како да га прими на посао, или да му помогне. Ко ће од ових садашњих приватника да запосли рањеника, или члана породице погинулих бораца. Ајде што неће да помогну, него они и

између себе, бар тако мисле поједини међународни фактори и зато од суђења Орићу у Хагу, направиле комедију и лакардију-истиче Мира

Времена у Братунцу послјератна тешка и бремениста. Куће попаљене, народ осиромашен и обезглављен. Вапи за помоћ на све стране. Ипак, достојанство треба да има границу и да је увијек испред свега. Међутим, није баш таква слика у Братунцу. Зарад разних донација и помоћи, поједини Срби само што нису почели клањати у џамијама, и да постану већи муслимани од самих њих. То, међутим, одговара другој страни, да код међународних медијатора и донатора представе слику мирног, толерантног и помирљивог народа.

- Увијек је било кукавица, пришипетљи и нељуди, а и сада их има, нека им то служи на част, ону коју, на жалост, немају. Покољења ће их се стидјети. Бранковића је увијек било и биће их у српском народу, али не било их никада као у ова времена-закључује Мира.

Перица Васовић

СКЕЛАНИ

ПОКОШЕНА МЛАДОСТ И МАЈЧИНЕ СУЗЕ

Трагедија и бол за изубљеном дјецом никада нису престале у селима Подриња

Милица Димитријевић (60) и њен муж Томислав (54) живе у Скланаима, у насељу Жабоквина, тихо и непримјетно. Са сином Славишом (30), снахом Гор-

Заувијек ваши, мама тата и брат Славиша."

Два насмијана дечачића, двије слатке дјечије главице, два невинашца, заувијек су урежани у мермерну бјелину

Сахрањене скеланске жртве у Бајиној Башти

даном и унучадима Анђелом (8) и Николом (6). Имали су Димитријевићи још два сина - Александра - Ацу (1988.) и Радисава - Рашу (1981.)... Данас на скеланском гробљу на крилатом бијелом споменику пише:

"Дана 16 јануара 1993. године у Скланима снајперским хицима од стране муслиманских фанатика угашена су два мала живота, два најдивнија цвијета, најљепших боја и своје латице преселили у нека далека прострaнства, да тамо свијетле и блистају.

споменика, увезани уклесаним крстом у своју судбину.... Да нису били православци, да нису били Срби, да нису били дјечаци-не би били толико прецизна мета муслиманским снајперистима на том страшном скеланском покољу Срба.

Мајка Милица стеже грчевито свијећу на хумкама своје дјеце. Јутро и вечери проводи на хумкама.

Била је субота, духовне задушнице. У рану зору су упаљене свијеће.

- Живјели смо у Жабоквини, скеланском насељу, мало по-

Милица Димитријевић

више од центра вароши. Лијепу кућу смо саградили и лијепо живјели. Тога јутра паде прва граната у сред Склана. Посебно из постела. Ја сам са дјецом истрчала из куће. Народ се узнемирио, закувало мало и велико: "Нападају муслимани"! Муж мој, Томо даје сину Славиши, петнаестогодишњем дјечаку кључеве од кола да нас повезе, према Србији, у Бајину Башту, преко моста! Није хтио он да вози, него је хтио да брани огњиште и село. Да неко, не дај Боже, не би помислио да бјежи...

Ја полетјела да спасавам и троје комшијске дјеце... Се их стависмо на задње сједиште и кренусмо... Нисам смјела дјецу да ставим у крило, да их не би погодили снајперисти, који су били негдје по брдима поређали се и само сиктали смртносним хицима... Стигосмо до центра...

Ту је нас и колону других возила засула снајперска ватра. Заустави нас киша куршума. Стадосмо! Славишу метак погодио у лијеву ногу... Дјеца вриште са задњег сједишта... Изађем из кола и узмем Ацу. Њега је први метак погодио у потиљак... Расута крв, мозак свјетлуца, али ја га загрлих, узех га у наручје. Славиша ми говори! "Остави га мајко, видиш да је мртав"! Кад ли стиже још један метак.

Снајприста је био неумољив. У мом наручју још два пута је "овјерио" своју жртву!... Зашто и мене није...

Рашо ми је остао у колима тешко рањен и непокретан... Ранило га зрно у кичму! Неко га је узео, одвео колима хитне помоћи на ВМА. Одатле почиње голгота мога сина. Са ВМА га преносе на Клинички центар, па на Дјечију клинику, онда га врате на ВМА. Тамо ми је издахнуо мученик.. - прича своју исповјест Милица кроз сузе, и наставља.

"А Ацо имао само четири године. Плавокос.. мио, умиљат.. Мамино око.. А Рашо, мученик мој мали. Колико смо преплакали тих болних болничких мјесеце над његовим ранама.. Па ни Славиши није много боље било ни тада, ни ових година! Тешке су ране од преживљеног дјетињег страха, од бола за изгубљеном браћом, од мојих суза и моје жалости за мојим малишанима-каже Милица.

А када је Насер Орић изашао на слободу из оног затвора у Хагу, оживели су ожилци, закрвариле незарасле ране. Милица се пролама јаук њене дјеце куд год се окрене!

- Има ли правде, питам се!? Непоправљива је неправда учињена онда када су пуцали на нас, тек разбуђене, и дјецу још сањиву, које смо дигли из постеле, из колијевки... Та се неправда не може поправити. Али се ослобађањем од гријеха таквих зликоваца чини увреда тим невиним душама, што лебде изнад наших таворења у овој грозној стварности.. Одавде десетак Скеланаца већ више од године тамнује у сарајевским затворима само зато што су били припадници Војске Републике Српске 1995. приликом заузимања Сребренице. Питам се има ли правде, а сумњам да имало постоји-каже Милица. Неутјешна мајка за чију голему бол нема лијека. Јер, то је бол над боловима.

Перица Васовић

ОКРУГЛИ СТО О УЛОЗИ НЕВЛАДИНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА У ОБЛАСТИ БОРАЧКО-ИНВАЛИДСКЕ ЗАШТИТЕ

БЕЗ СРПСКЕ СМО - НУЛА

Борачка организација Републике Српске организовала је 14. септембра у Бања Луци округли сто на тему Улога невладиних организација у области борачко-инвалидске заштите, са циљем да се дефинишу проблеми које невладине организације могу ефикасније ријешити. У раду округлог стола, поред борачке организације, учествовали су и представници других невладиних организација те министарства у Влади РС који се баве овом проблематиком. Без Српске смо сви заједно - нула, али и своју власт морамо стално кориговати.

Отварајући округли сто, Пантелија Ђургуз, предсједник Борачке организације Републике Српске дао је своје виђење улоге невладиних организација у овој области. Он сматра да невладине организације имају значајну улогу у политичком и друштвеном животу Српске, али да се у овој области мора увести ред у смислу да се мора знати како се одређене невладине организације организују, у име чега и ко стоји иза њих.

"Чињеница је да данас на сцени имамо невладине организације којима је Српска у интересу, и које у том смислу коригују рад органа власти. Тај коректив је потребан и он води напретку, али постоје и невладине организације иза којих се не зна ко стоји, иако се са правом може сматрати да иза њих стоје одређене агентуре и лобији јер је просто невјероватно да неко има рачуна да финансира одређену групу људи која искључиво има антисрпске ставове. И не само то - најчешће се у име таквих организација појављује само неколико лица, док чланство у суштини не постоји. Зато морамо створити законске оквире о организовању и раду таквих организација. У сваком случају од постојећих невладиних организација које немају антисрпски предзнак требамо створити јаку орга-

низацију која ће бити коректив владајућим структурама и државној администрацији, а с времена на вријеме, може да буде и њихов партнер. Јер мора се знати да је Српска изнад свега - без Српске смо нула".

Учешће у расправи узели су и други учесници округлог стола, а предсједник Предсједништва Борачке организације Бања Луке Горан Рогић указао је на правце који морају бити приоритет у раду Борачке организације

- Невладине организације, и ми из Борачке организације, видимо као наш циљ, прије свега очување Републике Српске. Она нам је важнија од свега, па макар имали и крња права. На жалост, нису наше невладине организације па ни БОРС успјеле достићи друштвени статус као што је некада имао СУБНОР. То је пут којим морамо ићи, али се истовремено борити и против расцјепканости овог сектора који је, такође, велики проблем. Требало би, можда, основати некакав савез наших организација који ће окупљати све организације и борити се за побољшање статуса. Треба садашње министарство подијелити на два министарства - министарство рада и министарство борачко-инвалидске заштите, ради веће ефикасности.

Сличног мишљења био је и предсједник Предсједништва

БОРС-а Михајло Парађина који је, такође, указао на бројне проблеме који се јављају у овој области.

- Присутна је политизијација у невладиним организацијама, па се дешава да ове организације служе за испуњење страначких интереса. Ипак, морамо признати да власти не желе јаке невладине организације и због оваквих ствари

зација ради ефикаснијег дјеловања. Морамо тражити нестале и истраживати ратне злочине над Србима, кажњавати кривце и и утврђивати истину. Морамо побољшавати социјално примања наших категорија. Проблем је и са лијечењем, позитивним листама и слично. Осјећа се, истина, одређени помак, али треба још већих помака. Морамо и значајније његовати

Учесницима се обратио Бошко Томић, министар рада и борачко-инвалидске заштите у Влади РС, дајући осврт на изложене дискусије и своје виђење улоге невладиних организација у области борачко-инвалидске заштите.

- Влада даје свој допринос у јачању ове области. Тако смо повећали инвалидине за 100 процената, стамбено ћемо збринути све породице погинулих бораца и ратне војне инвалиде од прве до четврте категорије, али све је то постигнуто добрим радом и сарадњом Владе са невладиним организацијама. Нема приједлога који је ишао према Влади од нашег министарства, а да га Влада није, уз веће или мање корекције, усвојила. Истина наши приједлози су били нормални, као и ваши захтјеви. Посебно би ми било драго када бисте се ви удружили, били бисте јачи, а и нама би било лакше. А посебан циљ мора бити очување РС, јер без ње нема ничега, нема ништа, нисмо нико, не би нас било овдје. На то морамо увијек прво мислити. Највећи добитак за српски народ у БиХ је управо РС. Ми данас одлучујемо о својим платама, запошљавању, здравству и слично.

Министар Томић је, уједино, поздравео овакав округли сто и иницијативе које одавде крећу, те обећао да ће дати своју подршку свим сличним пројектима и иницијативама.

Током округлог стола упозорено је на бројне проблеме који се још јављају у овој области. На недостатак средстава за рад невладиних организација, правном оквиру који допушта да три особе оснују невладину организацију, а потом раде искључиво на испуњавању личних интереса и сличним проблемима.

Округли сто је завршен једногласним договором невладиних организација да оснују трочлану комисију која ће размотрити могућност формирања савеза невладиних организација које дјелују у области борачко-инвалидске заштите.

Потребно уредити "правила игре" - учесници округлог стола

невладин сектор мора да буде коректор власти. Суочавамо се са бројним материјалним и кадровским проблемима, али, без обзира на све то морамо остати јединствени у очувању РС. Морамо приказивати истину о страдању Срба у протеклом рату. Истина, нама више одговара. БиХ нема будућности уколико се не докаже истина о страдању Срба у протеклом рату.

Учесће у расправи узели су и представници других невладиних организација, а међу њиховим расправама истакла се она Недељка Митровића, председника Републичког удружења породица погинулих и заробљених бораца.

- Дијалогом можемо искристалисати све проблеме који се јављају у нашем дјеловању, а треба и јасније дефинисати правни оквир у којем дјелујемо, у ком се оснивају организације, јер има свакаких организација. Вјероватно требамо основати некакав савез наших органи-

традицију ослободилачких ратова код српског народа, посебно овог посљедњег. Ово је био најзначајнији рат за Србе који живе у БиХ.

УЧЕСНИЦИ

На округлом столу, поред представника борачке организације, учествовали су и министар рада и борачко-инвалидске заштите у Влади РС Бошко Томић са сарадницима, представници министарства локалне управе и самоуправе у Влади РС, представници Удружења потомака и поштовалца Солунских добровољаца, Савез удружења породица заробљених и несталих лица из РС у БиХ, Удружење породица погинулих и заробљених бораца Равногорског покрета отаџбине Српске, Савез логораша Републике Српске, Савез логораша Другог свјетског рата, представник Фонда Републике Српске, за професионалну рехабилитацију.

НА РАКОВАЧКИМ БАРАМА ОБИЉЕЖЕНА 17. ГОДИШЊИЦА ДРУГЕ КРАЈИШКЕ БРИГАДЕ

БРИГАДА СЛАВОМ ОВЈЕНЧАНА

Ратни пут Друге крајишке бригаде трајао је 1.720 дана, а поред Западне Славоније водила је одсудне битке за одбрану Републике Српске на ратишту у Градачцу, Сарајеву, Игману, Бихаћу, Јајцу, Влашићу, Грахову, Гламочу и другим ратиштима

Демобилисани борци, њихова радбина и пријатељи поново су се у суботу, 13. септембра, окупили на Раковачким барама у Бањалуци да би обиљежили дан формирања славне Друге крајишке бригаде Војске Републике Српске.

Обиљежавање 17. годишњице започело је служењем парастоса погинулим борцима ове бригаде и свим српским јунацима од Косова до данашњих дана на Раковачким барама, а потом су положени вијенаци и цвијеће на спомен-чесму у гробљу Свети Пантелија, споменик погинулим борцима НОР-а и спомен-костурници на Новом гробљу у Бањалуци.

- Погинули борци Друге крајишке бригаде и сви погинули српски синови, храбри борци Војске Републике Српске уградили су своје животе у темеље Републике Српске. Ми смо саградили кућу на тим темељима, а та се кућа зове Република Српске. Српска је чврста и јака и свако ко покуша не да је сруши, већ оштети - одбиће се од ње и отићи разбијене главе - поручио је ратни командант ове славне бригаде Јово Вукобрат.

Ратни командант је посебно нагласио да је Република Српска довољно широка и комотна за све добронамјерне људе који се одлуче да у њој живе, али прво морају да је прихвате као своју.

ПУТ У ЗАПАДНУ СЛАВОНИЈУ

Говорећи о ратном путу Друге крајишке бригаде Војске Републике Српске, Вукобрат је подсјетио да је ова бригада формирана 18. септембра 1991. године, а њен први ратни задатак био је одлазак у Западну Славонију, јер је Хрватска војска већ тада нападала Градишку и друге пограничне општине Републике Српске.

- Били смо принуђени да кренемо у одбрану српског народа у Републици Српској Крајини. Друга крајишка бригада остала је у Западној Славонији до 1. јула 1992. године. Потом је линије одбране оставила Унпрофору да чува српс-

Вукобрат Јово

ки народ у том крају. Нажалост, управо је Унпрофор у Западној Славонији препустио српски народ на милост и немилост војсци и полицији Хрватске, који су почетком маја 1995. године починили агресију и у масовном злочину протјерали и потпуно етнички очистили ово подручје. За тај масован злочин још нико од хрватских официра и цивилне власти није одговарао пред судом - рекао је Вукобрат.

ПОЧАСТ СРПСКИМ ХЕРОЈИМА

Ратни пут Друге крајишке бригаде Војске Републике Српске трајао је 1.720 дана. Поред Западне Славоније бригада је водила одсудне битке за одбрану Републике Српске на ратишту у Градачцу, Сарајеву, Игману, Бихаћу, Јајцу, Влашићу, Грахову, Гламочу и другим ратиштима, а за ратне заслуге одликована је са највишим одликовањима председника Републике Српске.

На почетку рата бројала је 3.600 бораца, а током рата кроз бригаду је прошло 23.000 бораца. Бригада има 223 погинула бораца, 11 несталих и 770 рањених бораца.

Вијенце на спомен-чесми у гробљу Свети Пантелија, спомену погинулим борцима НОР-а и

спомен-костурници на Новом гробљу у Бањалуци положили су делегације кабинета председника Републике Српске и председника Владе Републике Српске, Министарства унутрашњих послова Републике Српске и Градског одбора СДС-а.

Представници ових делегација, Борачке организације Републике Српске и Републичке организације породица погинулих бораца положили су вијенце и на споменик погинулим борцима у Раковачким барама.

На обиљежавању 17. годишњице од формирања Друге крајишке бригаде Војске Републике Српске присуствовао је и министар унутрашњих послова Републике Српске Станислав Чађо.

ВЛАДА БРИНЕ О БОРАЧКОЈ ПОПУЛАЦИЈИ

- Будућност Републике Српске никада није била упитна, нити ће бити упитна у будућности све док постоје они који разумију све оно што је иза нас и који тачно знају куда идемо - рекао је Чађо, који је испред МУП РС положио вијенца на спомен-чесму у гробљу Свети Пантелија и на споменик погинулим борцима НОР-а у Бањалуци.

- Ово је прилика и обавеза да се у оваквим ситуацијама присјетимо свих оних људи који су кроз генерације несегично давали своје животе за отаџбину и за ово вријеме у којем данас живимо. У том смислу Влада Републике Српске потпуно је одређена да на сваки начин подржи ове или сличне манифестације, изградњу спомен-обиљежја у Бањалуци и другим мјестима, те побољшање стандарда свима онима који су заслужили одређене бенефиције из активности у којима су учествовали посљедњих година и који су претрпјели посљедице било које врсте - закључио је Чађо.

Иначе, приликом формирања 18. септембра 1991. године бригада се звала Друга партизанска бригада територијалне одбране БиХ.

Р. Ј.

Михајло Парађина

Култ према погинулим саборцима у Српском народу је одувјек био развијен баш као и пијетет који је постао дио наше традиције. То се посебно односи на Херцеговину која у свом менталитету има посебно изражен епски однос према етосу и страдањима. Потврдило се то и овом посљедњем отаџбинском рату. А имали смо прилику да се у то увјеримо 18. септембра ове године на отварању спомен-собе за 136 погинулих бораца овога краја. Начелник Билеће Миладин Самарџић овом приликом подсјетио је, између осталог, да су Билећани у свим досадашњим устанцима и ратовима предњачили по својој храбрости.

- Сјетимо се само солунских добровољаца, којих је Билећа имала готово исто као сва престајала Херцеговина. Жртва наших суграђана, који су погинули у протеклом, Отаџбинском рату, највећи је допринос нашој слободи. Зато ово мјесто, од данас, треба да има посебно мјесто у нашим срцима и животима. Нашој дјечи овдје треба одржавати часове историје, и показати им како се брани завичај - истакао је Самарџић.

Присутнима се обратио и предсједник Одбора породица погинулих и несталих ове општине Јован Делић, који је навео да је заслугом погинулих српских јунака, као и ратних

**У БИЛЕЋИ ОТВОРЕНА СПОМЕН-СОБА У ЗНАК
СЈЕЋАЊЕ НА
136 ПОГИНУЛИХ БОРАЦА**

СРПСКОМ СЕ НЕ ТРГУЈЕ

У присуству породица погинулих и несталих бораца, предстваника општина Источне Херцеговине и грађана Билеће, 18. септембра је у овдашњем дому културе отворена спомен -соба у знак сјећања на 136 српских бораца, који су своје животе уградили у темеље Републике Српске

Билећа - 136 бораца положило животе за отаџбину

војних инвалида, непријатељ спријечен да оствари свој мрачни наум.

- Највећа тековина извојевана у протеклом рату је Републике Српска, зато је морамо бранити и његовати. Најсликовитије о храбрости наших бораца говоре ријечи војводе Рада Радовића који је говорио својим војницима: За вама су дјеца и нејач, а испред душмани.

Зато им свима дугујемо неизмјерну захвалност - рекао је Делић који је поновио да је ово сиромашан крај, али да је његов народ поносан и непокоран.

О томе, како је рекао, говори и чињеница да је 1991. године, када је овом крају запрјетила опасност, мобилизација била на највишем нивоу.

Предсједник Предсједништва Борачке организације Републике Српске Михајло Парађина истакао је, прије свега, да је Херцеговина симбол страдања, пркоса али и симбол побједе а Република Српска израз воље и жеље српског народа у БиХ са којом нема трговине.

- Републику Српску морамо чувати као највећу тековину Одбрамбено-отаџбинског рата, за коју су положене огромне жртве. Бранили смо свој завичај, слободу, вјеру православну, гробове својих предака...Спријечили смо трећи планирани геноцид над Србима. Не дозволимо да у заборав падне 20.000 наших бораца, судионика стварања историје - нагласио је Парађина.

З. Д.

Спасоје Ковачевић

КОНФЕРЕНЦИЈА ЛОГОРАША РЕГИЈЕ БИРАЧ У БРАТУНЦУ

ЗЛОЧИНИ НАД СРБИМА НЕЋЕ ОСТАТИ НЕКАЖЊЕНИ

- Српски логораша огорчени су на рад Хашког трибунала, Тужилаштва БиХ и Суда БиХ, јер 13 година након завршетка рата у БиХ ништа нису урадили на процесуирању злочина почињених у бошњачким и хрватским логорима од 1992. до 1995. године, зато што тамо раде исте судије и тужиоци који су нама судили током ратних година. Тражимо њихову хитну смјену и кривичну одговорност-рекао је Спасоје Ковачевић бивши логораш муслиманске војске у касарни "Виктор Бубањ" у Сарајеву, а садашњи председник Удружења логораша регије Бирач.

Логораша су упутили захтјев да Тужилаштво БиХ на основу документације која им је достављена, подигне оптужнице против свих организатора формирања логора за Србе, налогодаваца убиства и мучења Срба у логорима, силовања српских жена и дјевојака, као и директних извршилаца поменутих злочина.

- Од Власти Републике Српске тражимо да престане финансирати Тужилаштво и Суд БиХ, све док представници тих институција не процесуирају злочине почињене над српским логорашима и српским народом. Уколико надлежне домаће правосудне институције и даље буду игнорисале наше захтјеве искористићемо сва расположива

демократска средства у борби за доказивање истине о страдању Срба у бошњачким и хрватским казаматима. Наш циљ је извођење тих злочинаца пред лице правде-рекао је Бранислав Дукић председник Савеза Логораша Републике Српске, упућујући јавни позив главном Тужиоцу БиХ Дејвиду Шведимену да се страдање Срба са подручја Братунца и Сребренице уведе у приоритете у стратегији ратних злочина, када су у питању српске жртве.

- Ми имамо велику подршку у Савезу логораша како би доказали бројне злочине, јер ће се они појавити као свједоци пред органима Тужилаштва и Суда.

- Ми из тима Републике Српске за истраживање и документовање кривичних дјела ратног злочина ћемо све учинити да њихова свједочења буду што безболнија, јер свако подсећање на страхоте које су преживјели је велика траума. Поднијели смо 725 кривичних пријава, неке и допунили против 6.736 извршилаца ратног злочина за 21.300 српских жртава идентификованих у 520 бошњачких логора-рекао је Радован Пејић из Тима за истраживање и документовање кривичних дела ратних злочина МУП-а РС.

Перица Васовић

СУД БИХ УВАЖИО ЖАЛБУ ТУЖИЛАШТВА БИХ УКИНУТА ОСЛОБАЂАЈУЋА ПРЕСУДА СУАДУ КАПИЊУ

Суд БиХ саопштио је 6. новембра да је уважио жалбу Тужилаштва БиХ, и укинуо првостепену пресуду од 29. априла ове године у предмету припадника 3. батаљона 517. казнене бригаде Петог корпуса Армије БиХ Суада Капића, те одредио одржавање претреса пред Апелационим вијећем Одјељења један за ратне злочине.

Првостепеном пресудом, Капић је ослобођен оптужби да је починио ратни злочин против ратних заробљеника, односно да је 18. септембра 1995. године, заједно са другим војницима Армије БиХ, учествовао у заробљавању шест припадника Војске Републике Српске у рејону села Дабар, општина Сански Мост.

Првостепено вијеће није нашло "доказаним ван разумне сумње" да је оптужени Капић убио тројицу заробљеника те једног тешко ранио, а потом наређено његово убиство.

Према наводима оптужнице, коју заступа Милорад Барашин, Суад Капић звани Хоџа, хиџина из ватреног оружја је убио тројицу заробљеника, једног тешко ранио, а потом неидентификованом војнику Армије БиХ наређено да усмрти четвртог заробљеника. Убијени су: Душко Чуковић, Радован Мудринић, Горан Шућур и Славиша Ђукић, док су преживјели Драган Ступар и Милован Мاستикоса, који су свједочили против

Капића, предати припадницима Извиђачко-диверзантског вода "Апачи".

Мастикоса је испричао да су заробљени војници ВРС одведени на неко узвишење, гдје је један од војника Армије БиХ рекао: "Хоџа, ови су твоји". Према његовом исказу, прије испаливања рафала, он је видио оптуженог како клања, и навео да је он увијек са собом имао аутоматску пушку.

Драган Ступар је казао да у оптуженом Капићу препознаје особу која је била присутна на мјесту гдје су заробљеници стријелани, и коју су сви звали Хоџа.

- Након што смо отишли са припадницима "Апача", упитао сам једног војника да ли је Хоџа заправо вјерски службеник. Он ми је одговорио: "Ма, какав вјерски службеник! То му је надимак јер се презива Хоџић, и он је из Бужима" - рекао је Ступар. Тужилаштво БиХ је током доказног поступка саслушало и свједоке који су говорили о судбини четворице убијених заробљеника.

- Друге заробљенике нисам видио ни живе ни мртве. Двојица преживјелих су кренула с нама, јер је Ступар познавао терен којим смо се кретали-рекао је С1.

Тужилац Барашин је навео како је овај свједок током давања исказа у септембру прошле године плачући тражио

прекид испитивања, јер се плашио да би неко могао пријетити породици.

Као свједоци Тужилаштва саслушани су и Мирко Шућур и Рајко Чуковић, очеве убијених Горана и Душка, који су рекли да су при идентификацији тијела својих синова примијетили крв на завојима. - Чуо сам раније да је Душково тијело исјечено. Отворио сам сандук да проверим је ли унутра моје дијете. На тијелу сам видио ране, можда од ножа или сјечива, а ране од метака нисам видио-додао је Чуковић. Доктор Миле Шолаја, који је у септембру извршио вањску обдукцију тијела четворице убијених припадника ВРС, присјетио се да су све четири леша имала руке везане на леђима.

- На тијелу су биле видљиве убодне ране, које су доминирале. Видио сам убодну рану у предјелу срца, рез на предњем дијелу врата и ране од малокалибарског оружја-рекао је Шолаја.

Као свједок Тужилаштва саслушан је и Ибрахим Надаревић, командант 517. бригаде. Он је казао да о заробљавању припадника ВРС чуо тек лани, када су поједини борци из његове бригаде ишли да дају исказ Агенцији за истраге и заштиту БиХ.

Међутим, свједок Хасан Хаџалић Харо, који је био командант в Апачаг, нагласио је да је Надаревић био усмено обавијештен о овом случају.

Г. К.

НАВРШИЛО SE СЕДАМНАЕСТ ГОДИНЕ ОД СТРАДАЊА СРБА У ПОЖЕШКОЈ КОТЛИНИ

**ЕТНИЧКО
ЧИШЋЕЊЕ
У 26 СЛИКА**

Кризни штаб у Славонској Пожеги издао је 29. октобра 1991. године наредбу о "евакуацији" становништва из 26 српских села са 2.120 лица. Пошто за ово прво етничко чишћење на тлу бивше Југославије још нико није одговарао Документациони центар "Веритас" је комплетану документацију предао на даље процесуирање Тужилаштву за ратне злочине у Београду

Први пут после Другог свјетског рата и пада фашизма заничне власти, односно Кризни штаб општине Славонска Пожега издао је, по угледу на злочиначки усташки режим у Хрватској, наредбу о евакуацији српског становништва из 26 села Пожешке котлине.

Овај типични фашистички документ први је 2000. године објелоданио Драго Хедл, дописник Ферал трибуна из Осиека, а поводом обиљежавања 17-годишњице од овог великог етничког чишћења директор Докумантационо информационог центра "Веритас" Саво Штрбац подијелио је новинарима факсимил поменуте наредбе. Фашистичко-усташки позив на евакуацију Срба из 26 српских села Пожешке котлине почео се спроводити 29. октобра 1991. године на основу наредбе, коју је дан раније донио Кризни штаб општине Славонска Пожега.

Пред тога што је била облијепљена на највидљивијим мјестима у српским селима наредба је безброј пута прочитана на локалном радију, а спроводили су је припадници пожешке Цивилне заштите и јединице хрватске полиције.

Евакуација, односно прогон становништва, њихове личне имовине и стоке, односила се на села на пади-нама Псуња и Папука у којима је, искључиво живјело српско становништво. У наредби коју је издао фашистички Кризни штаб Пожеге требало је у року од 48 часа очистити српска села: Облаковац, Вучјак Чечавачки, Јеминовац, Шњеговић, Чечавец, Копривна, Расна, Пасиковци, Кујник, Орљавац, Црљенци, Слобоштина, Миливојевци, Под-

сређе, Вранић, Њежић, Пожешки Марковац, Клиса, Оцаковци, Пољанска, Кантровци, Горњи Врховци, Лучинци и Ољаси.

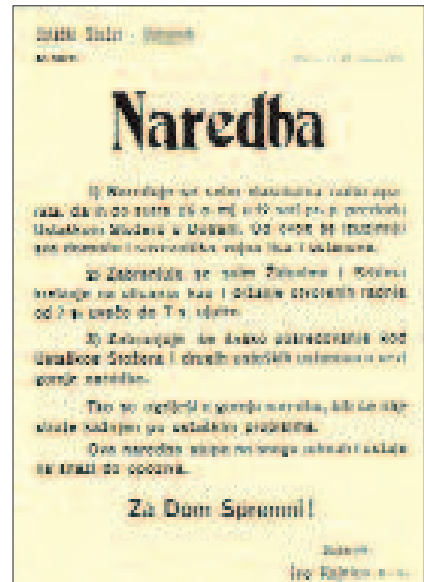
Касније је ова наредбе обухватила и села Смољановце и Бушевац. Према попису из 1991. године у ових 26 српских села живјело је 2.120 становника.

СПАЉЕНА И ОПЉАЧКАНА СЕЛА

Према информацији коју је новинарима у Бањалуци пренио Саво Штрбац, Документационо-информациони центар "Веритас" предаће Тужилаштву за ратне злочине Србије комплетну документацију са видео снимцима у вези са етничким чишћењем Срба из 26 српских села Пожешке котлине у Западној Славонији 1991. године ради покретања истраге и процесуирања одговорних за ратне злочине.

Штрбац је рекао је да су преживјели житељи ових села и рођаци жртава током 2000, 2001. и 2002. године подносили кривичне пријаве за злочине геноцида и етничког чишћења Државном тужилаштву Хрватске и Хашком трибуналу, прилажући доказе о жртвама, те опљачканој и уништеној имовини и починиоцима.

Директор "Веритаса" је навео да истрага о убиствима српских цивила у овим селима годинама тапка у мјесту, јер тужилаштво у Пожеги још чека наводне одговоре хрватског Министарства одбране о јединицама које су у то вријеме дјеловале на том подручју, као и обдукционе налазе и идентитет жртава ексхумираних из масовне гробнице у Шњеговићу.

КРВАВИ ПОТПИС АНТЕ БАГАРИЋА

- За етничко чишћење свих 26 села Пожешке котлине, од којих су 23 потпуно уништена по писаној наредби тадашњег Кризног штаба општине Славонска Пожега, коју је потписао председник штаба Анте Багарић, што је била једина таква наредба у Европи после Другог свјетског рата, још ни истрага није покренута - тврди Штрбац. Он је подсетио да преживјели становници ових села у кривичној пријави као одговорне за геноцид, убиство више цивила, етничко чишћење, уништавање и паљење српске имовине у селима Пожешке котлине у периоду од 10. децембра 1991. до маја 1992. године, осим Багарића, наводе и бившег министра унутрашњих послова Хрватске Ивана Векића. Они као одговорне за злочин помињу и бившег председника хрватске Владе Фрању Грегорића, генерала Хрватске војске Јанка Бобетка, команданта 123. Пожешке бригаде генерала Хрватске војске Миљенка Црнца, групу Томислава Мерчепа, тадашњег начелника Цивилне заштите у Пожеги Драгу Магошевића и тадашњег команданта "А" Загребачке бригаде Хрватске војске чије је име непознато.

Штрбац је нагласио да су становници српских села Горњи Врховци, Вучјак Чечавски и Шњеговић одбили да изврше наредбу о евакуацији и организовали су сеоске страже и формирали јединице територијалне одбране. Према његовим ријечима, у зору 10. децембра 1991. године

јединице Хрватске војске започеле су напад на та села, гдје нису наишле на отпор, док је становништво побјегло са наоружаним припадницима територијалне одбране према БиХ.

ЕКСХУМАЦИЈЕ У ШЊЕГОВИЋУ

- Из ових 26 села, укључујући и сусједна села, према "Веритасовим" подацима, убијено је 67 лица српске националности, међу којима 41 лице старије од 60 година, од чега 31 жена - навео је Штрбац, додајући да је само у једном дану у Шњеговићу и Вучјаку Чечаваском убијено 36 лица просјечне старости 60 година, међу којима 20 жена.

Штрбац је навео да је из масовне гробнице на рубу села Шњеговић у децембру 2000. године ексхумирано 13 лешева, који су пребачени у Завод за судску медицину у Загребу, гдје се и данас налазе, а њихов идентитет, иако је у међувремену утврђен, чува се у тајности.

Захваљујући нашој архиви у прилици смо да пренесемо поменути текст који је објављен у сплитском Ферал трибуну. Подсјетимо овај независни недељник почетком 2008. године престао је да излази због отвореног бојкота хрватских фирми, које су отворено бојкотовале и нису жељели да рекламирају своје производе и услуге у овом листу, а изостала им је и било каква друга финансијска подршка. Ево, дакле, шта је о етничком чишћењу у Пожешкој долини у "Ферал трибуну" почетком 2000. године написао осјечки новинар Драго Хедл.

- Већ у раним поподневним сатима 29. октобра 1991. дуге колоне трактора, запрежних кола и пољопривредне механизације, аутомобила и стоке кретале су се према истоку, у правцу Пожеге. Цивилна заштита ангажовала је и пет аутобуса за превоз људи, те пет специјалних возила којима је превезена стока.

За све који сами нису могли обезбиједити смјештај било је предвиђено да се окупе у "рејонима прикупљања" у Ивандолу, Дежевцима, Перенцима, Торњу и Бишкупцима. У наредби се стајало да из кућа траба понијети само оно што је најнужније, "прехрамбене производе, одјећу и обућу, постелину, средства личне хигијене, прибор за јело, најпотребнија средства расвјете, нажит и новац, као и стоку. Приликом напуштања кућа, тврди један очевидца, људима је речено да их добро закључају и да ће - кад се буду вратили - све наћи на својим мјестима, онако како су и оставили.

НАРЕДБА ФАШИСТА

У наредби коју је издао Кризни штаб Пожеге стајало је да је циљ евакуације заштита цивилног становништва споменутих села, које су почеле угрожавати "четничко терористичке снаге и јединице ЈА". Такође, тврдио је Кризни штаб, евакуација је требала омогућити

успјешнију одбрану. Међутим, Анто Багарић, (досељеник у Славонију из Дувна, пр. Р. Ј.) предсједник Кризног штаба, данашњи пожешко-славонски жулан, а тада предсједник Извршног вијећа општине Пожега, касније ће нешто другачије интерпретирати прави смисао евакуације. У фељтону "Пожешки ратни дани", који је 1995. године излазио у локалном гласилу Пожешки лист, Багарић каже како је "та одлука била нужна, јер се примијетило да дио становника тих села српске националности, непријатељу пружа снажну логистичку подршку (пружа им уточиште, даје информације, храну и сл.), па је нашим снагама било немогуће обезбиједити потпуну контролу критичног подручја". У службеном документу о дјеловању Цивилне заштите у Пожеги стоји пак и трећа верзија: "Ширење ратних сукоба у сјеверозападном дијелу општине, те потреба успоставе линије одбране у дужини од око 40 км, дали су повод Кризном штабу општине да 28. октобра 1991. године изда команду о евакуацији становника, њихове личне имовине и пољопривредне механизације".

Кризни штаб општине Пожега, уз већ споменутог предсједника Анту Багарића, чинило је још 14 људи, особа од највећег повјерења тамошње ХДЗ-ове власти. У њему је био и шеф полиције Никола Јанковић, командант 123. бригаде

Хрватске војске Миљенко Црњац, предсједник општине Томо Јелић, представник Бироа за одбрану Драго Матошевић, начелник Цивилне заштите Шимун Милетић, те још девет лица. У наредби о евакуацији коју је потписао Кризни штаб стајале су још двије важне информације: након окончања евакуације било је забрањено свако кретање цивила на подручју набројаних села, а временско трајање наредбе није било ограничено, него је стајало како ће "зависити од смиревања прилика на наведеном подручју" - пише Драго Хедл, а потом наставља:

КРВАВИ ТРАГОВИ ЗЛОЧИНАЦА

Фералови репортери који су крајем јануара 2000. године, више од девет година након евакуације, обишли највећи дио села побројаних у наредби, остали су запањени систематичношћу обављеног посла: ни једна зграда није остала читава, без обзира ради ли се о кући за становање, привредном објекту, штали... Све је спаљено врло педантно, без грешке или пропуста. Горњи Врховци, једно од већих села с пописа Багарићева Кризног штаба, изгледа апокалиптично. И данас, толико година касније, у Горњим Врховцима, али и већини других села с пописа о евакуацији, видљиви су трагови пљачке и паљевине. У остацима кућа још се јасно разазнаје да су прије спаљивања темељито поплачкани. Извлечени су чак и електрични водови из зидова, скидане плочице из купатила, браве с врата... Потом, кад је однесено што је вриједило, све је попаљено.

ЛАЖИ "ХРВАТСКОГ ВОЈНИКА"

У листу "Хрватски војник" из фебруара 1992. године на интересантан начин објашњено је спаљивање Горњих Врховаца и других села. У тексту "Чишћење Папука и Псуња", дословно стоји: "Кад је 123. бригада ХВ кренула према Горњим Врховцима, јаком непријатељском упоришту из којег су мјесецима топништвом рушена села у сјеверозападном дијелу општине и гађани положаји Хрватске војске, у непријатељским је редовима настала помутња. Страх их је нагнао у безглав бијег прије којег су спалили цијело село. Кад су војници 123. бригаде дошли до села, још је све горјело". Тако су радили и тако су оправдавали тешке злочине хрватске власти и хрватски медији.

У поменутом фељтону "Пожеш-

ког листа", случај је описан мало другачије: "Пожешка 123. бригада кренула је потом и даље, а четници, уплашени да ће бити окружени и да ће им бити одсјечена одступница према Вучју, почели су се повлачити и из својих других упоришта. Без већих борби наши борци су 16. новембра ушли у Горње Врховце, те дан касније на Звечево. О бјезанији непријатеља најбоље су свједочиле велике количине остављеног оружја, муниције, хране, документације и др.", Овдје, дакле, нема ни спомена о "безглавом бијегу, прије којег је спаљено цијело село", јер би било тешко објаснити како онај ко безглаво бјежи има времена спалити све, ама баш све куће и господарске објекте, а документацију и оружје оставља нетакнутима - закључује Хедл у свом тексту и наставља.

ПРЕПУШТАЊЕ СУДБИНИ

Међугим, контрадикторне информације које су се званично појављивале после евакуације 26 села и њиховог спаљивања (изузетак су, рекли смо, само три села, гдје су хрватске куће остале читаве) низале су се као на филмској траци. Тако у службеном документу о улози Цивилне заштите у Пожеги стоји низ интересантних података, који, кад се пажљиво прегледају, дају јасну слику догађања на том простору. У том документу, у чијем је посједу "Ферал трибујн", стоји да је за вријеме евакуације 26 села извучено и 376 говеда, 569 свиња и 167 оваца. Али, у раздобљу од 3. новембра 1991. године, дакле после завршене евакуације, па до 17. марта 1992. године, Цивилна заштита је "предала на врњавање" 2.295 говеда, 3.712 свиња, 1.310 оваца, 85 коза те 20 коња. Како је и на који начин "збринута" споменута количина стоке, Фералу је кратко објаснио један од очевидаца: "Ваља о томе питати локалне месаре".

У свом извјештају о ономе што се на подручју 26 села догађало након евакуације, Цивилна заштита Пожеге спомиње и своју улогу у асанацији терена. Током те акције, која је започела 5. јануара 1992., што свједочи како би, да није било систематског паљења, непосредно након тог датума повратак у 26 села био могућ, уклоњено је 1.179 угинулих свиња, 292 говеда, 469 оваца, 68 коза, седам коња, три срне, 27 лисица, 277 паса, 194 мачке, као и 1.701 комад угинуле перади. Интересантно је да се у том педантном попису нигдје не спомињу убијени људи. А њих је, према наводима свједока, око седамдесетак! Дио људи,

махом оних старијих, није се одазвао наредби о евакуацији, вјерујући како нема што изгубити. Остали су у својим кућама, препустивши се неизвјесној судбини. Дио мјештана набројаних села придружио се српској одбрани и њиховим упориштима близу Пакраца, а они евакуисани убрзо су схватили шта требају чинити, па су преко Саве отишли у БиХ и тамо остали, или се пребацили у источну Славонију, нарочито у мјеста уз границу са Србијом - Бапску, Ловас, Илок...

СВЈЕДОК У НЕМИЛОСТИ

Ђуро Бркињаца, једини Хрват из Расне, села понешто удаљенијег од саобраћајнице Пожега - Пакрац, каже да до евакуације 29. октобра 1991. у том мјесту ни једна пушка није опалила. Бркињаца је имао несрећу да га је, непосредно пред тај догађај, ударила крава, па је завршио у болници. Кад се вратио и поновно нашао са својом, у међувремену евакуисаном супругом, цијело село, укључујући и његову кућу, било је спаљено. Једној француској новинарки која је то подручје посетила непосредно након рата детаљно је испричао ко је палио

"МЕМЕНТО 26"

На конференцији за новинаре у Бањалуци, поводом обиљежавања 17. годишњице од масовног прогона, односно првог етничког чишћења на тлу бивше Југославије, приказан је документарни филм "Мементо 26", који је снимљен 2003. године у продукцији београдске телевизије Б92, који свједочи о злочинима у селима Пожешке котлине и садржи изјаве Срба који су преживјели евакуацију.

Филм је само једном приказан на поменутој телевизији Б92, а потом су уредници антрисрпског медија склоњен негдје у архиву и умјесто њега по безброј пута репризирају се филмови о лажним злочинима над муслиманима и Албанцима.

куће и убијао људе. Недуго након тога посетили су га "људи из општине" и запријетили му да припази што прича, па догађаје које је исприча француској новинарки више није вољан понављати.

ДУГ ПОПИС ЖРТАВА

О убиствима која су се догађала на том простору постоји доста забиљжних исказа свједока. У једном, с којим се садржајем упознао и Фералов новинар, наведена су имена и основни подаци убијених становника неких од 26 села. На том дугом попису мртвих наведено је како су у

Чечавцу убијени супружници Јово (76) и Мила Радић (72); у Јеминовцу Миле Мијатовић (90), за кога се тврди да је изгорио у запаљеној кући, те Милан Радмиловић (81) и његов син Љубомир (51). У Вучјаку Чечавском убијено је, тврде искази свједока, чак 14 лица: Милан (79) и Љуба Царевић (65), Јагода Дулић (73), Радојка Дулић (47), Миле Дулић (39), Ката Дулић (73), Милена Ивановић (47), Анђа Старчевић (63), Милка Старчевић (73), Јагода Старчевић (82), Мица Шимић (61), Милка Шимић (78), Јанко Живковић (67) и Никола Живковић (41).

Свједоци наводе да је у селу Шњеговићу убијено 15 лица, те наводе њихова имена: Босиљка Протић (84), Милан Протић (63), Драга Протић (60), Станко Протић (69), Милан Радмиловић (56), Анка Радмиловић (53), Милка Радмиловић (84), Станко Радмиловић (без навођења година), Анђа Станковић (70), Босиљка Станковић (без навођења година), Љубомир Протић (53), Ана Радмиловић (70), Илија Радмиловић (40), Жељко Раносављевић (26) и Милева Милошевић-Субашић (53).

Свједочења до којих је дошао Ферал и из којих су цитирани наведени подаци могла би се показати прилично поузданима. То је, бар што се тиче броја лица убијених у селу Шњеговићу, Фераловим репортерима посвједочио Рудолф Мачек, жупанијски државни тужилац у Пожеги. Наиме, из Државног тужилаштва у Загребу је 17. марта 1999. дакле непосредно након успоставе нове власти, тужиоцу у Пожеги прослијеђена кривична пријава против непознатих лица за ратне злочине - написао је између осталог Хедл у Ферал трибујну.

Пошто хрватско тужилаштво очигледно заташкава ове рате злочине сасвим је логично што је "Веритас" комплетну документацију предао Тужилаштву за ратне лочине у Београду. На крају треба подсјетити да се у Хашком трибуналу води контроверзни кривични поступак против лидера Српске радикалне странке Војислава Шешеља, којег оптужница терети за наводно иселјавање Хрвата из војвођанског села Хртковаца у Хрватску од маја до краја 1992. године. А, током исказа свједока и наводних вјештака у Хагу установљено је да су сви они који су напустили Хртковце мијењали куће са Србима из Хрватске, а преко двије хиљаде Срба из Пожешке долине остало је без игдје ичега и многи од њих се још налазе у колективним смјештајима или су се иселили негдје далеко од родног краја у иностранство.

Далибор Цебо

Председник Одбора Далибор Цебо казао је за наш лист да су учињени видљиви помаци у стамбеном збрињавању РВИ, и додао да позитивне помаке очекују и на плану запошљавања али и здравствене заштите, чије рјешавање захтјева, прије свега, много више новца, активно учешће Борачке организације Републике Српске, као и других надлежних институција.

Цебо је објаснио да ратни војни инвалиди имају низ тешкоћа у лијечењу, јер многи лијекови, који су им свакодневно потребни, нису на такозваној позитивној листи.

Највећи проблем је што многи од њих немају новца да их плате.

- Као што се може претпостави-

ОДБОР РВИ САРАЈЕВСКО - РОМАНИЈСКЕ РЕГИЈЕ УПОЗОРИО НА БРОЈНЕ ПРОБЛЕМЕ ОВЕ БОРАЧКЕ КАТЕГОРИЈЕ

ТЕШКО ДО ЛИЈЕКА, ЈОШ ТЕЖЕ ДО ПОСЛА

Стамбено збрињавање, запошљавање и остваривање права на здравствену заштиту, само су неки од старих - нових горућих проблема ове борачке категорије, о којима се говорило на састанку Одбора ратних војних инвалида сарајевско -романијске регије 16. октобра на Палама.

ти, ријеч је о веома скупим лијековима, и борачка организација ће сигурно insistирати на томе да Министарство рада и борачко-инвалидске заштите и Фонд здравствене заштите Српске пронађу најбоље рјешење.

Другим ријечима, да нађу начин и обезбједи бесплатне лијекове за најтеже ратне војне инвалиде нагласио је Цебо и додао да је ријеч о још најмање десет врста лијекова које треба уврстити на ову листу.

Без обзира на чињеницу што су, на неки начин, задовољни спровођењем Програма стамбеног збрињавања, РВИ су упозорили да су трећа и четврта група ове категорије међу посљедњима на листи приоритета, и да им се мора помоћи да коначно ријеше свој стамбени проблем.

О томе ће, навео је, обавијестити и републички одбор ратних војних инвалида како би заједнички дошли

до квалитетног рјешења. Посебна пажња на састанку на Палама посвећена је уједначавању критеријума око процјене војног инвалидитета, како се не би дешавало, као што је тренутно случај, да се повреда, рањавање или обољење различито третирају у Бањој Луци, Бијелини и слично.

Далибор Цебо је, такође, навео да су људи које представља упознати са могућностима коришћења новца републичког фонда за запошљавање и рехабилитацију инвалида и захвали се послодавцима који запошљавају РВИ.

Састанку Одбора присуствовао је и предсједник Предсједништва БОРС Михајло Парађина који је навео да ће БОРС до краја пратити спровођење Програма стамбеног збрињавања, као и да ће insistирати на квалитету и поштовању рокова уговорених радова.

Г. К.

ФОНД ЗА ПРОФЕСИОНАЛНУ РЕХАБИЛИТАЦИЈУ И ЗАПОШЉАВАЊЕ ИНВАЛИДА РС ОСТВАРУЈЕ ПЛАН ЗА ОВУ ГОДИНУ

Зоран Тепић

Другим ријечима, Управни одбор Фонда је одобрио 380.000 марака за запошљавање 94 инвалида на основу захтјева који су пристигли на посљедњи јавни позив за дојелу бесповратних новчаних средстава, док је током ове године, посредством Фонда, обезбјеђено радно мјесто за још 200 инвалида.

Тепић је објаснио ће код 50 послодаваца бити запослено 70 инвалида, док су 24 добила новац за самозапошљавање. Он је додао да је у току потписивање уговора са послодавцима и инвалидима.

БЛИЗУ 300 ИНВАЛИДА ДОБИЛО ПОСАО

Директор Фонда за професионалну рехабилитацију и запошљавање инвалида Републике Српске Зоран Тепић потврдио је за наш лист да се план о запошљавању 300 инвалида, који су надлежни у овој институцији зацртали у 2008. години, полако и остварује.

- Новац су добили послодавци и инвалиди из Бање Луке, Приједора, Новог Града, Босанског Брода, Козарске Дубице Градишке и Сребренице - прецизирао је директор

Фонда који је навео и то да постоје реалне шансе да до краја године буде запослено још инвалида о којима у овој институцији воде бригу, односно онима који располажу ваљаним пројектима за самозапошљавање.

Зоран Тепић је рекао да инвалиди, којима Фонд помаже у самозапошљавању, добијају 4.000 марака а да на такву помоћ могу да рачунају и послодавци који запошљавају људе са инвалидитетом.

Подсјетимо да у Републици Српској живи око 90.000 људи са инвалидитетом од чега су готово пола ратни војни инвалиди.

САРАДЊА

Зоран Тепић истакао је да Фонд за професионалну рехабилитацију и запошљавање инвалида има изузетно добру сарадњу са Борачком организацијом Републике Српске и њеним представницима што је, како је рекао, од великог значаја у послу којим се баве.

КЊИЖЕВНИ СУСРЕТИ НА КОЗАРИ

ПЛАНИНА ВЕЛИКОГ ПЈЕСНИКА

Матија Бећковић, овогодишњи лауреат књижевних сусрета на Козари

П од слоганом "Пјесници пјеснику, мајци и Козари" у Приједору су традиционално, средином септембра, одржани 36. Књижевни сусрети на Козари. Посвећени су, што је, такође, дио традиције великом пјеснику Скендеру Куленовићу и 66. годишњици првог објављивања његове чувене поеме "Стојанка мајка Кнежополка" у листу "Крајишки партизан" у слободном Гмечу. Као и сваке године и ови књижевни сусрети на Козари и у граду на Сани окупиле су велики број реномираних имена некада домаће велике југословенске књижевности, а били су у знаку додјеле повеље за животно дјело која носи назив "Књижевни вијенац Козаре" барду српске књижевности Матији Бећковићу. Повеља је великану српске литературе уручена на великом поетском часу који је одржан на Мраковици.

- И данас сам стајао поред бронзаног Скендера, као што сам некада стајао поред живог, када је та биста рађена у атељеу великог скулптора Александра Зарина. То је био најљепши човјек међу пјесницима, који је најбоље од свих говорио своје стихове-рекао је Бећковић и додао да само име награде која му је додјелена говори да је "Козара не само планина наше свете географије већ топоним наше књижевне историје". У знак сјећања на Приједор и књижевну Козару представници "Митал рудника Приједор", некада чувених "Љубијских рудника", као спонзор манифестације, уручили су Бећковићу мињатурну статуету рудара, симбол крајишких копача гвоздене руде.

Киша и хладно вријеме нису омели ученике приједорских али и школа околних општина да дођу и

слушају стихове пјесника које сусрећу у својим читанкама. Под магловитим небом Козаре таласали су се стихови Добрице Ерића, Даре Секулић, Шиме Ешића, Анђелка Анушића, Радомира Митрића, Мирослава Максимовића...

- Скендер је човјек са којим сам се дружила, кога сам познавала, о коме имам запис у једној мојој књизи. На Козари сам увијек узбуђена. Много је тога умрло до Козаре и од Козаре до сад-казала је Дара Секулић, истичући да ће Козара остати као епопеја, као легенда и као планина великог пјесника.

Предсједник жирија овогодишњих сусрета на Козари, академик Светозар Кољевић је казао да је срећан што је међу Козарчанима, те да је ово "најљепши скуп на којем је до сада био".

У организацији Народне библиотеке "Ђирило и Методије", у приједорском позоришту је одржано књижевно вече посвећено ового-

Ове године књижевни сусрети на Козари окупиле књижевнике из Републике Српске, Федерације БиХ и Србије. Награда припала Матији Бећковићу

дишњем лауреату Књижевних сусрета на Козари. Уприличена је и посјета манастиру "Клисина" те Споменкући породице Стојановић гдје је отворена ликовна изложба завршних радова 4. Ликовне колоније "Сретен Стојановић" Приједор 2008.

Положени су и вијенци у меморијалној зони Националног парка "Козара" свим погинулим борцима у козарској офанзиви у Другом свјет-

ском рату, те на споменик пјеснику Скендеру Куленовићу.

У културно-забавном дијелу програма ове манифестације наступили су драмски умјетници Љиљана Благојевић и Раденка Шева, те етно група "Траг" из Лакташа.

- Први пут сам у Приједору и на Козари. Носим предивне утиске. Тужна осјећања буде у мени погледи на споменик погинулим Козарчанима, а посебно сазнање да је међу њима било много дјеце и релативно младих бораца-рекла је Благојевићева и најавила нови долазак у Приједор.

Генерални покровитељ Књижевних сусрета на Козари било је републичко Министарство просвјете и културе, а домаћин и оперативни организатор општина Приједор. Општине Бања Лука, Лакташи, Србац, Градишка, Козарска Дубица, Костајница и Нови Град биле су саорганизатори ове манифестације.

Д.Б.

Изађем на улицу у шетњу, сретнем случајног познаника. Нема ни за пакло дувана, ножић за бријање користи по три месеца; ципеле лашти на прелазу годишњих доба, пертле увлачи једном-двапут годишње; предњи зуби као у звечарке; лице и очи задргли од прекомерних малигана; да га наглавачке улични чистач истресе не би нашао паре ни за задушну свећу!

Немаштина и беда у мушким

тибетанском ходочаснику "које пићенце" и оставим га да на миру учртва мангупско-лоповске коте по тибетанској висоравни!

Одлучим да скокнем до пијаце. Купићу килограм јабука, мало шаргарепе и першина, да ојачам уобразиљу, а першин је, веле пијачне бакице и снашице, добар и за живце. Налетим на колегу из школских дана. Угланцан, украваћен, нападно намирисан (покретна парфимеријска лабора-

кречину. Разапиње и утапа Домаће, али и светске Мангупе и Лопове.

Маштовит неки човек, писац скоро!

Одлучим да свратим у библиотеку, да потражим какву књигу о Тибету и оном Далај-лама. Да стварно видим у чему се састоји магија Домаћих Мангупа!

У читаоници седи познати локални писац. Највећи међу мртвима и живима. Пишчина.

ОНИ КОЈИ ЈЕДУ У ЛИЧНИ ХЛЕБАЦ

ципелама које не личе на се.

Али, има човек што други нема! Ни онај најбогатији! Ни најмоћнији! Има причу! Паланачки бестселер!

"Све ће ово враг однети! Све је ово давно пропало! Они одозго већ су једном ногом у иностранству! Покуповали станове и виле по Аустрији, Грчкој, Швајцарској и Америци. Девизне и златне резерве склонили код Далај-ламе, у тибетанска брда....!"

Одмахнем руком, кажем: не разумем се у магију тог Тибетанца! Имам своју веру прадедовску!

Уђем у ресторан да попијем горку кафу, да растерам ону втибетанску маглуштину, кадли за суседним столом седи један од оних који је лично видео кад је онај Горе (рече му и име) склонио државне паре у тибетанску пећину.

Каже тај сведок:

"Имам за тебе материјала за епове и романе! Само да седиш и везеш ко Караџић, мислим Вук! Али то кошта које пићенце!"

И поче човек да реконструише причу оног Познаника са улице. Детаљише о стазама и богазима којима се пење до оног Тајног брда које су с лакоћом савладали Домаћи Мангупи и Лопови.

Напорно, брате, слушати!

Мањка ми уобразиље.

Зовнем келнера, платим оном

торијица), као да је кренуо у партијско-страначке сватове, или као да пред супругом искајава почињене грехе (оне које је управо починио пре једног часа!), запртио се кесама и цекерима - не може ни да се рукује. Ни не помишља на то.

Вели пијачни човек, то јест колега из ђачке клупе:

"Не може се више живети, бре! Цене као тибетански висови, а плате у плићаку! Све они Горе опљачкали и разнели по Грчкој, Кипру, Швајцарској, Америци, Шпанији, Хавајима, Карибима..."

Видим, зна сироти човек све у длаку. Чини се да је вољан да сведочи против оних Мангупа - само ако устреба!

И таман што намеравах да га упитам да ли је спреман да заиста посведочи домаће мангупарије и лоповлуке - кадли пуче моме школском другу пренапучена најлонска кеса! Просуше се мандарине, банане, киви, шампињони; љосну у пијачну праšину пастрмка и телетина...

Би ми га, сиротог, жао, и дадох се на скупљање његове сиротињнице. Купимо његов пијачни пазар по оној изгаженој праšини, али видим не испушта из зубала ону уличну корицу хлеба - грицка и уједа, и свеједнако вршља по тибетанском нависју и домаћим плићацима. Час је планинар, час ловац на домаћу тазе-жабо-

Написао је толико књига да на њима седи као на столицама. Свуда се хвали, с правом, да је он једини живи и мртви књижевник који може да руча за највишим асталом седећи на својим књигама. У интервјуу локалним новинама изнео је своју животну мудрословну максиму како и на највишем престолу света ипак седимо само на својој гузици!

После неког времена неки даровит и храбар студент са Филозофског факултета усудио се да га прозове у тим истим новинама и изјави да оно није његова, пишчева, максима, већ да је украдена од Монтења! Велики писац се после вадио како му се од силних ишчитаних књига и знања која је отуд купио - мало помешало и побркало, али да он и даље стоји иза те максиме.

Сад га видим како је растворио неке књижурице, истурио повећало - и копа. Литерарна громада, тачније величина, још тачније: књижевна сила којој нема равне у нашој локалној заједници - припрема грађу, закључим.

Одлучим да му се не јавим, да га не узнемиравам, како национална књижевност не би била лишена пресудног тома. Биће то највећа столица од књига једног писца, у књижевној историји тог и тог народа.

Али, кад почех да разговарам са библиотекарком, препознаде мој глас и зовну ме.

Немадох куда него да приступим мајстору за прављење столица од Гутенбергове сламе.

"Ево, проучавам египтологију - започе локални писац. - Трагам за шифрама како отворити египатске пирамиде."

Зар постоји та шифра? - питам.

Да. Ти не знаш?

Слегнем раменима, потврђујући да сам необавештен човек.

"Шифру су већ открили они Горе (спомену нека мрска имена гуруа из политике) и отворили једну пирамиду у коју су сакрили покрадени државни новац и злато - дави се оном грком, уличном хлебном корицом паланачки литерата.

Није могуће - чудим се.

Могуће, могуће. О томе ћу ускоро написати књигу. Има да буде бомба! Бестселер! Ти ћеш га први добити с поветом да загребеш које словце у новинама у којима шегртујеш!

Оставим египтолога у миру библиотечког врта да копа за оном шифром не би ли дохакао Домаћим Мангупима и Поповима, и извисио своју трпезаријску седељку од Гутенбергове трске.

Решим да сместа кренем кући.

Пешице, заобилазно, да избегнем сусрете са знанцима и случајницима. Доста ми је приче - јер, срести у једном дану и власника паланачког бестселера, и тибетанског ходочасника, и египтолога, и школског колегу - стварно је превише за једног смртног двоношца.

Пред зградом у којој станујем, налетим на комшију, чувара Гробљанских Сенки. Тако му се, мученику, зове радно место. Вади испод мишке хрпу новина, раствара једне и усплахилено каже:

- Овај наш (каза му и име, тамо Њему) намеравао да купи неутронску бомбу! Замисли, молим те! Али га открили Амери! Зато ми немамо плата месецима, а пензија траје колико и менструација! Пет дана и...!

Улетим у стан, кадли имам шта да видим: и моје дете уплело се у мрежу уличних опачина! Жваће ону уличну, хлебну корицу, натанане, испред малог екрана, с новинама у рукама.

- Јеси ли чуо, тата, где сад лопови скривају опљачкане паре? У тибетанска скровишта и египатске пирамиде! И знаш шта још има ново? Имамо и ми неугронску бомбу!! Бомбицу! Сасвим малу! Као украсна кугла на новогодишњој јелци! Нек нас само још једном дирну они термити - гореће горе него у паклу!

Сручим се у столицу и пожалим што седалица није од оне Гутенбергове јапије. Лакше бих се суочио са истином да свет већ све зна о себи и другима, да је проклевио све тајне, да је све откривено и познато, а богомаи и написано!

Ваља само сести - и читати!

Анђелко Анушић

И ТО СЕ ДОГАЂА

НЕ ОБЈАВЉЕНИ "СВИЈЕТЛИ ГРОБОВИ"

Милош Зрнић са необјављеним рукописима о српским борцима

Познати градишки књижевник и сатиричар Милош ЗРНИЋ већ тринаест година чека да пронађе спонзора који ће му помоћи да објави књигу са биографијом јунака протеклог одбрамбено отаџбинског рата под нас-

ловом "Свијетли гробови" међутим од тога ништа. Сам аутор каже: - Ишао сам од куће до куће и тражио слике погинулих те узимао податке. Имао сам и немилих ситуација гдје су ме људи тјерали из дворишта сматрајући да сам

некакав шпијун. Нормално, људи се свега плаше.

И све сам припремио да бих добио и дозволу од Министарства образовања науке и културе Републике Српске. Обећавали су ми помоћ из Скупштине општине Градишка. Чак су ми узели рукописе, цензурисали и три године је све то лежало негдје у фиоци. Послије сам једва успио да вратим рукопис и фотографије погинулих бораца с подручја општине Градишка.

Ево рукописа и дан данас, а људи ме срећу на улици и питају гдје је књига, траже слике да им вратим. Још не би било касно када би неко помогао да се одужим овим људима који положише своје животе за нашу слободу.

М. Грубешинћ

ИСТИНА О СРБИМА

ГЕНЕРАЛ СВЕТОМИР ЂУКИЋ

Кости емигранта Светомира Ђукића, из њемачког града Дуисбурга пренијете у родно мјесто Ражани, али се многи Срби о имену и дјелу генерала Ђукића грчевито боре и споре

Ето и Срби, као и многи други народи, с промјеном друштвено-политичких прилика, све више освјетљавају временом замрачене ликове људи којима се име и дјела не хтједоше и не смједоше ни у уста узимати. Многи су кости оставили на бојиштима, а многи у далекој туђини, те су некима недавно, у новије вријеме, кости ископане и доношене у Отаџбину, али се увелико повела и води расправа о истинама о људима. Неко то чини научно-истраживачки, а неко лаички и идеолошки, па се све то своди на подјеле до којих је највише стало српским непријатељима.

У мјесту Ражана у Србији, сада већ почивају кости српског краљевског генерала СВЕТОМИРА ЂУКИЋА, али не у миру, јер се и око његовог имена и дјела, десетак година раније, можда и данас, дигла сва могућа српска прашина, колико уважавања, толико и оспоравања човјека који је утемељитељ српског олимпизма, оснивач Југословенског олимпијског комитета. Међутим, његова војничка и ратничка биографија је за једне квинслишка и издајничка, а за друге је патриотска и вриједна поштовања. Да је Светомир Ђукић уважен и враћен у историју српског народа, свједочи и чињеница да је Србија, државнички и војнички вратила кости свога генерала из емиграције, из њемачког града Дуисбурга и сахранили га у родној Ражани, прије неколико година, о чему су писале Вечерње новости. (Милена Марковић 19. новембра 2002. године)

Међутим Друштво за истину у антифашистичкој НОБ-и открива другу страну медаље, о чему значајну улогу и уважени став има историчар Бранко Латас, (докторирао истражујући улогу четничког покрета у Другом свјетском рату), који, између осталог каже да Прошлост генерала Ђукића у Другом свјетском рату није била славна него срамна, и, како је могуће да овај дио историје и дјело реченог буду затурени, забарушени. Али Савезни секретаријат за спорт и омладину тада је износио значајне контраврђње и аргументи њихови су да је генерал Ђукић, осим као зачетник српског олимпизма, био активни учесник у Балканским ратовима, рањен у Кумановској бици, бранилац Београда 1914. године, судионик голоте српске војске кроз Албанију, учесник у пробоју Солунског фронта и у ослобађању Земунa... Носилац је Ђукић више од 10 ратних и мирнодопских одликовања. Говорио је тада за Новости Савезни секретар за спорт и омладину, Војислав Андрић да генерал Ђукић није био никакав квислинг ни колаборациониста и да се истина о Ђукићу најбоље види у званичним документима, у

СВЕТОМИР ЂУКИЋ, рођен 1882. године у Ражани код Косјерића, 1940. пензионисан у чину генерала, а крај Другог свјетског рата дочекао као припадник Равногорског покрета, те је од 1945. године у емиграцији, у Дуисбургу, гдје је преминуо 19. октобра 1960. године, а посмртни остаци пренијети су у родно мјесто 19. октобра 2002. године и похрањени у мијесној цркви, уз све почаст и у организацији Југословенског олимпијског комитета, Војске Југославије и Савезног секретаријата за спорт и омладину Србије. Србија је, 2002. године обљежила 98. годишницу од оснивања олимпијског комитета, у славу и част утемељитеља српског олимпизма, генерала Ђукића, првог директора те значајне спортске асоцијације Србије.

истину се чуде да савезни секретаријат за спорт није имао на уму непобитне чињенице да је генерал Ђукић, као четнички командант био уз њемачке генерале, да се заједно са Нијемцима борио против НОВЈ, да су прехућани Ђукићеви договори са Антом Павелићем, Максом Лубурићем и другим усташким поглаварима, а да је то истина није крио ни сам Ђукић, пишући о свему док је био у емиграцији. Доктор Бранко Латас, истину признаје да Ђукић није евидентиран као ратни злочинац у наведеној евиденцији о ратним злочинима, али стоји да је Ђукић пензионисани генерал војске Краљевине Југосавије (Војно-историјски институт), био командант четничких јединица "сјеверних покрајина" односно "сјеверне Југославије", Војводина, Славонија, Барања и да га је на то мјесто поставио Дража Михајловић, средином 1943. године. Као такав је изричито опомињан за јавну сарадњу са Нијемцима, чему су се официри његове средине противили и сматрали то недоличним, па је о томе Дражи писао, 28. јуна 1944. године пукovníк Драгомир Радовановић. Углавном су се противили таквом понашању Ђукића, што је то чинио јавно, а ето да су се договорили да се то ради тајно, за то су били овлашћени

архиви Југославије, Србије и врховног суда - да се према томе генерал Ђукић не налази у евиденцији ратних злочинаца, нити му је, као таквом икада суђено. Наравно, у Друштву за

Ђукић, капетан Лапчевић и мајор Орел. Латас наводи да је Ђукић заслужан и за успостављање веза са Влатком Мачеком у Хрватској, фебруара 1944. године. Дражу је Ђукић извјештавао тада да је ступио у везу са највиђенијим Хрватима у Београду. Успјешна улога Ђукића са Павелићем била је у циљу тражења помоћи, при првом сусрету 17. априла 1944. године, када су га улудно дочекали и објеручке примили усташки генерали Анте Марков, Јозо Рукавина и мајор Жика Андрић, стални представник Дражин код Павелића, нешто као војни аташе. Истог дана је Ђукић разоварао са Павелићем и Артуковићем, те, сутрадан, у Павелићевом дворцу на Тушканцу, разговарали су и усташки генерали Грујић и Вјекослав Макс Лубурић, а састанак је одложен за 22. април, јер је Лубурић "важно" отпутовао у Босну, а баш тада су усташе починиле прави масакр над четницима Павла Буришића!

Резултате тих преговора није крио Ђукић, те их је објавио и у емиграцији, у Дуисбургу, у својим сјећањима да је Павелић послао камионе у Србију са лијековима и муницијом, те дао наредбу да се Дражина група (у критичним данима рата) пропусти кроз Хрватску према Словенији. Сам Павелић се хвалио сарадњом са Ђукићем, пишући о свему, па и то у књизи Хрватска држава живи, Буенос Аирес, 1949. године. Војислав Андрић, са чела Савезног секретаријата за спорт и омладину Србије, између осталог поручује да су изазивачи све те ујдурме, како то он каже, они којима очигледно смета блистава војничка каријера генерала Ђукића. Каже да су изазивачи свега око лика и дјела генерала Ђукића, они који ни после једног пола вијека нису схватили сву трагедију сулудог братоубијачког рата, али да нису схватили ни послеријатну трагедију према невинима... Ах, ко су и по чему невини, а ко су опет кривци за то?!

Нема шта, ваља уважити и жељу, не само господина Андрића, него свих Срба, да се много шта ваља и мора једноставно избрисати из ружних сјећања и срушити једну хипотеку над Србима, бар ону коју су сами створили, па и чували, или још чувају. За кад, за што?!

Ако пак доктор Бранко Латас који иза тога да се мора знати пуна истина о Ђукићу или уопште о Србима изостављеним из историје ратовања Срба, онда би и господин Војислав Андрић, односно сви који тако мисле, били у праву бар толико колико је минимално потребно српском народу, одсад па довијека, зар не?! Не знам је ли и сада господин Андрић то што је био када је ово објављивано, али је ваља још жив и здрав, он и, наравно, господин Бранко Латас.

Ето то је још једна од многих истина о Србима, каква-таква, али ваља знати и то и толико.

Митар Пејић

ПИШЕ: МИТАР ПЕЈИЋ

Често би се људи, у неким приликама клели, рјечима имена ми мога цјенећи тако значај имена, односно презимена. Слушали смо да за некога кажу да је човјек од имена, а то значи да је честитига рода, да је име стекао часно живећи и радећи, да је нешто постигао, оставио иза себе вриједна дјела свога рада и труда. Многи су људи или родови добили имена или презимена према томе чему су били

није ријетко, поготово у хрватско м народу, мада ће неко рећи или је тако записано - **Пинтар**, јер и јесте заправо пинтар исто занчење (из њемачког језика). Е, тај Пинтар је човјек који је правио пинте, а пинта је дрвена посуда, коју радо видимо уз ракијски казан.

То је заправо врста бачве, па је исто то што и качар, бачвар, и зато имамо презимена **Качар**.

Крчмар је онај човјек који нешто

презимена **Кујунџић** и **Кулунџић**. То је заправо исто значење.

Терзић је презиме од заната терзија и то је исто што у њемачком језику шнајдер, дакле кројач, а рецимо да је **Терзибашић** и **Терзибаша**, човјек шеф терзија, као што бисмо ми рекли пословођа у кројаком салону.

Абаџић је презиме од заната абација и ето опет је то нешто као Шнајдер или Терзић, јер абација је

О Б У Ћ И Н А И П Л Е Т И К А П А

склони, чиме су се бавили, шта су радили, а посебно су извођена имена или презимена од разних заната.

Чак су и многа насеља, као станишта људи одређених занимања, заната, добијала у трајно власништво, називе према претежном занимању људи.

Тако имамо топониме: **Селаци** су у Истри, **Ратари** код Обреновца, **Кравари** код Битоља, а **Кокошари** код Травника. **Косци** код Тузле, а **Овчари** код Коњица. **Ткалци** су код Крапине, **Ловци** код Крушевца и Светозарева, **Рибари** код Шапца, Карловца и Мостара, а код Брчког **Писари**...

Алат чини занат, па тако имамо: **Мотике** код Бања Луке, **Рогуље** код Сисика, а **Будаџи** су код Горажда, **Лопата** код Цеља, а **Скирице** код Параћина. **Плужине** су у Црној Гори и код Мостара, а **Бразда** је код Скопља. **Ковач** је код Охрида, а **Колари** код Обреновца, док су код Брчког **Лончари**, а **Седлари** код Ваљева, **Опанчари** код Битоља, а **Пукари** код Бихаћа, **Месари** код Требиња, а **Кобасичари** код Бјеловара. **Вратар** је код Горажда, а **Праља** код Сјенице, док је **Бабица** код Ниша ... Можда су већ сада многа мјеста и преименована, стицањем оновремених околности (?).

Кад је пак ријеч о именима и презименима изведеним од занимања, онда се ваља задржати мало више на занатима, јер је истина да су занати први облици људске дјелатности који су довели до прве појеле рада у развоју људског друштва, након развоја сточарства.

Пинтер је мало познато занимање, занат, презиме је остало и

крчми дјели на мање дијелове, а онда је то најближе смислу радње крчмити течност, пиће, ракију, вино ... и онда је мјесто гдје се то чини крчма, а човјек који то ради је крчмар. Ето, ко се дуго и запажено бавио крчмарењем, ко је радио у крчми, он је остао - **Крчмар**.

Шегрт је будући занатлија, мајстор, али прво је ваљало уз мајстора радити, служити, шегртовати. Још се зна да је шегрт након стицања више праксе - калфа, виши шегрт, дакле. Тако је настало презиме **Шегрт**, нама и из блиске историје познато - Владо Шегрт.

Шнајдер је нама њемачка ријеч и изведена је од заната шивења и кројења, па ћемо често то разумјети као кројач, иако је њемачка ријеч шнајден у значењу - шити, али се зна и то да се шити може само оно што је скројено. Ипак је њемачка ријеч Шнајдер једнако кројач. У сваком случају презиме **Шнајдер** је то и од тога.

Обућина, **Опанчар**, **Чизмић**, презимена су која су изведена од заната: обућар, чизмар, опанчар, али да се знаде да су ти заправо и најстарији занати, јер су људи прво почели сами себи правити обућу и како чизма главу чува, плетикапе су нешто каснији занати и тако имамо презиме **Плетикапа**.

Ковање метала у циљу израде неопходних алата, бар у пољоприведи и сточарству, такође је старији занат који се појавио истина тек са појавом метала. Тако имамо и презиме **Ковач**.

Кујунџилук је је стари дио Мостара, а ништа друго не значи него занатски центар, а из тога су

(тур.) произвођач предмета од абе, кројач одјела од врсте одјела које се зове аба, обично су то селачка одјела, као народна ношња. Абацилук је мјесто у граду гдје су те радње, абацијске, као Кујунџилук, што рекосмо.

Туфекџић је презиме од заната туфекџија, а туфек је оружје, прије свега, па је Туфекчић човјек оружар, пушкар, онај који прави и продаје или само прави или само продаје оружје, трговац оружјем. Међутим, стоји у књигама - то је турски војник оборужан пушком, стријелац, пјешак, па онда то значење је и припадник султанове гарде. Ето вишезначности те ријечи.

Тулек је презиме (и бањалучко), а значи мален човјек, без обзира што то нама знани Тулеци нису и не мора то тако бити, али ће бити да је неко некада био такав, па презиме потомака остало.

Коњевод је разумљиво презиме, бар што се имена животиње тиче, коња дакле, а наставак ријечи вод смислено је изведено од глагола водити. Људи који воде коње, упрегнуте у кола, у плуг, при јахању ..., па су ти људи по занимању, бар у војсци и коњоводци, мало понижавајуће војничко занимање, ако се хоћемо нашалити са тим.

Коњодер је опет нешто друго, а изведено је од коња и глагола дерати, што опет значи клати коње, па онда дерати, гулити и то су углавном месари.

Козодер, **Дерикоња**, **Стрводер**, те многи други који коже вјеру, а можда су само то они који вјечито гуле заклану стоку, па то отуда.

(наставићемо)

И У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ ОБИЉЕЖЕНА 90. ГОДИШЊИЦА ПРОБОЈА СОЛУНСКОГ ФРОНТА

ЈУНАЦИ, ЈУРИШ У ОТАЏБИНУ

Република Српска није заборавила солунске јунаке и чувену команду ђенерала Живојина Мишића коју је својим војницима издао на почетку ове војничке операције. Јунаци, јуриш у отаџбину! - најчудеснија је и најдјелотворнија команда коју је икад издао један

Пијетет - вијенци за Солунце

командант.

Поводом 90. годишњице пробоја Солунског фронта, у Бањој Луци служен је парастос у цркви Свете Троице, а вијенци и цвијеће положени су на спомен-костурницу жртвама из 1915. године на гробљу Свети Пантелија.

Солунски фронт пробијен је у

офанзиву која је почела 15. септембра 1918. године, а стратегијски пробој завршен је избијањем српске војске на Вардар, 20. септембра.

Послије 45 дана од почетка операције, у којој је учествовало око 150.000 српских војника, 1. новембра ослобођен је Београд, а пробој Солунског фронта је присилио на капитулацију прво Бугарску, 29. септембра, а потом и Турску, 30. октобра, да би 3. новембра капитулирала Аустро-Угарска, а 11. новембра и Њемачка.

- Пробој Солунског фронта представља најдуже припреману војну операцију у историји ратовања, која је бриљантно изведеним стратешким предвиђањима и операцијама, задивила цијели свијет, па и саме противнике - рекао је предсједник Удружења потомака и поштовалаца ратних добровољаца од 1912. до 1918. године Бања Лука Владо Шеварика.

Он је подсјетио да се на челу Прве и Друге српске армије налазио начелник Врховне команде Српске војске ђенерал Живојин Мишић, као и да су заједно са савезничким армијама под командом Франше Делереа извели историјски подвиг којим је окончан Први свјетски рат.

- Српска војска је за 45 дана прешла 600 километара и ослободила цијелу Краљевину Србију, да би наредних мјесец дана ослободила БиХ, Хрватску и Словенију. На

пробоју Солунског фронта, из БиХ је учествовало 48.000 српских добровољаца, док их је само са подручја Крајине било између осам и десет хиљада - рекао је Шеварика.

У знак сјећања на солунске јунаке, вијенце у Бањој Луци

То су Срби. Тврди на муци, трезвени, скромни, несаломљиви. То су људи слободни, горди на своју расу и господари својих њива.. Али дошао је рат. И, ето, како су се намах за слободу земље без напора, претворили у војнике најхрабрије, најстрашније, најбоље од свих. То су те сјајне трупе, створене од издржљивости и полета, због којих сам горд што сам их ја водио раме уз раме са војницима Француске у побједоносну слободу њихове отаџбине.

(Франше Делере, француски маршал)

положили су изасланик предсједника Републике Српске, делегација Народне скупштине и Владе Српске, Вијећа народа, републичке борачке организације, Организације породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила, СУБНОР-а, Удружења логораша Другог свјетског рата, Трећег пјешадијског пука Оружаних снага БиХ и градоначелник Бање Луке Драгољуб Давидовић.

Грчком свечаности поводом обиљежавања годишњице пробоја Солунског фронта у Солуну је присуствовао министар одбране Србије Драган Шутановац.

На солунском војничком гробљу од 21.000 сахрањених, око 7.000 је Срба, од којих су посмртни остаци њих више од 5.500 сахрањени у крипти испод споменика, а 1.440 на гробљу.

Вијенце на српско и савезничка војничка гробља положили су и представници Министарства за рад и социјалну политику Србије, државни секретар у Министарству одбране Француске Жан Мари Бокел, представници Владе Грчке, војни изасланици, као и представници асоцијације удружења који његују традиције битак из Првог свјетског рата.

Т. М.

Програм обиљежавања годишњице:

Републичко Удружење потомака и поштовалаца ратних добровољаца 1912-1918. године обиљежило је пригодним програмима 90. годишњицу пробоја Солунског фронта. Под мотом Ослободиоцима из времена славе Удружење је организовало свечану академију, расписало наградни конкурс за најбоље литерарне радове ученика средњих и основних школа.

Награде за најбоље литерарни рад у конкуренцији средњих школа добили су:

Прва награда - Марија Јовановић, ученица пољопривредно-медицинске школе из Бијељине

Друга награда - Звездана Марковић, ученица Гимназије из Бања Луке.

Трећа награда - Дајана Гајић, ученица Гимназије из Бања Луке.

У конкуренцији основних школа награде су добили:

Прва награда - Лука Матеја Ђевеница, ученик основне школе Бранко Ђошић у Бања Луци.

Друга награда припала је групи аутора, (Кузмановић - Карабеговић - Долић - Галамић), ученицима основне школе Вук Караџић из Теслића.

Трећа награда припала је Наталији Буркановић, ученици основне школе Никола Тесла из Дервенте.

Пише: Живко Вујић

БАЊА ЛУКА, 26-27. ОКТОБАР 1969.

НЕ ПОНОВИЛО СЕ!

Ово је 2008. година. Онај ко је 1969. имао 69 сада има 109 година. Ако таквих има (у што је тешко повјеровати), они се више не сјећају шта је било 1969. Они се не морају и не треба да се сјећају. Не треба да се сјећају (јер не могу) ни они који су рођени после 1969. Они сада имају мање од 39 година... Али неко треба да чува горку успомену на горку 1969. годину.

Овом малом игром бројки покушало се рећи како живот наставља да броји године и после катастрофе. Живот одбројава дане и после смрти, исто као и прије ње, само се они двоструко брже заборављају, јер су отишли они који их памте. Али не умиру само људи. Умиру и нестају улице, школе, болнице, дворшта, куће, зграде... Умиру сјећања.

Данас када сам поново на бањалучком везу душе препуном шаренила младости, Бања Лука је у том шару тренутак одушевљења. Про-

хујали вез корака који су исплеле моје ноге по тротоарима и улицама дражи сјећања, покреће успомене, прожима из дубине, враћа жубор младости...

Јер ја сам те, вољена Бања Луко, испраћао вечерима у несанице, дочекивао јутром будну и одморну, сретао дневно неколико пута, миловао чежњутљивим погледом у пролазу, осмјехом поздрављао нечију наду, застајао на улазу у библиотеку надахнућа, испробавао нове ципеле у продавници жеља, убацивао писма у поштанско сандуче тајни, прелиставао омиљене часописе у парку на клупи хладовине, умивао се на Кочићевом извору приповједања, махао лептиру на ружичњаку дјечаштва, застајкивао испред књижаре свемоћних наслова, осмјехивао се голубовима који су се задикивали док сам пролазио поред зидина Кастела, отпоздрављао некога на Градском мосту чежње, и најзад се

појавио у Улици Марка Краљевића, ускочио, ненајављен, у оазу својих мисли, привио облоге сјећања на ожиљке свога срца:

Ко се још сјећа гдје је била Средња медицинска школа? Колико је било факултета прије потреса? Када је основан Универзитетски центар на десној обали Врбаса? Сјећате ли се Бање Луке без робних кућа? Знате ли на којем је мјесту била прва самопслуга у Господској? Како је изгледао Борик са запуштеним лединама по којима су краве пасле? Да ли се сјећате брежуљака Старчевице по којима се тог октобра задњи пут брао кукуруз?

Сјећате ли се Пасколине циглане по којој су те године последњи пут сакупљане зреле шљиве? Памти ли неко жељезничку пругу у самом центру града и рампу пред Градским парком?

Ко се још сјећа испраћаја и дочека ђака на Градском стадиону? Неки од њих ће

сљедеће године прославити тридесет и девет година матуре.

Сјећате ли се оних који су завршавали разреде у приморским одмаралиштима и тамо зачели нове љубави без којих град не био оно што јесте? Они се, данас, приближавају пензији.

Петнаест основних, дванаест средњих, три више школе и један факултет (Технички) били су онеспособљени за рад. У клупе ван града на Врбасу морало је сјести 9.341 од укупно 12.991 основца, 6.008 од укупно 9.096 средњошколаца и студентата... Поменуло се - не поновило се!

Памтите ли да је у земљотресу оштећено више од 17.000 станова у друштвеном и индивидуалном (како се тада звало) власништву, да је болница са 1.200 кревета потпуно онеспособљена? Знате ли колико је, у то вријеме, било

Проћи ће доста времена док се залијече ране нанесене читавом једном крају, кога насељава око милион становника", пише испод једне фотографије на 1. страници "Гласа" бр. 1276 од 3. новембра. 1969. године који је тада излазио понедељком.

"Велики број Бањалучана - рачуна се око 40.000 - провео је прошле недјеље дане и ноћи под ведрим небом. Првих дана није било довољно шатора, па се спавало на душецима, на мразу и при температури која се кретала око нулег, записано је испод друге фотографије на 2. страници "Гласа" бр. 1276.

"...Солидарност југославенских људи још једном се потврђује на дјелу, онда кад је то и најпотребније. То нам даје снаге да се уздамо да ћемо једног дана опет имати свој град..." ("Глас" од 3. новембра 1969.)

Ето, то сам хтио да вам пре-

аутомобила на улицама, бензинских пумпи, пекара, телевизора и замрзивача у становима..? То сам хтио да вас питам.

Шта је тада забиљежила локална штампа?

"У катастрофалном земљотресу десетак грађана изгубило је животе (подаци нису коначни), а материјална штета - нанесена привредним и другим објектима, као и стамбеном фонду - веома је велика.

несем са пожутјелих страница. И да кажем да није више како је некад било. Није више како је било прије недјеље и понедељка 26. и 27. октобра 1969. године.

Земљотреси опомињу и подсјећају:

Нема оне куће и моје мале подстанарске собице на десној обали Врбаса код Градског моста. На том мјесту је сада кафана "Тихе ноћи". Нема

У октобарском земљотресу 1969. године 15 људи је погинуло, више од 1.117 теже је и лакше повријеђено, а стотине објеката је оштећено.

Први земљотрес, јачине између шест и седам степени Меркалијеве скале, догодио се 26. октобра у 16.36 часова.

Други потрес много јачег интензитета и веће разорне моћи десио се 27. октобра у 9.10, а у епицентру је достигао чак девет степени.

Драго Тркуља, доктор сеизмологије и директор Хидрометеоролошког завода РС, подсјетио је да је 1969. у Бањалуци измјерен максималан потрес од 8,5 степени Меркалијеве скале, када су осим самог града оштећене и околне општине.

"Овако снажни земљотреси појављују се у веома дугом временском периоду и они се не могу предвидјети", навео је Тркуља и додао да се земљотреси слабијег интензитета од седам степени Меркалијеве скале понављају у периоду од око 35 година.

Тркуља је навео да је подручје града и регије Бањалука сеизмички најактивније у БиХ, а према посљедњим студијама УНЕСЦО-а оно је и једно од најактивнијих на Балкану.

Из Хидрометеоролошког завода РС су казали да и даље постоји Закон о сеизмографији донесен 1981. године, према којем Бањалука припада подручју обиљеженом са девет степени сеизмичког интензитета. Иако је закон на снази, данас се углавном не примјењује у пракси.

"У трусним подручјима је неопходна градња према посебним прописима, међутим пројектне и грађевинске фирме готово никада не траже било какве податке нити сагласност од сеизмолога", тврде стручњаци сеизмологије.

биоскопа "Врбас". Ту је сада роштиљница "Биљана". Нема Гимназије - на том простору су Народна и универзитетска библиотека, Музеј Републике Српске и Дјечје позориште.

Нема Бачког дома "Веселин Маслеша". Ту је сада предузеће "Водовод".

Нема више стаклорезачке радње на почетку Булевару Цара Душана у којој сам купио стакло да бих њиме замијенио поломљено од удара лопте на школском прозору. Сада је ту пословни центар "Екватор".

Онај мост преко Црквене (испред садашње књижаре

"Соко".

Ту је сада робна кућа "Кастел". Колико сам пута у њему вечерао палачинке или јаја на око..! Нема студенског дома код Градског моста. Ту сада ниче нова црква... Нема жељезничке ни аутобуске станице у центру града. На тим мјестима су Галерија и 64 шаховска поља око којих се свакодневно окупљају наши

живот крајишке љепотице није зауставио. Оне и овај намјерни излет у прошло вријеме желе да подсјете на то да је живот наставио да одбројава дане послје 27. октобра, оне давне, за некога никад незаборављене, 1969. године - године катастрофалног земљотреса у Крајини. То сам хтио да вам кажем. Шта је Бања Лука тридесет и девет година послје?

Бања Лука је овог октобра 2008. године оно што је дио нас, оно што свакодневно изговарамо и волимо, оно што је наше, јер је и моје и твоје.

Она је јутарњи сунчев пољубац на роси младости, алеја (дјевојачких) испреплетених жеља, дрворед (дјечачких) немирних успомена, ријека (романтично) заљубљених душа у плаветнило зоре над Врбасом...

Бања Лука није оно што је некад била. Она је сада најљепши град једног од два дијела земље коју неки називају Биједа и Хаос (БиХ).

Она је данас љепша него икада прије. Изговарајмо с поносом њено име! Била је прије нас, надживјеће и многе генерације које ће шетати њеним тротоарима послје нас. Надживјеће сјећања на земљотресе... Живот није стао, јер вријеме није стало (осим на часовнику испред некадашњег Титаника). Ријека времена је наставила да тече кроз срце љепотице, као кроз ова кривудава и пјенушава сјећања тешка као млински камен...

Гдје сте тада били (ако вас је било)? Колико сте тада имали година? Да ли сте ове осме године трећег миленијума покренули заустављени точак успомена из пукотина времена и хладних рушевина заборављања? И да ли сте се, прије тридесет и двет година, уплашили трептаја неба од кога је земља задрхтала?

Само сам то хтио да вас питам...

И да опет кажем: Поменуло се, не поновило се!

Поглед на биоскоп "Врбас" са друге стране

"Култура"), проширио се неколико стотина метара (узводно и низводно) и постао најшири мост који становници овог града памте (бетонирано корито 1972). Нема оне чувене баште старог Дома армије у коју смо долазили на игранке. Ту је сада нешто друго, а и да није, одавно нам није до игре. Нема велелепног "Титаника", те нејљепше и најдуже зграде, и здрављака "Јадран" у приземљу до "Паласа". Ту је сада робна кућа "Боска". Колико сам само у "Јадрану" отворио стаклених боца пуних млијека, а у продавници "НИК" купио прво одијело на кредит, које је тада коштало двије радничке плате.

Нема "Експрес-ресторана". Наслиједио га је пословни центар "Адриа" који то више није. Колико сам само у том ресторану појео бурека и соло сатараша! Нема ресторана

пензионери.

Нема много тога, јер је срушио земљотрес. Али сјећање није могао да сруши. Оно блиједи, али траје док трају они који су доживјели ово о чему читате.

Али, има Бања Лука много новог: има нових мостова и улица, кућа и стамбених зграда, нових школа и болница, пословних центара и факултета, нових бензинских пумпи и кафића, ресторана и пекара... И има много нових имена на спомен-плочама и у монографијама, и много нових, и најновијих, протјераних, и оних новорођених становника...

И има много уличних часовника од којих само један показује оно вријеме које је стало. Његове су се казале потресле и укочиле (од страха): мања на девет, већа на броју једанаест.

Оне су се зауставиле, али се

ЗОРИЦА ТУРЈАЧАНИН

"АКО НЕМАМО ДАНАС, ИМАЋЕМО МАЛО СУТРА"

("Шекспире, молим једну виљемовку", афоризми, скупио их и на свијет издао Грујо Леро, Носорог, Бањалука 2008)

Афоризам се као термин појавио тек у новије доба иако су његови коријени дубоки колико и људско памћење. Само, он се тада појављивао у форми исказа, пословице, мудре изреке, сентенције фолклорне или ауторске провенијенције. У првом случају неки став, искуство, аксиом живота и понашања, истина сажета у орахову љуску ријечи преносена је усменим путем, од уста до уста, из вијекова у вијекове и у свом дугом животу губила потребу за доказивањем своје универзалне примјенљивости, претварајући се у хоризонт очекивања који није остављао мјеста за сумњу.

Али, све ситуације и сва стања нису, ипак, могла да се поведу под заједнички именитељ колективног духа и сензибилитета. Индивидуалну нијансу исказа потписивали су својим именом они који су, попут једног умног владике, стајали повише на брду и својим духовним очима могли да назиру и оно што је било ускраћено погледу оних који су свијет гледали из подножја.

Данашњи свијет се толико измијенио да су поједине пословице затворене у непробојни панцир који их је раније штитио од пролазности, почеле да се гуще због нестанка психосоцијалне атмосфере која их је изнедрила и у којој су, иако лишене еволутивности, трајале пуним капацитетом свог неограниченог времена. У садашњем тренутку многе пословице добиле су статус музејских експоната у поставци нашег памћења.

Улогу пословица и мудрих изрека преузео је афоризам. Он још није успио да се у директном сучељавању са мисаоним минијатурама ранијих епоха наметне као фаворит, доминантни чинилац наше духовне и друштвене климе, али је открио својства која све више одговарају психолошкој и социјалној ситуацији савременог човјека, у једном противрјечном, завађеном окружењу лишеном јасних оријентира и поремећених планова вриједности.

Афоризам је и констатација и провокација, изазов и поруга, одбрана и напад. Он најбоље успијева на контаминираном тлу, трулежи, ђубрету. (Зашто узвизимо вјештачко гнојиво / кад имамо доста домаћег ђубрета." - Ненад Несторовић), па због тога афористичар нема проблема са проналажењем теме јер је она свуда, у застрашујућим димензијама примитивизма, агресије и насиља, све присутнијим облицима социјалне патологије, поремећеној равнотежи на теразијама етичких и духовних вриједности. Афористичар мора имати дар запажања и процјене, дакле оштро око и гипку интелигенцију, поштење и храброст. Посао којим се бави није ни мало безбедан. Будући отупјелу критичку свијест масе, он је, иако и сам стријелац на негативности, жива мета свих оних који ведре и облаче, којима је стало да сачувају своје повлаштене положаје и уклоне оне који им се супротстављају аргументима истине и пробужене савјести. Који је успио афоризам? "Успио је онај афоризам", тврди Ненад Несторовић, због којег се власт хвата за главу / народ за стомак, а аутор - за бубреге". За разлику од њега Јово Николић не инсистира на жестини афористичког учинка, он се задржава на хумористичкој димензији "малог исказа". ("Афоризми су - дискусије искидане од смијеха.")

Видимо, дакле, да афоризам садржи елементе смијеха (најчешће оног кроз сузе), комике, карикатуре, ироније, сатире, парадокса, гротеске, што све овиси од субјективне визиуре и сензибилитета свога творца. Што

се тиче предмета он се одасвуд нуди афористичаревом перу само је питање одакле ће он да "захвати". Афористичар циља на све оно од чега малог човјека "боли глава" и што му загорчава живот. То је незапосленост и тешко социјално стање ("Дуго смо живјели од кредита/ Зато сада/ умиремо на рате или Стеван Стевић: "Сад тек видимо зашто су нас / онолико плашили/каишем са пуно рупа), општа криминализација друштва (Ако чарапу, умјесто на ногу / ставите на главу/ то је знак да ни ви нисте луди - Ненад Ђорилић), недоследност политичара ("Кад политичар зине / или ће слагати или умријети", каже Недељко Блажић, а с њим се слаже и Небојша Боровина: "Дали смо им повјерење/Да имају шта прокоцкати. Уосталом "касно је за кајање/избори су прошли!")

Афористичару ништа не може да промакне. Школство ("Купио сам диплому, не желим да ми ико поклања оцјене" - Недељко Блажић), здравство ("Здравствени центри су нам/ много сигурнији од затвора/из њих мало ко изађе"- Ненад Боровина), размах корупције ("Приликом хапшења/ криминалац је пружио отпор./ Није хтио да да колико су полицајци тражили." Јово Николић) "покупљани су" са текуће траке свакодневних збивања. Али, афористичара заокупљају и више мете, вриједности у које смо се заклињали и уграђивали у темеље националног достојанства. ("Држава је одумрла/ али никако да се усагласимо/ ко ће носити трошкове погребан"- Раде Ђерговић "Када су Срби имали гусле./ многи нису ни знали / за јунаштво" - Слободан Живановић; "Ми смо прави потомци/Обилића. /Нема браве коју нисмо обили." - Срђан Динчић)

Да закључимо: ударни адут афоризма је у његовој сажетости, малом обиму (волумену) и огромној унутарњој енергији. Афористичару нису потребне странице и странице алегориско-сатиричне приче домановићевског типа да би насликао вођу ("Народ би захвалио вођи на свему/ али до њега не може да дође/ од обезбеђења." - Раде Ђерговић). Не мора, попут Нушића да напише читаву комедију да би раскрицао малверзације власти ("Темељи власти/не морају да леже у подземљу." - Бошко Радић; "Нисам будала да одем у опозицију, / али јесам да будем на власти." Јово Николић; "Од позиције до опозиције/ слово више/ а власт мање." - Бошко Радић). И Стеријини "Родољупци" једва држе корак са савременим "патриотама". ("Ја сам освједочени патриота. /Имам два свједока." - Недељко Блажић) и да не упоређујемо даље.

Антологијски избор ШЕКСПИРЕ, МОЛИМ ЈЕДНУ ВИЉАМОВКУ приредио је афористички ас Грујо Леро. У дјелу су заступљени радови четрнаесторице аутора (Недељко Блажић, Небојша Боровина, Срђан Динчић, Раде Ђерговић, Слободан Живановић, Грујо Леро, Ненад Несторовић, Јово Николић, Милорад Обреновић, Бошко Радић, Стеван Р. Стевић те Љубомир и Ненад Ђорилић) текстовима којим су се представили на 4. Бијељинским сусретима афористичара 2008.

Књига иде од руке до руке, а многи афоризми су већ ушли у свакодневну употребу показујући да је највриједнији онај афоризам поред кога се заборави име аутора. Јер, то је најбољи доказ да је његова мисао или његова поруга из главе или душе "цијела народа".

АФОРИЗМИ

**НАША ВЛАСТ
ЈЕДИНО НЕ
ОСКУДИЈЕВА
СА СИРОВИНАМА**

Посланик који је три мандата само ћутао у Скупштини добио је пензију двадест пута већу од просјечне. Ипак је ћутање злато.

***

Европа Србима добронамјерно пружа руку, а отима им земљу испод ногу.

***

Сви политичари су обавезни да дођу у Широки Бријег зато што заступају уске партијске интересе.

***

Нема користи што пензинери рано устају, кад у банке касно легну пензије.

***

Наше предсједништво не би било у стању подијелити ни Алајбегову сламу.

***

Наша власт једино не оскудијева са сировинама.

***

Ако желиш да нешто добро прочиташ у новинама, сједни па напиши.

***

Једна амбасада у Београду има око 70 запослених. То се зове прекомјерна употреба шпијуна.

***

Ако Авганистан буде и даље пласирао дрогу преко Косова неће бити изненађење да Косово добије и Олимпијске игре.

***

Тито је био наше све, а Додик је наше заувјек.

***

Изгледа да нам је Бан Ки Мун ипак муно Косово.

***

Изградња улица у нашем граду много значи за изборни буџет.

***

Умјесто да повећавају пензије, они међу народима повећавају тензије.

***

Једном предузећу у Енглеској измирен је дуг стар 350 година. Плашим да дугови наше државе према народу не буду мало дужи.

Миле Басало

- Насер је већ уписан златним словима, као херој града сребра.

- Нису више несложни ни рогови у врећи, колико су несложни Срби у Скупштини.

- Кад Србија уђе у Европу, Срби ће се селити у Зимбабве, ако не би залутали у - Буркину Фасо.

- Дједови су нам хвалили Фрању Јосипа, а очеви Јосипа Фрањиног. Залуђивали су своје најмилије.

- Хрвати су нам бољи од Турака. Умјесто гловог коља одредили су нам - врбово грање.

- Неће ђаво да их носи од нас, јер су их враг и шејтан нама донијели.

- Не мрзи нас читав свијет ђабе. Препун је Београд домаћих плаћеника. Србомрзаца.

- Однос Јасеновца и Сребренице је - сто напрема један, али они своје жртве сто пута више оплакују и наплаћују од свијета.

- Кад атеиста пости - једе сланину пржену на уљу.

- Ако је жена - стуб куће, испада да је мушкарац - бандера породице.

Саво Билановић

ОБЕЋАЊА

Начитао сам се имена са плаката
Они изгледом и обећањима маме:
"Биће посла за све" - "Већа плата"
Обећаше нам излазак из таме

Наступали су надмено - моћно
Причали да им није до рекламе
Убјеђивали вјешто - даноћно
Обећаше нам излазак из таме

Док митингују хоће да се бију
Једни на друге лажно галаме
Послије заједно једу и пију
Обећаше нам излазак из таме

Гласач мисли: за мој глас се боре
Отимају бодре и навијају за ме
А нама никада није било горе
Нема ништа од изласка из таме

Живко Вујић

				АУТОР: МИЛАДЕН СПАСО- ЈЕВИЋ	КОРАЛ- НО ОСТРВО (МАЛАЈ.)	"РАЗРЕД"	БАРОКНА УМЈЕТ- НОСТ	ГРАД НА ПАРТИЈЕ, КА МУ ЈЕ КОП- КИЊА	АЗУРНОЈ ОБАЛИ (ФИЛИ- ПСКИ ФЕС- ТИВАЛ)	АМЕ- РИЧКА ГЛУМИ- ЦА, КАРЕ	ВУГАРСКИ МАРТИН; КОЈИ ПРИПАДА ПЕТРУ	ФУДБАЛЕР, ПАРАДИ- ЗА ТРИ ЕКСТРЕ- МИТЕТА (ГРЧ.)		
				"АРТИЉЕ- РИЈСКА РАКЕТНА БРИГА- ДА"			НЕПРО- ФЕСИО- НАЛАЦ	ПОЛОВИ- НА БИНО- КЛА (НАО- ЧАРЕ ЗА ЈЕДНО ОКО)						
				"ТОНА"			ФРАНЦ ФУДБА- ЛЕР МАРСЕЛ							
				ПОДЛО- КАВШИ ОБУР- ВАТИ										
				ЛЕОНИН ИМЕЊАК								... И ЧЕКИЋ ПОГРЕШ- НЕ ПОС- ТАВКЕ		
"СРПСКИ БОРАЦ" ЛИСТ БОРАЦА РС	ОКВИР ЗА СЛИКУ	ГЛАВНИ ГРАД МУ ЈЕ ТЕХЕРАН	СРПСКИ ЈУНАК СА СЛИКЕ (1967- 1991)	"ЛОШТАН- СКА ШТЕДНО- НИЦА"	"АМПЕР"	РЕЗУЛТАТ СКАКАЊА ОНАЈ КОЈИ НЕШТО ПРЕДЛАЖЕ							"ОСНОВНА ЛИНИЈА" ПРИЗЕМ- ЉИТИ ЛЕ- ТЈЕЛНИЦУ	
РИМСКИ ПАПА (КРАЉЕ)						ДАЛУ МЛАДКО СТАВИТИ НАКИТ НА СЕБЕ								
ДРВО МУ ЈЕ АРИ- ШЕВИНА				ВУЛКАН- СКА СТИ- ЈЕНА ЊЕГОВО РОДНО МЈЕСТО							"ГОДИНА" "КАТА- СТАРСКА ОПШТИ- НА"			
ФРАН- ЦУСКИ РЕДИТЕЉ ДУЈ (1882-1966)				"КИНЕТИЧ- КА ЕНЕР- ГИЈА" ДИО ПЛУ- ГА, ЛЕМЕШ		"КЛУБ" КОСЕЋИ ПРИЗРЕ- МАТИ	РЕБЕКА ОДМИЛА ЉУД. КАПРИЦИ							
... ИЛИ НЕ ?	ЈУНАК СА СЛИКЕ ЈЕ ... (ПОСТ- ХУМНО)													
"ДОЊИ"	МИЛАТЕ ЊИ НАКУ- ПТИ РИЈЕКА У РУСИЈИ											"АЛТ" ЕМИСАР		
ЛАКИРА- ЈУ АУТО- МОБИЛЕ												БОГИЊА ЛОВА И МЈЕСЕЦА (ГРЧ. МИТ.)		
ПРОЦЕ- НА ИМО- ВИНЕ (ЛАТ.) (МН.)	ИСПОЉА- ВА РЕНЕ- ГАТСТВО (ОТПАД- НИШТВО)											ЗАГОРКА ОДМИЛА, ЗАГА		
РАДНИЦИ У ШУМИ КОЈИ КОРИСТЕ ЦЕЛТИН "ВИСНИ"	ГОРИ СЛОЈ ВАЗДУХА ТРУКНИ ИМЕЊАК											ЈАДРАН, ОСТРВО ОСНИВАЧ МАРКСИЗ- МА, КАРЛ (1818-1883)		
ИМПО- ЗАНТНО ПОШТО- ВАЊЕ "НОВИ"	СЛОВО ИЗА "Г" ПРОДУКТ ТРУБЕЊА		"ЦЕНТАР" ПРИШ- ТИЋ НА КОЖИ		СТАРОРИМ- СКИ БОГ (ЗАШТИТ- НИК МЕЂА) ЈЕДИНИЦА РАДИОАК- ТИВНОСТИ	Б. АМЕР. АВНОКОМ- ПАНИЈА "ЕЛЕКТРОН, ИМПУЛСНА ТЕХНИКА"							ЛЕСКОВАЦ АМЕРИЧКА УПРАВА ЗА КОСМО- НАУТИКУ	
"ЗАЈЕД- НИЧКО ТРУЖИШ- ТЕ"	"ОСТРВО" АМАНД ОДМИЛА, АМА, АМО			КИКИНДА, ГРАЂЕ- ВИНА С КУПОЛОМ (ГРЧ.)										
РАСТУЋИ ПРОДРИ- ЈЕТИ					ДИО ТЕ- ЛЕВИЗО- РА (МН.) "ДЕМО- КРАТСКА СТРАНКА"									
АНКИ- ДРИД СУМПО- РАСТЕ КИСЕЛИ- НЕ														
СКЛОН ЈЕ ИДЕА- ЛИЗМУ								САКИНА ОДМИЛА (ЖЕНСКО ИМЕ)						